

Innholdsanalyse av bærekraftsrapporter

Hva inneholder bærekraftsrapportene til norske oppdrettsselskaper og hvilke motiver ser ut til å ligge bak?

Masteroppgave, våren 2023

Master i regnskap og revisjon

Handelshøgskolen ved Universitetet i Stavanger

Abstract

The Norwegian aquaculture industry has grown to become the second largest export sector in Norway. However, it is facing significant environmental challenges that hinder its growth. The health and welfare of fish in the industry are inadequately addressed, leading to high mortality rates and insufficient measures. Additionally, public authorities lack sufficient information from companies. Sustainability reporting is crucial for promoting transparency and incorporating sustainability into business practices.

However, the quality of sustainability reports, including those of aquaculture companies, has been criticized for being low. Our study examines the sustainability reports of 11 major aquaculture companies, considering their emphasis on different topics and motives for reporting. We find that companies use reports to present a positive image, focusing more on favorable topics, goals, and actions. Listed companies have longer reports and cover more topics. However, compared to future industry standards, significant gaps exist in reported information. With upcoming mandatory reporting requirements, including attestation, incomplete and non-neutral reporting may diminish companies' attractiveness. Incorporating agency theory and legitimacy theory suggests different motivations driving reporting practices. Improving the quality and neutrality of sustainability reporting is crucial for achieving its intended purposes in the aquaculture industry.

In order to answer this, we have developed the following problem statement: *What do the sustainability reports of Norwegian aquaculture companies contain, and what motivations seem to be behind them?*

Forord

Oppgaven har blitt skrevet som avsluttende del av masterprogrammet regnskap og revisjon hos Handelshøyskolen ved Universitetet i Stavanger og består av 30 studiepoeng. Prosessen har vært både utfordrende og lærerik. Bærekraftsrapportering er i vinden og vi gleder oss til å ta fatt på nye utfordringer i arbeidslivet til høsten.

Først ønsker vi å takke William Gilje Gjedrem for god veiledning og oppfølging gjennom hele prosessen. Å ha en veileder som alltid er villig til å komme med veiledning og tilbakemeldinger når vi lurer på noe har vært veldig verdifullt for oss. Videre ønsker vi å takke partner i PwC Hanne Sælemyr Johansen som har tatt seg tid til å stille opp på to møter som sparringspartner. Dette har vært god hjelp for to studenter med begrenset erfaring innen bærekraftsrapportering. Førsteamanuensis i skatte-, miljø- og finansregnskap Even Fallan og partner i PwC Per Arvid Gimre fortjener også en stor takk for å ha veiledet oss i retning av oppdrettsbransjen og kommet med tips knyttet til problemstilling.

Til slutt ønsker vi å takke gode og støttende medstudenter, samt en gravid kone. Uten dere hadde ikke prosessen vært den samme!

Sammendrag

Den norske oppdrettsnæringen, som er landets nest største eksportsektor, står overfor betydelige miljøutfordringer som hemmer kan veksten. Helsen og velferden til fisk i næringen blir ikke tilstrekkelig ivaretatt, noe som resulterer i høy dødelighet og utilstrekkelige tiltak. I tillegg mangler offentlige myndigheter tilstrekkelig informasjon fra selskapene. Bærekraftsrapportering er avgjørende for å fremme gjennomsiktighet og inkorporering av bærekraft i forretningspraksis.

Imidlertid har kvaliteten på bærekraftsrapporter, inkludert de fra oppdrettsselskaper, blitt kritisert for å være lav. Vår studie undersøker bærekraftsrapportene til 11 store oppdrettsselskaper og vurderer deres vektlegging av ulike temaer og motiver for rapportering. Vi finner at selskapene bruker rapportene til å presentere et positivt bilde, med større fokus på gunstige temaer, mål og tiltak. Børsnoterte selskaper har lengre rapporter og dekker flere temaer. Imidlertid viser sammenligningen med kommende bransjestandarder betydelige hull i den rapporterte informasjonen. Med kommende krav om obligatorisk rapportering, inkludert bekreftelse, kan mangelfull og ikke-nøytral rapportering redusere selskapenes attraktivitet. Ved å inkludere agentteori og legitimitetsteori antyder det ulike motiver som driver rapporteringspraksis. Det er avgjørende å forbedre kvaliteten og nøytraliteten i bærekraftsrapporteringen for å oppnå dens intensjon i oppdrettsnæringen.

For å svare på dette har vi utviklet følgende problemstilling: *Hva inneholder bærekraftsrapportene til norske oppdrettsselskaper, og hvilke motiver ser ut til å ligge bak?*

Innholdsfortegnelse

Kapittel 1: Innledning	1
Kapittel 2: Bakgrunn	3
2.1 Bærekraftsrapportering	3
2.2 Bærekraftsutfordringer i oppdrettsbransjen	4
2.3 Global Reporting Initiative	5
2.3.1 Oppbyggingen av GRI	6
2.3.2 Bransjestandarden GRI 13	9
2.3.3 Endringer som trer i kraft fra 2023	10
2.4 Attestasjon av bærekraftsinformasjon.....	11
2.5 CSRD	12
2.6 ESRS	12
2.7 Sertifisering.....	13
Kapittel 3: Teorier	17
3.1 Agentteori	17
3.1.1 Agentteori i bærekraftsrapportering.....	18
3.1.2 Prinsipal-agent-forhold i oppdrettsbransjen.....	18
3.1.3 Kritikk av agentteorien.....	19
3.2 Legitimitetsteori.....	20
3.2.1 Ulike typer legitimitet	21
3.2.2 Legitimitetsteori og bærekraftsrapportering	23
Kapittel 4: Metode	24
4.1 Forskningsfilosofi	24
4.2 Forskningsdesign	24
4.2.1 Kvalitativ metode.....	24
4.2.2 Innholdsanalyse.....	25
4.2.3 Utvalg.....	26
4.2.4 Datainnsamling	27
4.2.5 Koding.....	28
4.3 Validitet og reliabilitet	29
Kapittel 5: Resultat	33
5.1 Deskriptiv beskrivelse av bærekraftsrapportene	33

5.2 Korrelasjonsanalyse	42
5.3 Sammenligning av børsnoterte og ikke-børsnoterte selskaper.....	43
5.4 Selskapene forsøker å fremstå positivt.....	46
5.4.1 Fokus på tiltak og mål fremfor nåværende status	46
5.4.2 Bruker positivt språk.....	47
5.4.3 Prioriterer positive temaer.....	49
5.5 Sammenligning med kravene i GRI 13.....	51
5.5.1 Temaer som rapporteres på i større grad.....	51
5.5.2 Begrensninger i rapporteringen.....	52
Kapittel 6: Diskusjon	55
6.1 Generell diskusjon	55
6.2 I lys av agentteorien	57
6.3 I lys av legitimitetsteorien.....	58
6.3.1 Moralsk legitimitet.....	59
6.3.2 Kognitiv legitimitet.....	60
6.3.3 Pragmatisk legitimitet	61
6.3.4 Regulatorisk legitimitet.....	61
6.4 Fremtidsutfordringer	62
Kapittel 7: Konklusjon	64
Litteraturliste	67

Oversikt over tabeller

Tabell 2.1: Likely material topics	9
Tabell 5.1: Korrelasjonsanalyse	42
Tabell 5.2: Sammenligning av kategorier	44
Tabell 5.3: Selskaper forsøker å fremstå positivt	46

Oversikt over figurer

Figur 2.1: GRI Standards	6
Figur 2.2: Overview of principles	7
Figur 2.3: Overview of accordance requirements	8

Oversikt over vedlegg

Vedlegg 1: Kodedata.....	76
Vedlegg 2: Koderegler.....	88

Kapittel 1: Innledning

Oppdrettsnæringen har vokst frem til å bli den nest største eksportnæringen i Norge. Likevel står næringen ovenfor vesentlige miljømessige utfordringer som truer videre vekst. Ifølge Akvakulturloven (2005, § 10) skal akvakultur etableres, drives og avvikles på en miljømessig forsvarlig måte. Ved utdeling av tillatelser fra myndighetene dannes en samfunnskontrakt hvor oppdrettsselskapene blir ansvarliggjort for driften. En bærekraftig vekst i oppdrettsnæringen er avhengig av god fiskehelse og velferd. Ifølge Riksrevisjonen (2023, s. 10) blir helsen og velferden til fisk i havbruksnæringen ikke tilstrekkelig ivaretatt og fiskedødeligheten er for høy og tiltakene som er iverksatt er ikke gode nok. Videre påpeker de at offentlige instanser ikke får tilstrekkelig informasjon fra selskapene (Riksrevisjonen, 2023, s. 14).

Som et resultat av en økende bevissthet rundt bærekraftig utvikling i samfunnet kreves det også mer åpenhet i hvordan næringslivet inkluderer bærekraft i sin virksomhetsstyring. Bærekraftsrapportering kan brukes som et redskap til å opplyse interessenter, deriblant offentlige instanser. For at bærekraftsinformasjonen skal ha en verdi er det essensielt at den er av høy kvalitet. Rapporteringskvaliteten har imidlertid blitt kritisert for å være av lav kvalitet, dette gjelder også blant oppdrettsselskapene. Fallan et al. (2021) mener at kvaliteten på bærekraftsrapportene til de største oppdrettsselskapene er så lav at de mest sannsynlig ikke vil ha noen incentivvirkning for å forbedre foretakets miljøstatus og prestasjoner. Videre viser funnene til Christensen & Johansen (2022, s. 63) at samsvaret med standarder for bærekraftsrapportering er lav blant de 200 største selskapene i Norge.

Gjennom en innholdsanalyse har vi studert bærekraftsrapportene til 11 av de største oppdrettsselskapene i Norge. Utvalget består av både børsnoterte og ikke-børsnoterte selskaper. Tidligere forskning fra blant annet Fallan et al. (2021) og Christensen & Johansen (2022) tar for seg kvaliteten på bærekraftsrapporteringen. Vår studie har en annen tilnærming hvor vi ser på hva som vektlegges mest i rapportene, basert på antall tegn. I tillegg ser vi på hvilke motiver oppdrettsselskapene har for bærekraftsrapporteringen. For å svare på de siste spørsmålet kobler vi inn agentteori og legitimitetsteori som er anerkjente teorier innen bærekraftsrapportering.

Frem til nå har det vært frivillig å rapportere på bærekraft, men som en del av EU sin Green Deal skal det bli obligatorisk. Dette betyr at fra og med regnskapsåret 2024 skal større børsnoterte foretak rapportere etter omfattende bærekraftsstandarder fra EU sitt nye bærekraftsdirektiv. I de kommende årene vil også mindre foretak rammes. Det vil stilles høyere krav på bærekraftsinformasjon til de rapporteringspliktige foretakene samt krav om attestering. Mange oppdrettsselskaper rapporterer frivillig i henhold til rammeverket Global Reporting Initiative (GRI). For å fortsette å samsvare med GRI må de i 2024 også rapportere etter bransjestandarden GRI 13. Dette kan bli utfordrende med tanke på kvaliteten og den lave graden av samsvar med standarder på den nåværende rapporteringen.

Vår analyse viser at oppdrettsselskapene bruker bærekraftsrapportene for å fremstå positivt og at det er store forskjeller på hvor mye plass de ulike bærekraftstemaene får. De fremstiller seg selv positivt på tre måter. For det første rapporteres det mer på tema som de selv kommer godt ut av. For det andre så fokuseres det mer på mål og tiltak enn hvordan situasjonen er akkurat nå. Til slutt brukes positive ord og formuleringer som et språklig virkemiddel. Videre viste analysen at de børsnoterte selskapene sine rapporter inkluderte både flere tegn og flere tema. Ved å sammenligne den rapporterte bærekraftsinformasjonen med kravene i den nye bransjestandarden ble det også tydelig at det er vesentlige mangler på flere av temaene som det vil være krav om å rapportere i henhold til i 2024.

Mangelfull rapportering og bærekraftsinformasjon som ikke er nøytral vil ikke kunne oppnå formålene med bærekraftsrapportering, og vil dermed ha en lav verdi. Det kan også bli problematisk å få den attestert, som igjen vil gjøre oppdrettsselskapene mindre attraktive. Ved å tilføye agentteori og legitimitetsteori kan det tyde på at selskapene har ulike motivasjoner for hvordan bærekraftsrapporten skal utformes.

Oppgaven består av syv kapitler. I det neste kapitlet vil vi presentere bakgrunnsinformasjon for resten av oppgaven. I kapittel 3 introduseres agentteori og legitimitetsteori og knyttes opp mot bærekraftsrapportering. Deretter redegjør vi for hvilken metode som er brukt i kapittel 4. I kapittel 5 presenteres resultatene fra analysen før de diskuteres i kapittel 6. Avslutningsvis konkluderer vi med tanke på problemstillingen vår i det siste kapitlet.

Kapittel 2: Bakgrunn

Kapittel 2 tar først for seg formålet med bærekraftsrapportering. Videre blir de viktigste elementene i rammeverket GRI redegjort for. Fremtidige krav for rapportering i form av attestasjon og det nye bærekraftsdirektivet CSRD, samt standardene deres ESRS.

Avslutningsvis trekkes også sertifiseringer inn, noe som er sentralt i bærekraftsarbeidet.

2.1 Bærekraftsrapportering

Ettersom bevisstheten knyttet til bærekraftig utvikling er økende i samfunnet, kreves det også mer åpenhet i hvordan næringslivet inkluderer bærekraft i sin virksomhetsstyring. Dette kan oppnås gjennom bærekraftsrapportering. Det forventes at selskapene rapporterer både finansiell og ikke-finansiell informasjon. Bærekraftsrapportering omtales ofte som ikke-finansiell informasjon, og handler om kommunikasjon av mål knyttet til miljø-, sosiale- og forretningsetiske forhold (ESG), samt organisasjonens tilnærming til målene (PwC, 2023a).

Bærekraftsrapporten har blitt en viktig del av integrert rapportering, og vil få en enda viktigere rolle fremover. Tidligere har årsrapportene i større grad handlet om finansiell informasjon. Finansiell informasjon gir kun historisk informasjon om selskapets resultater, noe som ikke er tilstrekkelig for å gi et helhetlig bilde av selskapet. En integrert rapport kombinerer finansiell og ikke-finansiell informasjon for å løfte årsrapporten som kommunikasjonsverktøy for eksterne interessenter (Young, 2018). Videre tydeliggjør den selskapsrapporteringen og signaliserer god selskapsstyring og kontroll utad, samt skaper tillit hos investorer, kunder og andre interessenter. I tillegg gir den et inntrykk av hvor forberedt selskapet er på fremtiden.

Ved en kartlegging av hvordan aktivitetene i næringslivet påvirker samfunnet, vil investorer, forbrukere og andre interessenter kunne evaluere hvor godt selskapet jobber med bærekraft. Interessenter skal kunne bruke denne informasjonen til å bedømme den finansielle risikoen knyttet til klimaendringer og andre bærekraftsutfordringer. I tillegg vil det føre til et transparent forhold til hvordan selskapets påvirkning er på folk og miljøet, for å skape tillit og troverdighet til næringslivet (European Commission, u.å.). Det vil også kunne være et nyttig styringsverktøy internt i selskapet. Ved å identifisere risiko og iverksette riktige tiltak vil selskapet forbedre risikostyring samt oppnå eventuelle kostnadskutt. Til slutt vil den økte

tilliten til interessenter gjøre selskapet mer attraktivt, styrke kunderelasjoner og være positivt for rekruttering (Revisorforeningen, u.å.).

For at bærekraftsrapportering skal være nyttig både for selskapet og interessenter er det essensielt at det er god kvalitet på rapporteringen. Hva som kjennetegner god kvalitet på bærekraftsinformasjonen vil vi komme tilbake til senere i kapittelet.

2.2 Bærekraftsutfordringer i oppdrettsbransjen

Oppdrettsnæringen er Norges nest største næring målt etter eksport, og en viktig verdiskaper i distriktene (SSB, 2023). Etterspørselen etter laks har vært økende de siste årene og analytikere regner med at dette vil fortsette, med størst vekst i Asia og USA. Oppdrettslaks har et lavt karbonavtrykk og krever lite ferskvann sammenlignet med andre animalske proteinkilder og pekes på som en viktig matkilde for å dekke et økende behov i fremtiden (Norges Sjømatråd, 2022). Til tross for de positive egenskapene fisken har, står oppdrettsnæringen foran en rekke utfordringer knyttet til miljø, men også når det gjelder sosiale forhold. Dette er utfordringer som må løses for å kunne dekke en økende etterspørsel, og som må rapporteres på for å gi interessenter et innblikk i situasjonen.

Ifølge Miljødirektoratet (2022) er de største utfordringene for oppdrettsnæringen rømming av laks og lakselus, samt den negative påvirkningen det har på villaks. Oppdrettslaks som gyter med villaks fører til at avkommet har en lavere overlevelse i naturen og en usunn konkurranse om knappe ressurser (Havforskningsinstituttet, 2023). En økende mengde oppdrettslaks i fjordene har gitt gode vekstvilkår for lakselus som er en stor trussel for villaksbestanden. Det er også en av utfordringene når det gjelder fiskevelferd. En rapport fra Veterinærinstituttet konstaterte at i 2021 døde 54 millioner laks i havet, et tall som aldri har vært høyere. Fisken blir utsatt for mye stress gjennom behandling for lakselus, noe som gjør den mer mottakelig for sykdommer. Et kontroversielt tiltak for å behandle lakselusen er bruk av rensefisk som spiser den opp. Det er velkjent at fiskevelferden for rensefisk er svak på grunn av sykdom, avlusingsoperasjoner og manglende kontroll på dødeligheten i merdene (Veterinærinstituttet, 2022).

Videre regnes også forurensing i miljøet rundt anleggene fra ulike utslipp som en vesentlig miljøutfordring. Rester fra fiskefôr og fiskenes avføring fører til utslipp av næringssalter som kan gi økt algevekst og føre til overgjødning i fjordområder med grunne terskler. I tillegg så

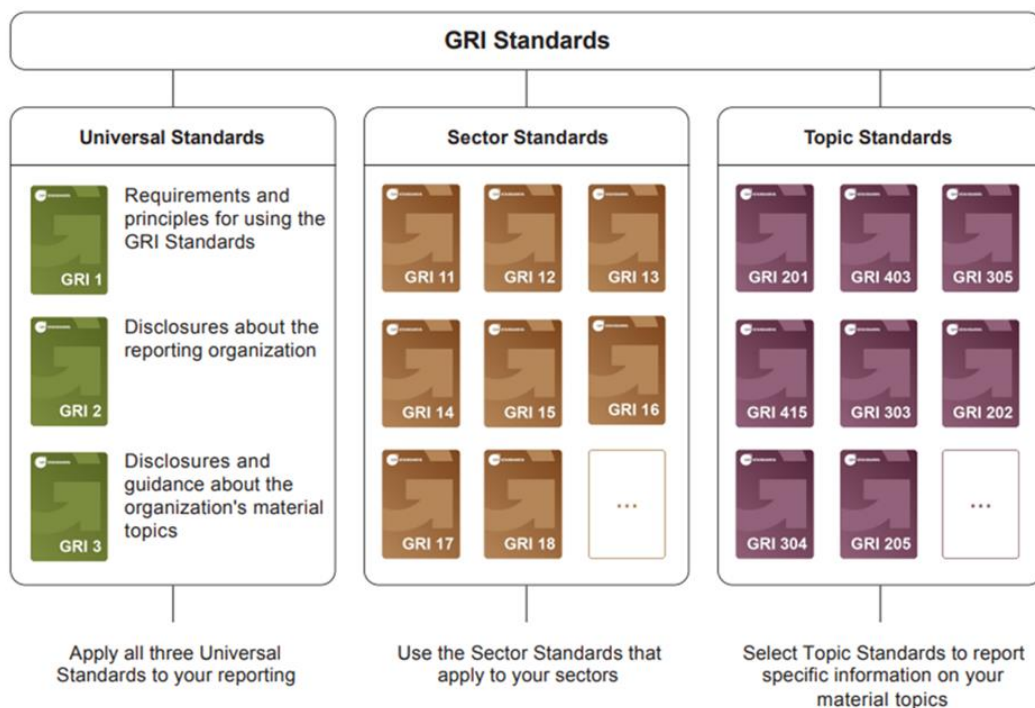
kan fiskefôr inneholde giftige stoffer som kan akkumuleres opp i næringskjeden. Bruk av både kobber og ulike legemidler har en negativ innvirkning på dyre- og plantelivet på sjøbunnen (Miljødirektoratet, 2022).

Videre er oppdrettsanleggene regnet som en av de mest risikoutsatte arbeidsplassene i Norge, bare fiskeri har større risiko for arbeidsulykker. Fra 2012 til 2020 har det vært 9 arbeidsskadedødsfall og i 2019 var det 50 arbeidsulykker med alvorlig personskade (Barentswatch, u.å.). Mange av oppdrettsselskapene har også produksjon i andre land hvor sikkerhetskrav er lavere, som for eksempel Chile. I 2021 ble det rapportert 14 dødsfall i laksenæringen i Chile (Jensen, 2022).

2.3 Global Reporting Initiative

Global Reporting Initiative er det mest kjente og brukte rammeverket for bærekraftsrapportering i dag (Revisorforeningen, u.å.). Antall selskaper som benytter det er økende, noe som er i tråd med det økende fokuset på bærekraft og bærekraftsrapportering. Ifølge (KPMG, 2022b, s. 8) benytter 68 % av de største selskapene standardene i sin rapportering. GRI ble grunnlagt i 1997 med mål om å sørge for at selskaper følger prinsipper for miljøatferd og tar ansvar, noe som i etterkant ble utvidet til ESG-utfordringer. I 2000 ble det første rammeverket for bærekraftsrapportering publisert. Siden den tid har rammeverket blitt utvidet og revidert mange ganger. I 2016 gikk GRI fra å gi retningslinjer til å etablere de første globale standardene i bærekraftsrapportering, GRI-standardene. I 2022 ble de første sektorstandardene iverksatt, blant annet GRI 13 for jordbruk, oppdrett og fiske (Global Reporting Initiative, u.å.).

2.3.1 Oppbyggingen av GRI

Figur 2.1: GRI Standards

(Global Reporting Initiative, 2021a, s. 6)

GRI sin struktur er bygd opp av tre sett med standarder. Disse tre er universelle standarder, bransjestandarder og temastandarder. Videre vil disse bli omtalt som standardserier. Det er et samspill mellom alle tre hvor de støtter hverandre og det refereres aktivt til ulike standarder i rammeverket.

GRI 1, 2 og 3 utgjør de universelle standardene. Alle organisasjoner som rapporterer i henhold til GRI-standardene, uavhengig av hvilken metode som brukes, må rapportere etter de universelle standardene. *GRI 1: Foundation* omhandler rapporteringskravene og prinsippene som den rapporterende organisasjonen må samsvare med og er selve fundamentet i GRI-rapporteringen, i tillegg til at den gir detaljerte forklaringer til ulike sentrale begrep.

Overview of principles

- Accuracy
- Balance
- Clarity
- Comparability
- Completeness
- Sustainability context
- Timeliness
- Verifiability

Figur 2.2: Overview of principles

(Global Reporting Initiative, 2021a, s. 20)

Rapporteringsprinsippene er essensielle for å oppnå bærekraftsrapportering av høy kvalitet. (Global Reporting Initiative, 2021a, s. 20). Den rapporterende organisasjonen er avhengig av å inkludere prinsippene i rapporteringen for å påstå at de har rapportert i henhold til GRI-standardene. Prinsippene fungerer som retningslinjer for hvordan man kan sikre høy kvalitet på rapporten, slik at brukeren kan ta informerte valg basert på den. Informasjonen skal være *nøyaktig*, altså korrekt, i tillegg til at det skal være tilstrekkelig informasjon til å kunne gjøre en evaluering av organisasjonen sin påvirkning.

Videre så skal den være *balansert*; organisasjonen skal gi en nøytral og rettferdig presentasjon av både de positive og negative påvirkningene de har. Den skal være *klar*; informasjonen skal være lett å få tak i og ikke minst forståelig. Den skal også være *sammenlignbar* slik at brukeren har tilgang til påvirkningen deres over tid og kan sammenligne med andre organisasjoner. I tillegg skal det rapporteres nok til at det gir et *komplett* bilde av organisasjonens påvirkning. Informasjonen skal også rapporteres i en bredere *bærekraftskontekst*. *Aktualitet*; informasjonen skal rapporteres i tide til at brukerne kan ta avgjørelser. Til slutt skal den være *verifiserbar*; organisasjonen skal samle informasjon på en måte som gjør at den kan bli vurdert basert på kvaliteten (Global Reporting Initiative, 2021a, s. 21-23).

Requirement 1:	Apply the reporting principles
Requirement 2:	Report the disclosures in GRI 2: General Disclosures 2021
Requirement 3:	Determine material topics
Requirement 4:	Report the disclosures in GRI 3: Material Topics 2021
Requirement 5:	Report disclosures from the GRI Topic Standards for each material topic
Requirement 6:	Provide reasons for omission for disclosures and requirements that the organization cannot comply with
Requirement 7:	Publish a GRI content index
Requirement 8:	Provide a statement of use
Requirement 9:	Notify GRI

Figur 2.3 Overview of in accordance requirements

(Global Reporting Initiative, 2021a, s. 11)

I tillegg tar GRI 1 for seg ulike måter å rapportere på. Den vanligste er *GRI Core option* som alle oppdrettselskapene i utvalget bortsett fra ett, rapporterer i henhold til. Den krever at organisasjonen følger ni kriterier for rapportering som er listet i figur 2.2. De fleste av disse kriteriene vil bli redegjort videre i kapittelet. Det siste selskapet bruker *GRI Reference*. Det vil si at man ikke følger alle de ni kriteriene ved rapporteringen og den har dermed ikke like sterk kredibilitet (Global, Reporting Initiative, 2021a, s. 11). Begge har som formål å veilede organisasjonen i hvordan de skal rapportere, men de skiller seg ut når det gjelder hvor omfattende bærekraftsinformasjonen skal være.

GRI 2: General Disclosures tar for seg «disclosures», altså informasjon organisasjonen skal utgi om seg selv og bærekraftsrapporteringen (Global Reporting Initiative, 2021b, s. 5). Her inngår blant annet aktivitetene, bedriftsstyringen og policyene til selskapet. Dette kan ses på som en hjelpestandard for den videre oppbyggingen av GRI og hvordan man skal gå frem for å rapportere. Det er totalt 30 forskjellige «disclosures» som må tas stilling til.

GRI 3: Material Topics gir en innføring i hvordan et selskap kan bestemme hvilke temaer som er vesentlige. Vesentlige tema defineres som tema som representerer organisasjonen sin mest betydelige innvirkning på økonomien, klimaet, samfunnet og menneskerettigheter (Global Reporting Initiative, 2021c, s. 5). I tillegg gir det en innføring i hvordan bransjestandardene er brukt i denne prosessen. Man må sette seg inn i bransjen før man identifiserer mulige innvirkninger, for så å vurdere hvor betydelige de er. Videre så tester man disse både ved å få ekstern rådgivning og ved å se på dem opp mot den relevante

bransjestandarden. Når man har gjort dette vil man kunne lage en vesentlighetsanalyse som danner grunnlaget for innholdet i bærekraftsrapporten.

GRI sine temastandarder blir brukt for å rapportere på spesifikke tema. Selskapet kan velge hvilke standarder de vil rapportere etter basert på hva de har vurdert som vesentlig.

Standardene omhandler sosiale, miljømessige og økonomiske forhold (Global Reporting Initiative, 2021a, s. 5).

2.3.2 Bransjestandarden GRI 13

For å øke kvaliteten på rapporteringen vil det bli introdusert ulike bransjestandarder framover, deriblant GRI 13 som ble publisert i 2022. Denne vil være gjeldende for rapporter som publiseres fra og med 1. januar 2024, og er en av de første bransjestandardene. Den inkluderer en oversikt over tema som det er sannsynlig at vil være relevante for bransjen og refererer til den gitte temastandarder og de universelle standardene. GRI 13 vil være obligatorisk for selskaper innen jordbruk, fiske og oppdrett som ønsker å rapportere i henhold til GRI. Det er anbefalt at organisasjoner tar den i bruk så tidlig som mulig for å sette seg inn i strukturen. Standarden er delt inn i to seksjoner (Global Reporting Initiative, 2022, s. 5). Den første gir et overblikk over bransjen, hovedsakelig aktivitetene som gjennomføres. Den andre tar for seg temaene som det er sannsynlig at vil være vesentlige for organisasjoner i bransjen.

Likely material topics	
Topic 13.1 Emissions	Topic 13.14 Rights of indigenous peoples
Topic 13.2 Climate adaptation and resilience	Topic 13.15 Non-discrimination and equal opportunities
Topic 13.3 Biodiversity	Topic 13.16 Forced or compulsory labor
Topic 13.4 Natural ecosystem and conversion	Topic 13.17 Child labor
Topic 13.5 Soil health	Topic 13.18 Freedom of association and collective bargaining
Topic 13.6 Pesticides use	Topic 13.19 Occupational health and safety
Topic 13.7 Water and effluents	Topic 13.20 Employment practices
Topic 13.8 Waste	Topic 13.21 Living income and living wage
Topic 13.9 Food security	Topic 13.22 Economic inclusion
Topic 13.10 Food safety	Topic 13.23 Supply chain traceability
Topic 13.11 Animal health and welfare	Topic 13.24 Public policy
Topic 13.12 Local communities	Topic 13.25 Anti-competitive behavior
Topic 13.13 Land and resource rights	Topic 13.26 Anti-corruption

Tabell 2.1: Likely material topics

(Global Reporting Initiative, 2022, s. 3-4)

I den andre seksjonen er det 26 ulike temaer som omhandler både miljømessige, sosiale og økonomiske forhold. Hvert tema inneholder de mest betydelige innvirkningene bransjen har på det gitte temaet og henvender seg til den relevante temastandarden. I tillegg så gir den anbefalinger der temastandarden ikke dekker alt. Standarden krever at man går grundig gjennom hvert enkelt tema for å vurdere om det er vesentlig for organisasjonen eller ikke, for så å bestemme hvilken informasjon som er vesentlig for det gitte temaet. Dersom man kommer frem til at den er uvesentlig krever standarden at organisasjonen forklarer hvordan den ikke er vesentlig (Global Reporting Initiative, 2022, s. 8).

2.3.3 Endringer som trer i kraft fra 2023

Samtlige selskaper i vårt utvalg rapporterer i henhold til GRI. Ettersom vårt utvalg er årsrapporter fra 2021 vil det være noen små endringer som er gjort etter rapportene ble utformet og publisert som selskapene ikke har hatt mulighet å ta hensyn til. Dette gjelder hovedsakelig de universelle standardene og temastandardene, i tillegg til at rapporteringsvalgene Core og Comprehensive har blitt byttet ut med en enkelt måte å rapportere på. Dette er endringer som ble kunngjort i 2021 og som vil tre i kraft for informasjon som rapporteres fra 1. januar 2023, slik at selskaper har tid til å forberede seg (KPMG, 2022a).

GRI 101, 102 og 103 erstattes av GRI 1, 2 og 3. Disse skal reflektere forventninger om etisk drift og samfunnsansvar fra blant annet FN og OECD. Dermed vil det stilles høyere rapporteringskrav for å kunne rapportere i henhold til GRI. I praksis vil det si at selskaper vil måtte beskrive hvilke eksperter og interessenter som de har hatt dialog med for å komme frem til hva selskapet definerer som vesentlig. Videre kreves det å klargjøre hvilke «policyer» de har når det gjelder menneskerettigheter og hvilke tiltak som gjøres, både i egen virksomhet og i verdikjeden. Til slutt vil det også bli forventet at det rapporteres på hvordan selskapet utfører selskapsgjennomgang for å identifisere negative innvirkninger selskapet har eller potensielt kan ha på miljømessige og sosiale forhold (Flagship, 2022).

Temastandardene har også blitt omstrukturert. De tidligere seriene av temastandarder, 200 (økonomi), 300 (miljø) og 400 (sosialt) har blitt byttet ut med 31 separate standarder for å tilpasse de nye universelle standardene. Innholdet er imidlertid det samme, men med noen omformuleringer for å gjøre kravene tydeligere (KPMG, 2022a). Selskapet skal rapportere på

alle «disclosures» som er relevante for bedriften, slik at de strengere kravene i GRI 1, 2 og 3 også får en innvirkning her.

Som den siste vesentlige endringen så har rapporteringsvalgene Core og Comprehensive blitt byttet ut med In accordance. Man kan fortsatt rapportere etter With reference to, men den gir ikke det samme nivået av kredibilitet. In accordance krever at selskapet følger alle ni krav til rapportering som står i GRI 1 og er derfor mer krevende.

2.4 Attestasjon av bærekraftsinformasjon

Attestasjon innebærer at en uavhengig tredjepart bekrefter at det som står i rapporten stemmer og at den beskriver et balansert bilde av situasjonen. Dermed sikres det at bærekraftsinformasjonen er verifiserbar, sammenlignbar og fullstendig. Det er essensielt at rapporteringskravene overholdes og at informasjonen er etterprøvable. Dette bidrar til å øke kredibiliteten og verdien av informasjonen (BDO, u.å.). Attestasjonen fungerer som et kvalitetsstempel av informasjonen som er viktig for brukerne som skal ta beslutninger på bakgrunn av den. Investorer og andre interessenter ønsker mer pålitelig bærekraftsinformasjon.

Flertallet av rapportene i utvalget har en attestert bærekraftsrapport. Dette gjelder samtlige av de børsnoterte, i tillegg til noen av de ikke-børsnoterte, mens det ene selskapet er åpent om at de har samarbeidet med revisor ved utarbeidelse av rapporten. Ifølge Revisorforeningen (u.å.) sin årlige kartlegging av attestasjon på Oslo Børs, med utgangspunkt i selskapene som inngår i Oslo Børs Benchmark Index var det en økning fra 30 % til 40 %. Det tyder dermed på at oppdrettsbransjen er mer opptatt av å få attestert bærekraftsopplysninger enn andre næringer.

Foreløpig er attestasjon frivillig, men som et resultat av at bærekraftsrapportering skal bli likestilt med finansiell rapportering vil det også kreves attestasjon på bærekraftsinformasjon. I utgangspunktet skal attestasjonen gjennomføres av revisoren som reviderer årsregnskapet, men lovutvalget åpner for at den rapporteringspliktige også kan velge en annen revisor eller en alternativ attestasjonstjeneste. Kravet om attestasjon kommer av at investorer og andre interessenter ønsker mer pålitelig bærekraftsinformasjon (PwC, 2023b).

2.5 CSRD

Som en del av den europeiske grønne avtalen, EU Green Deal, ble Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) vedtatt i EU november 2022. Dette er det nye direktivet for bærekraftsrapportering og det har som formål å bidra til overgangen til et bærekraftig og inkluderende økonomisk finansielt system i tråd med EU Green Deal og FNs bærekraftsmål. Dette vil medføre nye krav til bærekraftsrapportering for større foretak i første omgang, men også mindre foretak etter hvert. Vårt utvalg består av både større børsnoterte foretak som blir rammet først, men også mellomstore foretak som bør forberede seg på å bli påvirket i neste omgang (PwC, 2023a).

Fra og med regnskapsåret 2024 vil CSRD gjelde børsnoterte foretak med minst 500 ansatte som i tillegg enten har en omsetning på minst 40 millioner euro eller en balanse på minst 20 millioner euro. Videre vil store foretak bli rapporteringspliktige i 2025, det vil si foretak som oppfyller to av tre størrelseskriterier. Kriteriene er at de må ha minst 250 ansatte, en omsetning på minst 40 millioner euro eller en balanse på 20 millioner euro. Kriteriene om balanseverdier og omsetning fører til at mange oppdrettsselskap havner inn under denne betegnelsen på grunn av høy inntjening og at det er en kapitalintensiv bransje. Til slutt vil mindre foretak også bli pliktige i de kommende årene. Det er fortsatt noe usikkerhet når det gjelder norsk ikrafttredelse, men intensjonen er å følge EU sin tidsplan.

Videre så vil det stilles høyere krav for bærekraftinformasjonen til de rapporteringspliktige foretakene. I likhet med GRI så kreves det at informasjonen skal være sammenlignbar, pålitelig og lett for brukerne å finne. Et annet sentralt prinsipp for rapporteringen er dobbel vesentlighet. Man skal rapportere både på hvordan selskapet påvirker bærekraftsforhold i tillegg til hvordan bærekraftsforhold påvirker selskapet (PwC, 2023a).

2.6 ESRS

CSRD har bestemt at bærekraftsrapportering skal samsvare med EU sine standarder for rapportering, European Sustainability Reporting Standard (ESRS). GRI har hatt en aktiv rolle i utviklingen av disse standardene, noe som er svært synlig. Dette er også gunstig ettersom GRI er det meste brukte rammeverket, slik at selskaper har hatt, og har mulighet til å forberede seg ved å bruke GRI. Blant annet så er rapporteringsprinsippene fra GRI 1 innarbeidet i ESRS.

I likhet med GRI vil standardene gi detaljerte rapporteringskrav innen tre forskjellige hovedområder: Klima og miljø, sosiale forhold og virksomhetsstyring. (PwC, 2023a). Førstnevnte innebærer informasjon knyttet til blant annet biologisk mangfold, sirkulær økonomi, forurensing og marine ressurser, samt krav om klimaregnskap. Sosiale forhold omhandler for eksempel arbeidsforhold, likestilling og opplæring og utvikling. Sistnevnte krever at det gis informasjon om blant annet ledelse, forretningsetikk og anti-korrupsjon.

2.7 Sertifisering

Frivillige sertifiseringer er en viktig del av bærekraftsarbeidet til selskapene i oppdrettsbransjen, samt en viktig del av bærekraftsrapporten. Flere kunder krever sertifisering før de kjøper et produkt, noe som fører til at markedet frivillig bidrar med regulering av bærekraftsarbeidet i bransjen. Derfor har vi valgt å presentere sertifiseringer i dette kapitlet, samt se nærmere på de mest brukte ordningene.

Sertifisering er en bekreftelse fra en uavhengig tredjepart om at et selskap oppfyller visse krav og samsvarer med standarder satt for å oppnå den enkelte sertifisering. Selskapene bruker sertifisering som en form for signal eller attributt som gir forbrukerne muligheten til å evaluere et produkt før kjøp eller forbruk. Videre blir oppdrettsbedrifter beskyldt for å implementere forbedringstiltak, som bærekraftssertifiseringer, kun for å skape en fasade (Amundsen & Osmundsen, 2020). I dagens marked er det en økende popularitet rundt sertifisering, og det finnes dokumentasjon som indikerer at forbrukerne er villige til å betale en prispremie for produkter som er merket som bærekraftige i forhold til de som ikke er det (Osmundsen, 2020). I den sammenheng har forsøket på å forsikre forbrukerne om at sjømaten de kjøper er bærekraftig, blitt en raskt voksende bransje som har resultert i en overflod av sertifiseringsordninger og miljømerker.

I en studie utført av Nilsen et al., (2018) ble det forsøkt å gi mening til den mangfoldige mengden av sertifiseringsordninger. Studien konkluderte med at det er umulig å oppfylle alle ordningene samtidig, da de har ulike definisjoner og kriterier for hva som anses som bærekraftig. Dette resulterer i motsetninger og utfordringer, der oppfyllelse av en bestemt sertifiseringsstandard kan gjøre det umulig å oppfylle en annen standard. Det er spesielt to sertifiseringsordninger som skiller seg ut innen lakseoppdrett i Norge. Global G.A.P. som er en jordbruks- og akvakultur sertifiseringsordning og ASC som er spesialisert innen akvakultur.

ASC er en frivillig organisasjon opprettet i samarbeid mellom World Wide Fund for Nature (WWF) og Dutch Sustainable Trade Initiative (IDH) i 2009. ASC har en visjon om en verden der oppdrett av sjømat spiller en betydelig rolle i å forsyne mat og støtte lokale samfunn over hele verden, samtidig som negative påvirkninger på miljøet minimeres. Videre er ASC den ledende sertifiseringsordningen innen oppdrett og består av 7 artsspesifikke standarder (*Aquaculture Stewardship Council*, u.å.).

WWF lister opp 8 måleparametere for å redusere oppdrettsanleggenes klimapåvirkning samt bidra til forbedringer rundt sosiale forhold. Disse måleparametrene er integrert i kjernen av ASC-standardene og kan anvendes på alle akvakultursystemer uavhengig av størrelse, art og sted (*WWF Aquaculture*, 2023).

Disse parameterne inkluderer bruken av villfisk i fôr, et aspekt som direkte påvirker helsen til marine økosystemer, samt effekten av oppdrettsanlegg på land og habitater, og deres betydelige vannforbruk. Videre vurderes fiskens overlevelsesrate, energibehovet knyttet til drift av oppdrettsanlegg og de potensielle kildene til vannforurensning. Effektiviteten når det gjelder fôr og avfall, samt sosiale konsekvenser av akvakulturpraksis, er også blant WWFs bærekraftsparametere.

ASC-sertifisering er derimot en omfattende og kostbar prosess som innebærer at selskaper som søker sertifisering må dekke utgifter til reise, overnatting, rapportering og revisjon, som ofte tar flere dager med deltakelse av ulike aktører. I en studie utført av Olsen et al., (2021) ble det gjennomført intervjuer med 17 aktører i oppdrettsbransjen, hovedsakelig i Norge. Overraskende nok kom det frem at oppdrettsselskapene var mest opptatt av kostnadene knyttet til selve sertifiseringen, og ikke kostnadene forbundet med de miljøtiltakene som måtte gjennomføres. Det ble også nevnt at det kreves et ekstra årsverk bare for å håndtere ASC-sertifiseringen. Dette kan tyde på at norske oppdrettsselskaper i stor grad allerede oppfyller miljøkravene som kreves for ASC-sertifisering, og det reises spørsmål om det er verdt å betale for selve sertifiseringen.

Studien peker også på at ASC-sertifisering kan gi fordeler som å oppnå høyere priser for laksen, unngå tap av markeder og bidra til å legitimere virksomheten ovenfor interessenter. Større kunder kan plutselig kreve at deres laks skal være sertifisert, og manglende sertifisering kan føre til risiko for tap av kunder. Aktørene i oppdrettsindustrien påpeker også at det at ASC er knyttet til den frivillige organisasjonen WWF bidrar til å legitimere ASC-standardene og selskaper som er ASC-sertifiserte. En person nevner at det er viktig for

aktørene i oppdrettsindustrien å kunne samarbeide med frivillige organisasjoner som WWF, da dette kan forbedre selskapets omdømme.

Global G.A.P står for global god landbruks praksis og ble opprettet i 1997 som EUREPGAP før det skiftet navn i 2007 til Global G.A.P. (*GLOBAL G.A.P. History*, u.å.). Organisasjonen ble opprettet som følge av at britiske forhandlere innen matindustrien ble oppmerksomme på konsumenters bekymringer rundt produktsikkerhet, klimapåvirkning og helsen og sikkerheten til arbeidere og dyr. Løsningen deres var dermed å slå sammen egne standarder og prosedyrer og utvikle et uavhengig sertifiseringssystem. I dag er Global G.A.P. verdens ledende landbrukssikkerhetsprogram og har en global tilstedeværelse i over 135 land. De har opprettet en egen akvakultursertifisering kalt «IFA Standard for Aquacultur» (*Integrated Farm Assurance (IFA)*, 2022). Standarden har en helhetlig tilnærming gjennom de seks nøkkeltemaene mattrygghet, produksjonsprosesser, miljømessig bærekraft, juridiske forhold og sporbarhet, arbeidstakernes velvære og dyrehelse og dyrevelferd.

I en studie gjennomførte Amundsen & Osmundsen (2020) 22 dybdeintervjuer med administrerende direktører, kvalitetsdirektører, driftsledere, miljøkoordinatorer og sertifiseringsledere i utvalgte oppdrettsbedrifter. Studien inkluderte 10 selskaper fra Norge, 6 selskaper fra Chile og ett selskap fra Skottland. Fokuset i studien var å undersøke atferdsendringer i organisasjoner som implementerer bærekraftsstandarder gjennom frivillig sertifisering.

Respondentene i studien understreker at dokumentasjonskravene ikke bare gjør det mulig for dem å vise ansvarlig praksis som er et resultat av sertifiseringsprosessen, men også dokumenterer gode praksiser og prosedyrer som allerede eksisterer i selskaper. Dette blir imidlertid ansett som meningsløst av noen, da det innebærer å bruke tid og ressurser på praksiser som allerede er på plass. For eksempel ser norske produsenter på indikatorer knyttet til arbeidstakerrettigheter i Global G.A.P. som overflødige på grunn av allerede strenge krav satt av myndighetene. En norsk respondent forteller at for dem har alltid Global G.A.P. i hovedsak vært en dokumentasjonsutfordring, i stedet for noe de trenger å streve for å oppnå. Dette begrunnes med at man i stor grad ser på mye av kravene i standarden som en selvfølge i forhold til de forskriftene de allerede følger.

Videre kom studien fram til at når det gjelder endringer i praksis, argumenterer noen av produsentene som ble intervjuet for at endringer som følge av sertifisering i hovedsak er en «innledende belastning», og at begrenset forbedring er nødvendig etter tilpasningene er gjort.

Flertallet mener derimot at betydelige endringer i organisasjonen er nødvendig, spesielt i avdelinger som jobber med sertifisering. Sertifisering beskrives som en kontinuerlig prosess som må integreres i daglige aktiviteter. Dette innebærer endringer i interne prosedyrer for å møte standardkriteriene, samt innføring av rutiner for kontinuerlig rapportering. Noen selskaper har opprettet egne stillinger og avdelinger for sertifisering, spesielt blant de større selskapene.

Kapittel 3: Teorier

I det følgende kapittelet presenterer vi to anerkjente teorier innen bærekraftsrapportering. Teoriene kan bidra med å kaste lys over hvorfor selskapene presenterer bærekraftsrapporter, samt hvilke motiver som ligger bak.

3.1 Agentteori

Agentteori tar for seg forholdet mellom to parter i en transaksjon. Den ene parten er oppdragsgiver og blir kalt *prinsipalen*. Prinsipalen har som mål å få den andre parten, *agenten* til å utføre beslutninger og/eller handlinger på vegne av seg. Agenten er dermed en forvalter som utfører oppgaver på vegne av prinsipalen (Fallan & Pettersen, 2016, s. 141). Relasjoner som oppstår mellom agenten og prinsipalen kalles ofte agentrelasjoner og omfatter både formelle og uformelle kontrakter mellom dem. Et typisk eksempel på dette er relasjonen mellom eierne eller eieren som ikke deltar i den daglige driften og lederen som foretar beslutninger på vegne av eieren i selskapet. I dette forholdet er eieren prinsipalen og lederen agenten. Teorien forsøker å identifisere, forklare og løse problemer som kan oppstå i slike forhold.

Agentteorien bygger blant annet på at det er asymmetrisk informasjon mellom prinsipal og agent. Agenten har ofte mer informasjon enn prinsipalen. Det må derfor tas hensyn til at det er en risiko for strategisk eller opportunistisk atferd av agenten. Altså at agenten velger å forfølge egne interesser fremfor prinsipalens ved utnyttelse av informasjon. I situasjoner med skjult informasjon og skjulte handlinger, som vil si at agenten sitter på og holder informasjon for seg selv, er det større sjans for at det forekommer (Fallan & Pettersen, 2016, s. 143). For å redusere forekomsten av dette problemet er det viktig å redusere den asymmetriske informasjonen i relasjonen.

I større selskaper oppstår det ofte motsetninger mellom eierinteresser og styring av virksomheten. I børsnoterte selskaper vil aksjonærene som har kjøpt aksjer på børsen ikke ha noe å gjøre med den daglige driften, og vil stort sett kun være opptatt av å få mest mulig utbytte eller avkastning på aksjene sine. Ledelsen på den andre siden tar også hensyn til andre interesser, og vil også ivareta egne interesser. En konsekvens av dette kan være verditap, også kjent som *agentkostnad*. Likevel hevder store børsnoterte selskaper hvor ledelsen ikke eier en betydelig del av selskapet seg som effektive økonomiske organisasjoner. Dette er

fordi det eksisterer mekanismer som hindrer opportunistisk atferd i ledelsen. I store selskaper, som er komplekse organisasjoner, er det styret som tar seg av beslutningsstyringen. Styret er valgt av aksjonærene og er dermed pliktige til å ivareta aksjonærene sine interesser (Fallan & Pettersen, 2016, s. 143).

3.1.1 Agentteori i bærekraftsrapportering

I forskning er agentteorien brukt mye for å forklare motivasjon og årsak for hvorfor man rapporterer på bærekraft. I forholdet mellom eieren og lederen vil lederen kunne ta fordel av å sitte på mest mulig informasjon dersom han er interessert i å utnytte det. I motsetning viser tidligere funn at ledere vil motiveres av dette forholdet til å rapportere på bærekraft for å redusere agentkostnader og agentkonflikter (Shamil et al., 2014, s. 81). Ettersom dette er utfordringer som er mer vesentlige i større selskaper hvor det ofte er mer uklar eierstruktur og mange aksjonærer vil også behovet for bærekraftsrapportering være større, noe som vil motivere lederen til å øke mengden «disclosures» relatert til bærekraft. Dette vil redusere agentkostnadene ved å redusere asymmetri mellom lederen og eierne, i tillegg til at det også sender signal om at man har gode intensjoner for selskapet. Attestasjon vil kunne bidra til å redusere informasjonsasymmetrien ytterligere.

Den finansielle rapporteringen gir et for smalt bilde til å overkomme problematikken knyttet til asymmetrisk informasjon. Integreert rapportering (IR) kan være en faktor som bidrar til å **redusere** informasjonsgapet ved at den får frem et mer helhetlig bilde av selskapet, hvor bærekraftsrapporten er den sentral del. Pavlopoulos (2017) sine funn viste at selskap med høy kvalitet på «disclosures» relatert til IR har lavere agentkostnader enn de med lav kvalitet på «disclosures» i sammenheng med IR.

3.1.2 Prinsipal-agent-forhold i oppdrettsbransjen

I denne sammenhengen er ledelsen i et selskap stort sett alltid agent, hvem som er prinsipalen derimot kan være mer komplisert. Frem til nå har det handlet om eierne og eierstrukturen, men det er flere aktører som kan regnes som prinsipalen når det gjelder bærekraftsrapportering. Andre interessenter som investorer, myndigheter, lokalsamfunnet og kunder kan også være interessert i å vite hvordan selskapet påvirker miljømessige og sosiale forhold.

For å drive med oppdrett er det nødvendig med tillatelse fra myndighetene, også kjent som konsesjon. Det stilles en rekke kriterier til oppdrettsselskapet som må oppfylles for å få en konsesjon, og det er svært begrenset hvor mange som deles ut. I bytte mot å kunne drive eksklusiv drift på allmennhetens areal skal oppdretterne bidra til verdiskaping både lokalt og nasjonalt. De har også et ansvar for å ta hensyn til miljø og kystsonen som opereres i, både ved etablering, drift og avvikling (Fiskeridirektoratet, u.å.). Dette ansvaret fører til at det oppstår en formell kontrakt ovenfor både myndighetene og innbyggerne i lokalsamfunnene hvor oppdrettsselskapet opererer. I dette forholdet er det tydelig asymmetrisk informasjon ettersom oppdrettsselskapene sitter på mest informasjon når det gjelder drift. Myndighetene kan ikke overvåke selskapene til enhver tid. Bærekraftsrapportering blir dermed et nyttig redskap for å redusere informasjonsasymmetrien i relasjonen.

Til tross for at informasjon blir mer symmetrisk ved bruk av bærekraftsrapportering, så er det ikke alltid prinsipalen har forutsetninger for å vurdere det som blir rapportert. Prinsippene i GRI 1 tilsier blant annet at bærekraftsinformasjonen skal være forståelig og den skal fremstilles på en måte som gjør at den er sammenlignbar. Dette er ikke alltid tilfelle. Ettersom bærekraftsrapportering har vært frivillig frem til nå og det ikke har vært krav om attestasjon er kvaliteten på rapporteringen varierende. Når dette er tilfellet, vil ikke bærekraftsinformasjonen kunne bidra til informasjonssymmetri i samme grad.

3.1.3 Kritikk av agentteorien

Kritikk av agentteori handler i hovedsak om at opportunistisk atferd blir oppfattet som et negativt menneskelig trekk (Fallan & Pettersen, 2016, s. 172). Teorien antar at mennesker er enkle individer som kun er ute etter å utnytte etter å dyrke egne interesser, og dermed ikke tar hensyn til sosiale og menneskelige aspekter.

Videre kritiseres den også for forutsetningene som ligger til grunn (Waterman & Meier, 1998, s. 183) mener at de grunnleggende forutsetningene asymmetrisk informasjon og målkonflikt ikke er konstante, men variabler. De påpeker at også prinsipalen kan sitte på informasjon som ikke agenten har og at asymmetrien da vil variere. Videre hevder de at agenten og prinsipalen i mange tilfeller vil ha de samme målene, selv om de samtidig kan ha ulike mål på andre punkter. Både myndighetene og oppdrettsnæringen har det samme målet når det gjelder utfordringer knyttet til lakselus. Samtidig kan oppfatningen av hvordan man skal løse problemet være annerledes.

3.2 Legitimitetsteori

Legitimitetsteori er den dominerende teorien innen forskning på bærekraftsrapportering (Ali et al., 2017). Teorien kan bidra med å forklare hvorfor selskapene gjennomfører frivillig bærekraftsrapportering, samt utforske strategier som blir benyttet av selskapene.

Innen organisasjonsteori finnes det flere definisjoner av legitimitet. Som Suchman (1995) beskriver det, er legitimitet en generell oppfatning eller antakelse om at handlingene til en enhet er ønskelige, korrekte eller passende innenfor et sosialt konstruert system av normer, verdier, tro og definisjoner.

Ifølge Deegan (2018) bygger legitimitet innen organisasjonsteori på en sentral antakelse om at for å opprettholde vellykket drift, må ledere sikre at deres organisasjon oppfattes som i samsvar med samfunnets forventninger og dermed tildeles statusen som *legitim*. Patten (1992) beskriver legitimitetsteorien som en sosial kontrakt mellom samfunnet og organisasjonen. Organisasjonen må handle i tråd med samfunnets forventninger, og fordelene ved organisasjonens eksistens må veie opp for de negative sidene.

Legitimitetsrisiko kan betraktes som en potensiell fare eller usikkerhet til tap av tillit og legitimitet fra ulike interessenter eller samfunnet generelt. Dette kan skape et gap mellom organisasjonens faktiske handlinger eller ytelse og forventningene til samfunnet eller interessentene. Når det oppstår et legitimasjonsgap kan organisasjonen møte sanksjoner fra samfunnet, som kan resultere i restriksjoner for virksomheten, utfordringer knyttet til ressursanskaffelse eller redusert etterspørsel etter deres varer og tjenester. Videre betraktes legitimitet som en ressurs som organisasjoner er avhengige av, og derfor streber de etter å oppnå og opprettholde den. Ledelsen kan strategisk manipulere legitimiteten gjennom ulike handlinger, og det antas at legitimeringspraksiser ofte drives av overlevelsesbehov og profittjag.

Manipulering av legitimitet kan gjøres ved bruk av bærekraftsrapporter og Lindblom (sitert i (C. Deegan, 2002) beskriver at selskaper har ulike strategier som alle involverer eksterne offentliggjøringer og rapporteringer for å oppnå eller opprettholde legitimitet. Lindblom har utarbeidet fire strategier som kan benyttes av ledelsen.

- Strategi 1: Utdanne og informere sine relevante interessenter om faktiske endringer i organisasjonens prestasjoner og aktiviteter.

- Strategi 2: Endre oppfatningen til de relevante interessentene, men ikke endre faktisk atferd.
- Strategi 3: Manipulere oppfatningen ved å avlede oppmerksomheten fra bekymringsverdige saker til andre relaterte saker gjennom bruk av for eksempel følelsesladde symboler eller lignende.
- Strategi 4: Endre eksterne forventninger til sin prestasjon.

Ifølge Lindblom kan offentliggjøring brukes til å implementere hver av disse strategiene ved blant annet bruk av årsrapporter eller bærekraftsrapporter. Om det for eksempel er negativ omtale i media knyttet til oppdrettslaksens genetiske påvirkning på villaks som følge av lakserømming så kan selskapene bruke strategi 1 ved å forklare tiltak som er gjort for å unngå lakserømming og vise til bedring i prestasjonen rundt området. Om det ikke er gjort forbedringer kan selskapene bruke strategi 2 ved å for eksempel endre oppfatningen til interessentene og vise til egen forskning på området som gir innsikt i hvor liten denne påvirkningen faktisk er. Videre kan strategi 3 brukes til å skifte fokuset over til emner som selskapet presterer bra på. Dette kan gjøres ved å bruke følelsesladde bilder eller tekst som viser til farene verden står ovenfor som følge av klimaendringer og veilede leser til at oppdrettslaks er nødvendig for verden som følge av lavere CO₂-utslipp enn andre proteinkilder. Ved bruk av strategi 4 så kan selskapene sette seg lavere mål knyttet til lakserømming og vise til hvor godt de har prestert i forhold til målsetningen.

3.2.1 Ulike typer legitimitet

Innenfor litteraturen om legitimitetsteori har forskere identifisert fire hovedtyper legitimitet. Pragmatisk legitimitet, moralsk legitimitet, kognitiv legitimitet og regulatorisk legitimitet (Suchman, 1995; Fallan, 2016).

Moralsk legitimitet er basert på vurderinger om hva som anses som riktig å gjøre. Denne typen legitimitet handler om hvorvidt interessenter tror at en organisasjons handlinger bidrar til samfunnets velferd som helhet. Moralsk legitimitet kan for eksempel oppnås ved at selskapene rapporterer at de samarbeider med ulike ideelle organisasjoner eller sertifiseringsordninger om utfordringene i bransjen. Dette kan være innen dyrevelferd, biologisk mangfold, sosiale forhold og lignende.

Pragmatisk legitimitet handler derimot om hva som er best for den enkelte person eller organisasjon som blir berørt av organisasjonens handlinger. Dette er egeninteresserte vurderinger som gjøres av nære interessenter. Det kan innebære direkte utvekslinger mellom organisasjonen og interessentene, samt bredere politiske, økonomiske eller sosiale gjensidighetsforhold, hvor organisasjonens handlinger tydelig påvirker interessentenes velferd. Dette kan eksempelvis oppnås hos lokalbefolkningen ved at selskapet rapporterer hvor mye skatt de betaler samt deres bidrag til sysselsetting i lokalsamfunnet.

Kognitiv legitimitet handler om hvordan organisasjoner oppfattes og forstås av samfunnet rundt dem. Suchman nevner to typer kognitiv legitimitet, *forståelighet* og *tatt-for-gitt-het*. For å oppnå forståelighet må selskapet tilby forklaringer som gir mening og forståelse for selskapets aktiviteter og formål. Disse forklaringene må være i samsvar med publikums eksisterende tro og verdenssyn, og tilpasses den opplevde virkeligheten i interessentenes liv. Tatt-for-gitt-het innebærer at en organisasjon oppnår legitimitet når dens eksistens og handlinger blir ansett som nødvendige eller uunngåelige av samfunnet. Et oppdrettsselskap kan for eksempel oppnå forståelighet knyttet til lakserømming ved å rapportere om at rømmingen skyldes ekstremvær. Et oppdrettsselskap som er en hjørnesteinsbedrift blir sett på som nødvendig for å opprettholde normal infrastruktur i et lokalsamfunn og kan som følge av dette oppnå tatt-for-gitt-het hos lokalbefolkningen.

Den siste typen legitimitet, regulatorisk legitimitet, handler om at organisasjoner handler i samsvar med lover og regler i samfunnet. Dette innebærer at selskapene overholder gjeldende regelverk og normer for å bli ansett som legitime. Dette kan for eksempel gjøres ved å dokumentere og rapportere om sin etterlevelse av regulatoriske krav innen lakselus.

Selv om legitimitetsteorien kan forenkle viktige hendelser og gi innsikt som kan være både viktig og bekymringsfull, er det flere svakheter som primært handler om antakelsene som forskere som bruker teorien gjør. En slik svakhet er antakelsen om at ledere er motivert utelukkende av overlevelse og lønnsomhet, og at de vil adoptere strategier på grunn av deres egeninteresse. Dette kan begrense vår evne til å forstå ledelsens beslutninger om åpenhet og rapportering. Som Akbar (2018) beskriver kan det være ulike kulturelle eller normative faktorer som påvirker disse handlingene avhengig av konsekvensene for legitimitet eller egeninteresse.

Videre er en annen svakhet ved legitimitetsforskningen at det er vanlig å anta at en krise vil ha en negativ innvirkning på organisatorisk legitimitet, og at ledelsen deretter vil ta i bruk

legitimeringsstrategier for å gjenopprette denne legitimiteten, mens det er generelt sett begrenset antall forsøk på å måle disse endringene i legitimitet før og etter slike kriser eller handlinger fra ledelsen. Det blir dermed ofte bare antatt at organisasjonens legitimitet har blitt påvirket.

Andre svakheter ved legitimitetsteorien inkluderer mangelen på klar veiledning i litteraturen om hvordan man identifiserer det generelle samfunnet av organisasjoner som søker legitimitet. Det er også mangel på tilgjengelig informasjon om hvilke typer legitimitetsrapporteringer som faktisk er effektive eller ineffektive i å øke legitimiteten til organisasjonene. Det er også begrenset forskning på hvordan individuelle karakteristikk hos ledelsen påvirker hvilken type legitimeringspraksis de velger å implementere.

3.2.2 Legitimitetsteori og bærekraftsrapportering

Legitimitetsteorien predikerer at børsnoterte selskaper i miljøsensitiv bransje er mer eksponert for medieomtale og involvering fra interessenter, noe som fører til at legitimitetsrisikoen er større for disse selskapene (Fallan et al., 2021). Videre konkluderte en nettbasert spørreundersøkelse gjennomført av Schaltegger & Hörisch (2017) om bærekraftsarbeidet til store selskaper i industrialiserte land, med at større selskaper basert i industrialiserte land i hovedsak gjennomfører bærekraftige aktiviteter for å legitimere selskaper, heller enn for å øke profitten i selskapet.

I en studie intervjuet Bjørkan & Eilertsen (2020) lokalbefolkningen og fiskere i to bygder i Nord-Norge for å undersøke om det eksisterer et legitimitetsgap mellom myndighetenes ambisjoner for vekst innen oppdrett og interessentene. Studien tok for seg fire konfliktområder. Resultatet fra studien var at lokalbefolkningen var positive til oppdrettsbransjens utvikling av samfunnet, og i hovedsak positiv til oppdrettsselskapenes påvirkning på tilgang til sjøområder. Videre var de nøytrale til oppdrettsbransjens påvirkning på fiske, både profesjonelt fiske og hobbyfiske, mens de var negative til påvirkningen på miljø og klima. De lokale fiskerne var negative til all påvirkning med unntak av samfunnspåvirkningen, der de var negative, men i mindre grad. Studien konkluderte med at lokalbefolkningen var mer positiv enn forventet til oppdrettsindustrien, men at det fortsatt eksisterer et legitimitetsgap mellom myndighetenes ambisjoner for vekst og begge interessentgruppene som var involvert i studien.

Kapittel 4: Metode

I dette kapitlet ønsker vi å gi en beskrivelse av vår tilnærming og forskningsmetoden som har blitt brukt i studien. Kapitlet begynner med å presentere forskningsfilosofi før vi går videre til forskningsdesign. Etterpå presenterer vi kvalitativ metode, innholdsanalyse, utvalg, datainnsamling og koding. Til slutt diskuterer vi etikk, samt kvaliteten på studien ved å diskutere validitet og reliabilitet.

4.1 Forskningsfilosofi

Vår tilnærming er forankret i en interpretistisk forskningsfilosofi. Interpretister legger vekt på at mennesker er fundamentalt forskjellige fra fysiske fenomener, og derfor er det nødvendig å studere deres handlinger i sammenheng med deres verdier, normer og den konteksten de opererer i. Vi erkjenner at bærekraftsrapportering er en kompleks sosial praksis, formet av selskapenes verdier, normer og kontekstuelle faktorer. Ved å omfavne interpretismen som vår forskningsfilosofi, tar vi sikte på å gå dypere enn overfladiske observasjoner og i tillegg utforske de underliggende meningsstrukturene som ligger bak bærekraftsrapporteringen i oppdrettsbransjen og koble dette til velkjente teorier innen organisasjonsteori (Saunders et al., 2019).

4.2 Forskningsdesign

Studien vår benyttet seg av et induktivt forskningsdesign, noe som innebærer en tilnærming der forskningen startet med spesifikke observasjoner og datainnsamling, for å deretter trekke ut overordnede mønstre og konsepter og linke disse til eksisterende teorier. Ved å bruke et induktivt design har vi latt funnene våre lede oss i nye retninger for å oppdage uventede mønstre og sammenhenger. Dette gav oss muligheten til å utforske bærekraftsrapporteringen i oppdrettsbransjen på en omfattende måte, og kan føre til nye innsikter og teoretiske bidrag.

4.2.1 Kvalitativ metode

I denne masteroppgaven har vi benyttet en kvalitativ forskningsmetode for å analysere bærekraftsrapporter. Kvalitativ metode kjennetegnes av bruk av ord og beskrivelser for å

utforske og tolke fenomener. Det er en tilnærming som legger vekt på subjektivitet og tolkning, og som gav oss muligheten til å undersøke et begrenset antall rapporter grundigere. Ved å benytte seg av en kvalitativ tilnærming kan man forstå og diskutere hver sak i sammenheng med den konteksten den eksisterer i. For å kunne gi en strukturert sammenligning av rapportene har vi også gjennomført en kvantifisering av den kvalitative dataene. Dette har inkludert en beregning av variasjon og utførelse av korrelasjonsanalyse. Ved å inkludere slike kvantitative tilnærminger, har vi tilført en viss grad av oversikt og systematikk til våre funn og sammenligninger (Hammersley, 2013).

4.2.2 Innholdsanalyse

Innholdsanalyse tilhører kategorien «desk research» og innebærer en analyse av kvalitativ data som kan utføres både kvantitativt og kvalitativt. Ved bruk av innholdsanalyse har vi transformert et omfattende antall ord og bilder til en organisert og presis struktur. Det har blitt gjennomført gjennom en systematisk prosess for å sikre størst mulig objektivitet i analysen. Innholdsanalysen vi har gjennomført er inspirert av professor Shady Attia som forklarer innholdsanalyse som en prosess som består av fem steg. Valg av datakilder, koding av data, utvikling av kategorier, vurdere validitet og reliabilitet og analysere resultater (Attia, 2020).

Videre finnes det to tilnærminger til innholdsanalyse. Manifest innholdsanalyse og latent innholdsanalyse. Manifest innholdsanalyse setter søkelys på å kategorisere det synlige innholdet uten at det krever noen spesiell form for tolkning. Latent innholdsanalyse innebærer derimot en tolkning av dataene for å avdekke dypere meninger og betydninger. I vår studie har vi utført en manifest innholdsanalyse for å kategorisere innholdet på et overfladisk nivå. Deretter har vi gått inn i de ulike kategoriene og utført en latent innholdsanalyse for å tolke dataene og forsøkt å forstå hvordan de kommuniserer og hvorfor de kommuniserer på den måten de gjør (Dooley, 2016).

En kodebokanalyse er en form for tematisk analyse der man oppretter en kodebok som består av et hierarkisk rammeverk i starten av kodeprosessen. Rammeverket inneholder kategorier, underkategorier og koder som brukes til å kode resten av dataene. I en kodebokanalyse blir all data kodet før man forsøker å tolke temaer og forme forskningen. Dette for å unngå prematur forming eller vridning av forskningen før man har all dataene på plass. Vi har opprettet koder og kategorier i starten av prosessen basert på hva som står i bærekraftsrapportene og bruker dette til å fullføre analysen. Kodene og kategoriene har derfor

blitt noe modifisert i løpet av kodingen, men grunnmuren i kodeboken har hele tiden vært den samme (Saunders et al., 2019).

Basert på naturen i forskningsspørsmålet var det mest hensiktsmessig å gjennomføre studien som en tverrsnittsstudie. Alle rapportene er fullført og publisert første halvår i 2022 og rapporterer bærekraftsinformasjon basert på året 2021. Dette gav oss den mest oppdaterte informasjonen tilgjengelig på bærekraftsrapporteringen i bransjen på tidspunktet studien startet.

4.2.3 Utvalg

For å sikre en objektiv innsamling av data var det flere metoder for utvalg som kunne benyttes. I denne studien anvendte vi en «census» utvalgsmetode. Census utvalgsmetode er en metode der vi inkluderte all tilgjengelig data som oppfyller våre kriterier. Denne metoden er hensiktsmessig når det foreligger et lavt antall datasett som oppfyller kriteriene i utvalget, og det er mulig å inkludere all tilgjengelig data. For å definere hvilke selskaper som ble inkludert i studien, var det utviklet fire kriterier som er relevante for vårt forskningsspørsmål. Videre var det viktig at bærekraftsrapportene hadde et visst sammenligningsgrunnlag, og derfor valgte vi å kun inkludere selskaper som har en egen GRI indeks, er av en viss størrelse og som ikke avviker vesentlig i strukturen (Krippendorff, 2018).

De fire kriteriene som måtte oppfylles for at et selskap ble inkludert i studien er som følger:

1. Blant de 45 største oppdrettsselskapene i Norge
2. Har offentlig bærekraftsrapport
3. Har egen GRI indeks
4. Ikke vesentlige avvik i struktur

En gjennomgang av de 45 største oppdrettsselskapene i Norge resulterte i at vi identifiserte 17 selskaper med offentlig bærekraftsrapport. Av disse rapporterte 13 selskaper med en egen GRI indeks. To av selskapene hadde samme morselskap som publiserte bærekraftsrapporten, og i dette tilfellet inkluderte vi morselskapet. Et av selskapene hadde et så betydelig avvik i strukturen i forhold til de andre selskapene at det ikke ble inkludert i studien. Dermed satt vi igjen med 11 selskaper, hvorav 9 rapporterte etter GRI core, ett selskap rapporterte etter GRI reference, og ett selskap oppgav ikke hvilken metode de benyttet. Basert på en vurdering av

strukturen i bærekraftsrapporten til det siste selskapet, antok vi at det også rapporterte etter GRI Core («Norges 45 største oppdrettsfirma», 2022).

Dette gav oss totalt 10 selskaper som rapporterte etter GRI Core, og ett selskap som rapporterte etter GRI Reference. Av de totalt 11 inkluderte selskapene, var 4 selskaper notert på hovedlisten på Euronext Oslo Børs, mens ingen av rapportene tilhørte selskaper notert på Euronext Growth eller Euronext Expand. De gjenværende 7 selskapene var unoterte.

4.2.4 Datainnsamling

Presentasjonen av bærekraftsinformasjonen varierte, spesielt med hensyn til unoterte selskaper i forhold til noterte selskaper. For de unoterte selskapene lastet vi ned deres egne bærekraftsrapporter fra selskapenes hjemmesider. Disse rapportene inkluderte ofte annen informasjon, for eksempel om drift og økonomi, som vi filtrerte ut før innholdsanalysen. For de børsnoterte selskapene brukte vi årsrapporten som inneholdt dedikerte kapitler om bærekraft, og vi inkluderte disse kapitlene i analysen. Kapitler om forskning og utvikling inneholdt en del om bærekraft, men har ikke blitt inkludert i analysen da de ikke utelukkende handlet om bærekraft. Dette gjaldt også kapitler som utelukkende omhandlet økonomiske forhold i 200-serien til GRI. Om det har blitt rapportert om økonomiske forhold sammen med annen bærekraftsinformasjon har det blitt inkludert, mens egne sider med presentasjon av økonomiske forhold og resultat har ikke blitt tatt med i datautvalget.

Selv om flere selskaper publiserte mer bærekraftsinformasjon på sine hjemmesider, mente vi at vi fanget opp det viktigste ved å bruke rapportene som utgangspunkt. Vi antok også at informasjonen som ble publisert i rapportene er av større betydning, da dette er det selskapene ønsket å formidle til sine interessenter. Et eksempel på informasjon hentet fra selskapenes nettsider er «policy on freshwater use and wastewater discharge» (Mowi, u.å.) hentet fra Mowis nettsider. Denne policyen inneholdt over 2000 ord med detaljert informasjon om emnet. I årsrapporten var de viktigste detaljene rundt emnet oppsummert. For eksempel består «Mowi policy on freshwater use» (Mowi, 2022, s. 63) av 215 ord i årsrapporten, i tillegg til at informasjonen var mer leservennlig og rapporten gav tilleggsinformasjon om samme emne på samme side.

4.2.5 Koding

Man kan kode både ord, sider og setninger i kodingsprosessen og argumentasjonen rundt hva man skal bruke avhenger av om man får informasjon som legitimt kan bli brukt til å trekke slutninger (Guthrie & Abeysekera, 2006). Vi har valgt å kode setninger slik at vi fikk med konteksten i det som stod i rapportene. Et eksempel på dette kan være et avsnitt eller en side som omhandler avfall, men som inneholder en setning som spesifikt handler om plast. Ved å kode avsnittet eller siden inn i kategorien avfall ville vi mistet verdifulle detaljer rundt temaet plast. Å kode enkeltord vil også ha sine ulemper da vi mister essensen rundt ordet og fokuset rundt. En rapport kan for eksempel nevne ordet plast noen få ganger, men likevel ha en betydelig mengde informasjon rundt hvordan det jobbes med resirkulering av plast, minske plastbrukt, negative konsekvenser av mikroplast i havet osv. Å kode setninger tar mer tid og krever mer av koderen enn koding av for eksempel ord da vi må aktivt tyde hva hver enkelt setning handler om. Videre når vi hadde kodet setningene ble dataene kvantifisert gjennom telling av tegn i hvert tema. Vi fikk da en presis oversikt over hvor mye som er skrevet om hvert enkelt tema i rapportene samt opprettet en struktur som la grunnlaget for den kvalitative analysen.

Kodene og kategoriene ble etablert mens vi gjennomførte kodingsprosessen på samme rapport to ganger. Kategoriene ble utformet basert på de temaene som ble behandlet i rapportene, og til slutt resulterte det i totalt 87 kategorier og koder. Av disse kategoriene og kodene inneholder 84 kodet data, mens tre av dem fungerer som overordnede kategorier, nemlig “annet”, “klima” og “sosialt”.

Kodingen ble utført ved hjelp av programvare, der vi gikk gjennom teksten og markerte relevant informasjon ved å opprette koder med passende navn. Deretter kategoriserte vi kodene og utviklet et rammeverk som systematiserte kodene på en måte som gav oss en strukturert oversikt og innsikt i temaene som ble omtalt. For å utføre kodingen har vi brukt programvaren MAXQDA, ettersom den er godt egnet for vårt formål. Gjennom MAXQDA kunne vi opprette kategorier og koder etter vårt ønske. Vi har også hatt muligheten til å legge inn kommentarer når vi var usikre, slik at vi kunne gå tilbake og undersøke det nærmere sammen. Når kodingen var fullført, kunne vi analysere dataene ved hjelp av programvaren. Den gav oss informasjon som antall tegn i hver kode og strukturerte resultatene for oss. Dette gjorde det mulig for oss å eksportere dataene til Excel for videre bearbeiding i henhold til våre behov og ønsker. I tillegg gav MAXQDA oss muligheten til å gjennomføre en kvalitativ analyse av hver enkelt kode. Vi kunne opprette egne grupper for å skille for eksempel

børsnoterte og ikke-børsnoterte selskap og utforske spesifikke aspekter og sammenhenger i dataene på en detaljert måte.

Koding er en repetitiv analytisk oppgave som krever nøyaktighet, og det er viktig å være oppmerksom på detaljene i teksten. Imidlertid kan kodingen føre til kognitiv utmattelse og mulige feilkodinger (Krippendorff, 2018). For å håndtere dette har vi vært nøye med å ta korte pauser minst en gang hver time for å opprettholde fokus og redusere risikoen for feil. I tillegg har vi brukt kommentarfunksjonen i MAXQDA-programvaren når det har vært den minste tvil om tolkningen eller kodingen av noe spesifikt.

Det kan være utfordrende å kode setninger, da det krever tolkning av meningen bak setningene og vi har derfor utviklet koderegler som vi har fulgt gjennom hele prosessen. For eksempel om GHG-utslipp blir nevnt i en setning som omhandler plast så vil ikke setningen eller benevnelsen bli kodet som GHG-utslipp, men som plast. Derimot åpnet vi for dobbeltkoding da enkelte setninger handlet om to temaer og det ville vært problematisk å ikke gjennomføre dobbelt koding. For eksempel resirkulering ville vært problematisk å kode om vi også ønsket en kode som omhandlet plast. Da ville en setning som omhandlet resirkulering av plast gjøre at vi måtte kode denne setningen både som plast og resirkulering. Vi var nøye på å ikke dobbeltkode innen samme kategori slik at kategoriene og ikke bare kodene kunne bli analysert i ettertid. Et eksempel på dette er kategorien avfall der vi hadde flere underkategorier. Om vi kodet en setning som avfall → plast kunne vi ikke kode den samme setningen som avfall → utstyr og redskap da samme kode ville telt to ganger innenfor samme kategori og ødelegge sammenligningsgrunnlaget kategoriene hadde. Det ble da kodet som generelt avfall om det ikke var et tydelig skille på hvilken underkategori den tilhørte. Resirkulering ble for eksempel satt som egen hovedkategori nettopp for å kunne dobbeltkode denne. Mer utfyllende koderegler er i vedlegg 2.

4.3 Validitet og reliabilitet

I dette delkapittelet vil vi diskutere validiteten og reliabiliteten til studien. Først presenteres intern validitet, før vi går videre og diskuterer ekstern validitet. Til slutt presenteres reliabiliteten i innholdsanalysen.

Validitet deles inn i to hovedgrupper, intern validitet og ekstern validitet. Intern validitet handler om resultatene oppfattes som riktige, mens ekstern validitet handler om i hvilken grad funnene i undersøkelsen kan generaliseres.

Vi har opprettholdt den indre validiteten ved å ikke inkludere data som blir presentert på forskjellige steder. Ved å fokusere på bærekraftsrapportene, sikret vi en mer enhetlig og sammenlignbar tilnærming. Imidlertid er vi klar over at noen av selskapene publiserer betydelig mer informasjon om bærekraft på egne hjemmesider. Dette kan bety at viktig data ikke er inkludert i studien. Likevel mener vi at inkludering av nettsteddata ville svekket sammenligningsgrunnlaget mot de som ikke publiserer mye informasjon om bærekraft på nettsidene. Vi har vurdert at det ikke er hensiktsmessig å inkludere forskning og utvikling samt økonomiske forhold i datainnsamlingen. Å for eksempel inkludere to sider om et forskningsprosjekt som omhandler lakselus kan føre til at kategorien lakselus blir blåst opp fra å omhandle 6 % av rapporten til 12 % av rapporten for det enkelte selskapet. Dette fører til at kategorien lakselus ikke blir sammenlignbar i forhold til andre selskaper. Derimot er det viktig å vite om at det finnes bærekraftsinformasjon i rapportene som ikke er tatt med, noe som kan svekke den interne validiteten til studien.

Videre vet vi ikke om noen kjente studier som kategoriserer dataene på den måten vi har gjort, og kategorioprettelsen har utelukkende vært opprettet basert på subjektive vurderinger av oss, noe som kan senke den interne validiteten. Derimot har selve kodingen et manifest design og vi bestemte oss tidlig for at vi skulle få med så mye som mulig av rapportene i kategoriene våre. Dermed ble opprettelsen av kategorier gjort på en enkel måte, der noen av kategoriene baserer seg på hvordan selskapene selv strukturerer rapportene etter tema. Dermed ble flesteparten av kategoriene ganske åpenbare selv om man kan diskutere flere av valgene som ble gjort undervegs. Denne enkle opprettelsen av kategorier som ble gjort bidrar til å øke den interne validiteten.

Ved koding av setninger får man med konteksten bedre enn ved koding av ord, avsnitt eller sider, noe som vil øke den interne validiteten. Videre har vi valgt å se bort fra bilder i kvantifiseringen av dataene. Det har det blitt argumentert «a picture may be worth a thousand words» (Guthrie et al., 2004, s. 288). Å sette en verdi på bilder i form av antall ord eller tegn er derimot en høyst subjektiv vurdering (Guthrie et al., 2004). Vi mente derfor at å inkludere bilder ville redusert den interne validiteten. Dette argumentet gjelder også når det kommer til ulik vektig av setningene basert på hvor fremhevet de er i rapportene. Tidligere undersøkelser

har vist en korrelasjon på 0.977 mellom antall ord og plassbruk fra ord og bilder i rapportene (Wilmschurst & Frost, 1997). Det er nærliggende å tro at dette også gjelder for antall tegn.

Studien har en begrenset ekstern validitet, da den tar for seg en spesifikk gruppe, nemlig de 45 største oppdrettsselskapene i Norge som rapporterer etter GRI-standarden. Det kan være likhetstegn mellom oppdrettsbransjen og andre bransjer når det gjelder rapporteringspraksiser, men det er viktig å merke seg at det er flere bransjespesifikke utfordringer som påvirker bærekraftsrapportene innen oppdrettsbransjen. Videre kan det være relevant å vurdere generalisering av studien til andre geografiske områder. Noen av selskapene som er inkludert i studien, har produksjon i andre land, og flere av disse landene står overfor lignende utfordringer som oppdrettsbransjen i Norge. Det er nærliggende å tro at dette spesielt gjelder vestlige land som Skottland, Færøyene, Island og Canada. Dermed kan det være en viss grad av generalisering til oppdrettsselskaper i disse landene.

Det er imidlertid viktig å være oppmerksom på at mediebildet, sosialt press og regulering fra myndigheter kan variere mellom Norge og disse landene. Dette kan potensielt påvirke bærekraftsrapporteringen og dermed redusere mulighetene for generalisering og den eksterne validiteten. Studien bør derfor betraktes som en kontekstuell analyse av bærekraftsrapportering i Norge, og resultatene bør tolkes med forsiktighet når man vurderer overførbarheten til andre geografiske områder eller bransjer.

Reliabilitet beskriver påliteligheten og konsistensen i studien. Vi har gjennomført innholdsanalysen ved i hovedsak bruk av manifest innholdsanalyse, og da skal i utgangspunktet reliabiliteten være høy så lenge vi er nøye med å forklare kodene eksplisitt (Dooley, 2016).

Videre er trening av kodere en avgjørende del av innholdsanalysen, og det tar tid å trene kodere til å bli komfortable med kodereglene for å sikre at analysen blir gjennomført på den ønskede måten (Krippendorff, 2018). Vi erkjenner at vi begge har begrenset erfaring med både bærekraftsrapportering, innholdsanalyse og koding, og dette kan betraktes som en svakhet i vår tilnærming. For å kompensere for denne begrensningen har vi vært bevisste på vår manglende erfaring og aktivt jobbet sammen for å utvikle kodene og gjennomføre kodingsprosessen. Vi har utført kodingen av den første rapporten to ganger og har hatt grundige diskusjoner om hver enkelt kode for å sikre at vi har en felles forståelse av dem. Videre gjennomgikk vi hverandres arbeid og gjennomførte kvalitetskontroller før vi godkjente kodingen.

Det finnes forskjellige former for reliabilitet. Stabilitet er den svakeste formen for reliabilitet og handler om samme forsker vil komme frem til samme resultat om studien ble gjentatt. Reproduserbarhet også kalt interkoder reliabilitet handler om at en annen forsker som følger samme regler vil komme frem til samme resultat. Weber (1990) skriver at høy reproduserbarhet er ett minstekrav for innholdsanalyse. Ved å gjennomføre en interkoder reliabilitetstest så vil både stabilitet og reproduserbarhet bli testet. Vi valgte ut en tilfeldig rapport når kodingen var ferdig gjennomført og rapporten ble kodet av den personen som ikke hadde kodet rapporten i utgangspunktet.

Cohens Kappa og vektet Cohens Kappa er målinger på samsvar mellom to forskjellige datasett som tar hensyn til at samsvar noen ganger oppstår ved tilfeldigheter. En Cohens Kappa på 0 betyr ingen samsvar, mens et samsvar på 1 betyr perfekt samsvar, mens en Kappa på over 0.8 blir sett på som nesten perfekt (Pérez et al., 2020). Vi analyserte dataene ved hjelp av SPSS og endte opp med en Cohens Kappa på 0.329 og vektet Cohens Kappa på 0.955, begge statistisk signifikante >0.001 . Antall koder i analysen var $N=85$. Målingen viser da en lav til moderat sammenheng ved bruk av Cohens Kappa og en nesten perfekt sammenheng ved bruk av vektet Cohens Kappa. Grunnen til den betydelige forskjellen er at vektet Cohens Kappa tar hensyn til graden av samsvaret, mens Cohens Kappa kun tar hensyn til om det er samsvar (Zaiontz, 2023). Dette betyr at ved bruk av Cohens Kappa vil det ha like stor vekt om vi har kodet 0,1 % forskjellig på en kode som om vi hadde kodet 5 % forskjellig på samme koden. Ved bruk av vektet Cohens Kappa kan vi få bra samsvar med 0,1 % i forskjell og mindre bra samsvar ved 5 % i forskjell. Vi tolker det slik at vektet Cohens Kappa er mest relevant basert på strukturen på vår innholdsanalyse. Det at vi kvantifiserer antall tegn vil gjøre at vi sjeldent får perfekt samsvar mellom forskjellige kodene i en slik test, og vi konkluderer med samsvar på 0.955 og nesten perfekt. Videre viser en korrelasjonsanalyse en korrelasjon på 0.971 mellom koderne i testen.

Kapittel 5: Resultat

I dette kapitlet vil resultatene fra innholdsanalysen vår gjennomgås. Først vil det gis en deskriptiv beskrivelse av bærekraftsrapportene til oppdrettsselskapene ved å gå gjennom de ulike kategoriene. Videre presenteres en korrelasjonsanalyse for å sidestille rapporteringen til oppdrettsselskapene i utvalget. Utvalget sammenlignes så ytterligere ved å se på de børsnoterte selskapene opp mot de ikke-børsnoterte selskapene. I tillegg blir funnet om at selskapene forsøker å fremstå positivt introdusert. Avslutningsvis vurderes bærekraftsrapporteringen i utvalget opp mot den nye bransjestandarden GRI 13.

5.1 Deskriptiv beskrivelse av bærekraftsrapportene

Følgende delkapittel presenterer en kategorisk fremstilling av rapportene. Vi oppsummerer de mest interessante funnene innen de mest sentrale kategoriene, samt ikke-kategoriserte koder. For tabell av kvantifisert data se vedlegg 1. For å vurdere variasjonen mellom selskapene har vi brukt variasjonskoeffisient som virkemiddel. Variasjonskoeffisient er en statistisk måling som brukes til å kvantifisere variasjonen eller spredningen av data i forhold til gjennomsnittet. Ved å bruke variasjonskoeffisient får vi en relativ indikator på spredningen, uavhengig av skalaen eller enhetene som brukes. Jo høyere variasjonskoeffisienten er, desto større er variasjonen i forhold til gjennomsnittet (*Hvordan bruke Excel til å beregne Variasjonskoeffisient*, u.å.).

Sertifisering

Sertifisering er et viktig tema som alle selskapene rapporterer om og informasjon om sertifisering utgjør 4,4 % av rapportene. Frivillig sertifisering fremstår som en sentral faktor i selskapenes arbeid med bærekraft, og det rapporteres om et bredt spekter av sertifiseringer. Eksempler på sertifiseringer inkluderer sertifisering for god arbeidsplass, sertifisering av styringssystem for arbeidsmiljø og helse, sertifisering for klimanøytral bedrift og sertifisering for økologisk laks. Det er flere typer sertifiseringer, men to frivillige sertifiseringer går igjen blant selskapene i studien. Dette er Global G.A.P. og ASC-sertifisering. Alle selskapene i studien benytter seg av Global G.A.P.-sertifisering, mens alle unntatt ett selskap benytter seg av ASC-sertifisering. Selskapene er også flinke til å opplyse om andelen av anleggene som er

sertifisert. Med unntak av to selskaper, oppgir alle selskapene i rapportene hvor stor andel av anleggene som er sertifisert med henholdsvis Global G.A.P. og ASC-sertifisering.

Verdikjede

Alle selskapene i studien rapporterer om hvordan de forsøker å påvirke sine egne verdikjeder. Sosiale forhold i verdikjedene er et sentralt tema i rapporteringen og nesten alle selskapene adresserer dette i sine rapporter. Helse og sikkerhet er en sentral del av hva det rapporteres om under sosiale forhold, hvorav over halvparten av selskapene har dette med i rapportene. Videre er menneskerettigheter og god forretningsetikk fremtredende temaer i rapporteringen. Omtrent halvparten av selskapene inkluderer disse aspektene i sine rapporter, og signaliserer at de ønsker å påvirke verdikjeden rundt disse temaene.

Påvirkning av fôrleverandørene er et annet viktig fokusområde. Selskapene rapporterer om tiltak for å unngå GHG-utslipp og påvirkning på skog og sjømiljø gjennom sine fôrleverandører. Over halvparten av selskapene inkluderer dette i sine rapporter. Videre nevner noen selskaper et krav om sertifisering av leverandørene. Rapporteringen om påvirkning på leverandører knyttet til resirkulering og håndtering av avfall er noe mindre omfattende. Det indikerer at det er rom for forbedring når det gjelder å inkludere disse aspektene.

Eksterne initiativ og samarbeid

Majoriteten rapporterer om ulike eksterne initiativ og samarbeid i bærekraftsrapportene. Det er imidlertid viktig å bemerke seg at flere selskaper rapporterer om forskning og utvikling relatert til bærekraft i egne kapitler om forskning og utvikling, noe som ikke er inkludert i denne studien. Dette kan føre til variasjon i hvordan og i hvilken grad forskning og utvikling innen bærekraft blir rapportert i vårt datamateriale. Dette fører til en betydelig variasjon i rapporteringen knyttet til eksterne initiativ og samarbeid da forskning og utvikling er en sentral del av denne rapporteringen. Videre er det medvirkende til en høy variasjonskoeffisient på 76. Til tross for dette omhandler 4,6 % av rapportene eksterne initiativ og samarbeid, noe som tyder på at det er en betydelig del av bærekraftsarbeidet til selskapene.

Flertallet av selskapene legger vekt på samarbeid som bidrar til økt kunnskapsnivå innen oppdrettsbransjen. Dette samarbeidet kan være med utviklingsinstitusjoner eller lokalsamfunnet. Noen selskaper rapporterte også om forskningssamarbeid knyttet til sporing av villaks og hvordan oppdrettslaks påvirker denne bestanden. Videre ble det rapportert om forskningssamarbeid innen utvikling av nye produksjonsmetoder, tiltak for å forebygge rømming av fisk, utvikling av bærekraftig fôr og forbedring av produksjonsmetoder som fører til reduserte klimagassutslipp i bransjen. I tillegg nevner rundt halvparten av selskapene sitt engasjement som samarbeidspartnere i opprydningsarbeidet knyttet til avfall og resirkulering.

Lakselus

Lakselus er en sentral del av bærekraftsarbeidet innenfor oppdrettsbransjen, og alle selskapene bruker en betydelig andel av rapportene sine til å rapportere om lakselus. I gjennomsnitt handler 7,39 % av rapportene om lakselus og kategorien har en variasjonskoeffisient på 40, noe som indikerer en middels variasjon i mengden som blir rapportert. Alle selskapene rapporterer tall på mengden lakselus i anleggene deres, samt behandlingsmetoder. Medisinsk behandling blir rapportert av de fleste selskapene, men fokuset ligger mest på bruk og utvikling av ikke-medisinske behandlingsmetoder og forebygging av lakselus. Det blir spesifikt rapportert på bruk av rensefisk mot lakselus av en del selskaper, og noen inkluderer også fiskevelferden til rensefisken. Biologisk mangfold i relasjon til lakselus og negative konsekvenser som følge av medisinsk behandling blir nevnt av noen selskaper. Eide Fjordbruk trekker frem at medisinbruk har sine utfordringer med mulig påvirkning på det ytre miljøet og utvikling av resistens hos lakselusen, mens Cermaq kommuniserer at lakselusen kan utvikle resistens mot medisinen. Mowi kommuniserer også at behandling ved bruk av medikamenter kan påvirke det ytre miljøet negativt samt bidra til utvikling av resistens hos lakselus.

Flere av selskapene rapporterer et klart hierarki rundt hvilke behandlingsmetoder som foretrekkes av dem. Alle selskapene fokuserer først på forebygging av lakselus slik at man slipper behandling. Når det kommer til behandling, blir rensefisk ofte prioritert før ikke-medikamentell behandling blir innført. Medisinsk behandling blir kun brukt om alternativet er at laksen må slaktes.

Resirkulering

Resirkulering er en sentral del av rapportene hvorav 4,1 % handler om temaet. Det er en del variasjon i mengden som rapporteres og i Egil Kristoffersen sin rapport handler 11,3 % om resirkulering, mens det hos NRS er 1,3 % av rapporten. Dette reflekteres også ved en variasjonskoeffisient på 66. Det gis mye informasjon om temaet og blant annet kommer resirkulerbar plast frem som noe flere av selskapene er i ferd med eller allerede har tatt i bruk. Slam er også noe det er rapportert en del om der selskapene Mowi og Salmar rapporterer om egne infrastrukturer for å utnytte hele fisken, også avfallet. Videre er rapportering av andel sortert avfall noe varierende. Noen selskaper inkluderer verken andel eller tonn resirkulert mens rundt halvparten av selskapene rapporterer hvor stor andel av avfallet som blir resirkulert, og rundt halvparten av selskapene rapporterer hvor mange tonn avfall som er resirkulert.

Avfall

Avfall er en betydelig del av bærekraftsrapportene til selskapene og tar opp 11,35 % av gjennomsnittsrapporten. Det er mindre variasjon i mengden rapportert i kategorien med NRS som bruker minst plass på det med 6,6 %, mens Egil Kristoffersen skiller seg litt ut med sine 23 % og en variasjonskoeffisient på 36. Selskapene rapporterer generelt mye på tiltak for å redusere avfall og forbedre håndteringen av det. Et sentralt fokusområde er plast, som alene utgjør 1,9 % av rapportenes totalinnhold. Her melder selskapene om intensjoner om å redusere plastforbruket og å gjennomføre en overgang til resirkulerbar plast.

Når det gjelder kvantitativ data rundt avfall er det et klart gap i rapporteringen. Rundt halvparten av selskapene rapporterer kvantitativ data der noen setter søkelys på å rapportere tonnasjen av generert avfall, mens andre fremhever totalt materialforbruk. Noen få selskaper publiserer tabeller som viser hvilke materialer som er brukt i løpet av året. Ett selskap rapporterer hvor mye avfall som ikke er sendt til søppelplass, men evner ikke å rapportere verken materialforbruk eller totalt avfall i bedriften. Videre er det rundt halvparten av selskapene som rapporterer på kobberforbruk, men det er kun ett av disse selskapene som rapporterer at de har brukt kobber i løpet av 2021. Dette selskapet rapporterer at de har gjennomført prøveordninger av alternative fiskenet de siste årene som ikke inneholder kobber.

Maritimt organisk avfall utgjør en betydelig del av rapportert innhold relatert til avfall og representerer omtrent 4 % av den gjennomsnittlige bærekraftsrapporten. Majoriteten av selskapene inkluderer resultater fra Miljøundersøkelser for Organisk Materiale (MOM-undersøkelser), som blir gjennomført som følge av et krav fra norske myndigheter. Noen selskaper rapporterer også tid der anleggene er brakklagt, det vil si tid uten aktiv produksjon. Brakklegging kan være en strategi for å minimere oppsamling av organisk avfall på stedet. Videre er det enkelte selskaper som rapporterer om ekstra undersøkelser for å kartlegge miljøpåvirkningen til oppdrettsanleggene knyttet til maritimt avfall, mens noen selskaper rapporterer at det kan ha negative påvirkninger på lokalmiljøet.

Ferskvannforbruk

Det er rapportert en del knyttet til ferskvannsforbruk, hvor omtrent 1,7 % av rapportene omhandler dette temaet. Det er en betydelig variasjon i hvordan selskapene rapporterer om ferskvannsforbruk, med en høy variasjonskoeffisient på 101. Videre observeres det at det er noen få selskaper som ikke rapporterer på ferskvannsforbruk. Nova Sea skiller seg kraftig ut i rapporteringen med over 6 % av rapporten sin knyttet til ferskvannforbruk.

Når det gjelder informasjonen som rapporteres, oppgir noen selskaper konkrete tall knyttet til deres ferskvannsforbruk, mens rundt halvparten av selskapene forklarer at deres forbruk ikke utgjør noe problem for samfunnet. Årsakene til dette kan variere. Et interessant eksempel er et selskap som forklarer at et høyere ferskvannsforbruk i deres tilfelle faktisk har positive effekter. Dette skyldes at det reduserer behovet for bruk av skadelige stoffer samtidig som det ikke er noen knapphet på ferskvann i området. Et annet interessant eksempel er at Nova Sea rapporterer at de har en egen datterbedrift som gjennomfører avsalting av sjøvann til slakteriet deres, noe som minimerer belastningen på det lokale vannreservoaret. RAS teknologi, som er et vannsorteringssystem for smoltanlegg, blir rapportert om av rundt halvparten av selskapene. En interessant observasjon er at det er flere selskaper som rapporterer om hvor mange % ferskvann de sparer ved bruk av RAS teknologi enn det er som rapporterer om faktisk vannforbruk.

GHG-utslipp

Selskapene viser generelt god rapportering av GHG-utslipp i bærekraftsrapportene. Nesten 18 % av den gjennomsnittlige bærekraftsrapporten handler om klimautslipp, og denne

kategorien har en variasjonskoeffisient på 47, noe som indikerer en viss variasjon i hvordan selskapene rapporterer om dette temaet. En interessant observasjon er at Eide Fjordbruk skiller seg markant ut, der over 43 % av deres rapport fokuserer på GHG-utslipp. Om vi ekskluderer Eide Fjordbruk fra analysen, reduseres variasjonskoeffisienten til 25.

Scope 1 og 2 er den mest rapporterte kategorien, med nesten 7 % av rapportene som omhandler disse utslippene. Videre omhandler 4,7 % av rapportene scope 3, og kun 0,5 % av rapportene handler om kompenserende tiltak. Det er verdt å merke seg at Eide Fjordbruk er det eneste selskapet som rapporterer om kompenserende tiltak, og hele 6,7 % av deres rapport omhandler dette temaet. Samtlige selskaper har med tabeller over utslipp både for scope 1 og 2, samt scope 3. De fleste selskapene inkluderer også historiske utslipp, som gir mulighet for å observere utviklingen over tid. Noen få selskaper rapporterer kun utslipp knyttet til fôr under scope 3.

Det er vanlig praksis blant flertallet av selskapene å rapportere om planlagte tiltak for å redusere klimautslippene. Videre gir de fleste selskapene tall på CO₂-utslipp per tonn produsert fisk, noe som kan gi et godt sammenligningsgrunnlag på tvers av selskapene. Det rapporteres også en del om tidligere tiltak og innsatsen for å redusere CO₂-utslipp i løpet av 2021. Elektrifisering av anlegg og båter, reduksjon i fôrforbruk og redusert CO₂-utslipp hos fôrleverandørene er sentrale aspekter av denne innsatsen. Interessant nok rapporterer Egil Kristoffersen at økt energiforbruk skyldes økte krav til lokaliteter, teknologi og arbeidsmiljø. Dette har ført til investeringer i større flåter og båter med energikrevende utstyr.

Fiskefôr

Selskapene dedikerer 6,63 % av rapportene sine til temaet fiskefôr, og det er en viss variasjon i fokuset på dette området blant selskapene, noe som gjenspeiles av en variasjonskoeffisient på 45. Når det gjelder innholdet i rapporteringen, kommer fôrfaktoren frem som en viktig parameter og flertallet av selskapene oppgir denne. Rundt halvparten av selskapene oppgir også en fôrfaktor knyttet til bruk av marine ingredienser i fôret, noe som er et krav i ASC-sertifiseringen.

Over halvparten av selskapene inkluderer også informasjon som retter fokus mot bærekraftsproblemer knyttet til fôrproduksjon. Dette inkluderer både tiltak for å hindre avskoging og tiltak for å redusere bruken av marine ingredienser, da dette kan ha påvirkning

på det biologiske mangfoldet i havet. Videre er det noen selskaper som opplyser om hvilke ingredienser som benyttes i fôret og i hvilke mengder, mens det er noen få selskaper som rapporterer tall i form av antall tonn fôr brukt.

Fiskevelferd

Fiskevelferd tar opp 7,87 % av en gjennomsnittsrapport og har en variasjonskoeffisient på 43. Det blir i varierende grad presentert konkrete data innen kategorien fiskevelferd. Hvilke vaksiner som blir brukt, samt diverse medisiner, er det under halvparten som rapporterer om. De aller fleste rapporterer tall på fiskedødelighet, mens flertallet inkluderer tall på antibiotikaforbruk. Å redusere antibiotikaforbruk er mye omtalt og fremstår som et viktig område for selskapene.

Det blir rapportert mye generell informasjon som at fisken har det bra, fisken lever i naturlige forhold, vi unngår å stresse fisken, vi trener arbeiderne innen fiskevelferd og lignende. Derimot er det under halvparten som rapporterer om konkrete trusler mot fiskevelferden som alger, skadelige mikroorganismer og vannkvalitet. Større organismer er så godt som fraværende innen rapportering av fiskevelferd og det gir grunn til å anta at dette ikke er noe stort problem innen lakseoppdrett. Videre rapporterer rundt halvparten om fisketettheten i merdene, noe man skulle tro har stor påvirkning på fiskevelferden. Mowi skiller seg ut ved å bruke et skåringssystem for fiskevelferd der de rapporterer om at skåren deres er «veldig bra».

Biologisk mangfold

Biologisk mangfold tar opp 6,9 % av gjennomsnittsrapporten med en relativt lav variasjonskoeffisient på 36. Selskapene rapporterer i liten grad om pattedyr og fugler, og rundt halvparten av selskapene rapporterer ingenting om truede arter. Dette utgjør under 1 % av rapportene i snitt. Noen av selskapene inkluderer antall interaksjoner med ville dyr i løpet av året, mens det meste som rapporteres er informasjon om hvordan de tar hensyn til dyrearter i naturen. Egil Kristoffersen skiller seg her ut med å ha 5,8 % av rapporten sin knyttet til truede arter, og Egil Kristoffersen og Gratanglaks har listet opp navn på alle truede arter de har identifisert i nærheten av egne operasjoner.

Fiskerømning er et sentralt tema innen biologisk mangfold og tar opp 3,4 % av rapportene. Dette er noe alle selskapene inkluderer, og underkategorien fiskerømning har en lavere variasjonskoeffisient på 30. Alle selskaper inkluderer også antall rømninger i tillegg til at flere selskaper har med informasjon rundt at rømt oppdrettslaks kan gyte med villaks og påvirke villaksen genetisk. Mowi og Salmar rapporterer om at de er involvert i forskningsprosjekter knyttet opp mot lakserømningers genetiske påvirkning på villaksbestanden. De fleste selskapene rapporterer også om hvordan de arbeider med å forebygge lakserømninger.

Ansatte

Ansatte er kategorien som tar opp mest plass i rapportene og 18,31 % av rapportene handler om dette temaet. Hvor mye av rapportene som handler om dette varierer fra 10 % til 28 % og kategorien har en variasjonskoeffisient på 31. De fleste selskapene signaliserer at de er en god arbeidsplass som tar vare på sine ansatte. Videre er det over halvparten av selskapene som omtaler tema som lønn, rettigheter og samarbeid med arbeiderorganisasjoner. Opplæring og utviklingsmuligheter blir også nevnt av over halvparten av selskapene, det samme gjelder informasjon rundt lærlinger. Enkelte selskaper oppgir også tabeller som viser ansettelsesform med antall fulltidsansatte og sesongarbeidere.

Likestilling blir rapportert om av majoriteten av selskapene, der fokuset i hovedsak er på kjønn. De fleste selskapene presenterer tall på kvinneandel og signaliserer et ønske om å ansette flere kvinner. Salten Aqua skriver at «Vi er opptatt av å fremme likestilling, og ansettelser skjer på bakgrunn av kompetanse og ikke kjønn. Beklageligvis ser vi at det fortsatt er overvekt av menn som søker seg til de jobbene vi lyser ut». Videre signaliserer Salmar at de tar tak i rekrutteringen av kvinner ved å oppsøke skoler og universiteter samtidig som de bruker kvinnelige representanter som omtaler Salmar som arbeidsplass.

Helse og sikkerhet kommer frem som et viktig emne hos selskapene og i gjennomsnitt handler 8,9 % av rapportene deres om temaet helse og sikkerhet. Rapporteringen er jevnt fordelt og underkategorien har en variasjonskoeffisient på 27. Majoriteten av selskapene skriver at helse og sikkerhet er et viktig fokus for dem og forklarer hvordan de jobber med å forbedre seg på området. Trening av arbeidere, samt varsling gjennom internt rapporteringssystem brukes som forebyggende tiltak hos de fleste selskapene. Selskapene er

gjennomgående gode på å rapportere tall på området, og alle selskapene rapporterer både antall ulykker og gjennomsnittlig sykefravær i bedriften.

Lokalsamfunn

Lokalsamfunnet selskapene opererer i kommer frem som viktige og 7,43 % av rapportene inneholder informasjon relatert til lokalsamfunnet. Mengden som rapporteres er noe varierende og kategorien har en variasjonskoeffisient på 56. Alle selskapene rapporterer om at de bidrar med verdiskapning i lokalsamfunnet de opererer i, og noen nevner at de er hjørnesteinsbedrifter. Noen selskaper presenterer også tall på verdiskapningen, og NRS rapporterer blant annet at oppdrettsindustrien har betydelige ringvirkninger der hver person de ansetter i en fulltidsstilling danner grunnlaget for ytterligere 2,5 fulltidsstillinger i tilknyttede virksomheter. Videre presenterer Egil Kristoffersen en tabell med hvor mye de har betalt til diverse leverandører forskjellige steder i landet, og kan rapportere at 80 % av deres innkjøp er fra Nord-Norge.

Alle selskapene rapporterer at de sponser ulike arrangement eller idrettslag, og Gratanglaks skiller seg her ut med at 11,6 % av rapporten handler om sponsing. I rapporten sin har Gratanglaks blant annet fire sider om Arctic Race of Norway som er et norsk sykkelritt som går gjennom Gratangen og blir sendt på TV i 189 land. Her har Gratanglaks sammen med fem andre lakseprodusenter sponset rittet og i premiepotten lå det 500 kg laks til vinneren, i tillegg var klatretrøya omdøpt til laksetrøya.

Laks som matkilde

Laks som matkilde tar opp en stor del av bærekraftsrapportene med 6,45 % i gjennomsnitt. Det er en del variasjon i rapporteringen, noe som reflekteres av en variasjonskoeffisient på 65. De fleste selskapene rapporterer at de ønsker å øke matsikkerheten i verden og flere rapporterer også at laks er en sunn kilde til protein og andre næringsstoffer. Majoriteten av selskapene nevner omega-3 fettsyrer i relasjon til laksen de produserer i rapportene sine. Enkelte selskaper hevder også at deres laks er sunnere enn annen oppdrettslaks og i enkelte tilfeller også villaks da de i større grad bruker riktig fôr. Videre rapportere de fleste selskapene om hvordan de jobber for å selge et trygt produkt og enkelte presenterer tall på antall tilfeller der produktet har vært kontaminert.

5.2 Korrelasjonsanalyse

En korrelasjonsanalyse (tabell 1) ble gjennomført for å undersøke sammenhengen mellom selskapene med hensyn til innholdet i rapporteringen. Korrelasjonsanalyse er en statistisk metode som analyserer forholdet mellom to variabler og gir en måling av hvor sterkt og i hvilken retning de er knyttet sammen. En korrelasjon på 1 er perfekt korrelasjon, mens en korrelasjon på 0 viser ingen korrelasjon. Analysen ble gjort ved å inkludere alle hovedkategorier, samt ikke-kategorisert koder. På denne måten blir hele det kodete materialet inkludert i analysen og totalt antall variabler er 17.

Resultatene av analysen viser en gjennomsnittskorrelasjon på 0,636. Dette avdekker at det er en moderat til sterk korrelasjon mellom hva selskapene rapporterer om. Videre avdekker korrelasjonsanalysen en sterkere sammenheng mellom børsnoterte selskaper enn mellom ikke-børsnoterte. De børsnoterte selskapene har i snitt en korrelasjon seg imellom på 0,743, mens ikke-børsnoterte har et snitt på 0,628, og ikke-børsnoterte mot børsnoterte har et snitt på 0,620.

	Grieg Seafood	Mowi	NRS	Salmar	Cermaq	Egil Kristoffersen	Eide Fjordbruk	Gratanglaks	Kvarøy	Nova Sea	Salten Aqua	Gjennomsnitt
Grieg Seafood	1.00	0.81	0.74	0.73	0.36	0.49	0.32	0.56	0.88	0.47	0.68	0.64
Mowi	0.81	1.00	0.73	0.80	0.64	0.77	0.62	0.85	0.87	0.52	0.85	0.77
NRS	0.74	0.73	1.00	0.65	0.61	0.37	0.49	0.54	0.83	0.62	0.52	0.65
Salmar	0.73	0.80	0.65	1.00	0.55	0.61	0.72	0.68	0.75	0.43	0.76	0.70
Cermaq	0.36	0.64	0.61	0.55	1.00	0.59	0.70	0.80	0.54	0.63	0.61	0.64
Egil Kristoffersen	0.49	0.77	0.37	0.61	0.59	1.00	0.60	0.87	0.60	0.56	0.80	0.66
Eide Fjordbruk	0.32	0.62	0.49	0.72	0.70	0.60	1.00	0.72	0.38	0.48	0.56	0.60
Gratanglaks	0.56	0.85	0.54	0.68	0.80	0.87	0.72	1.00	0.70	0.49	0.86	0.73
Kvarøy	0.88	0.87	0.83	0.75	0.54	0.60	0.38	0.70	1.00	0.52	0.80	0.72
Nova Sea	0.47	0.52	0.62	0.43	0.63	0.56	0.48	0.49	0.52	1.00	0.40	0.56
Salten Aqua	0.68	0.85	0.52	0.76	0.61	0.80	0.56	0.86	0.80	0.40	1.00	0.71
Gjennomsnitt	0.64	0.77	0.65	0.70	0.64	0.66	0.60	0.73	0.72	0.56	0.71	0.67

Tabell 5.1: Korrelasjonsanalyse

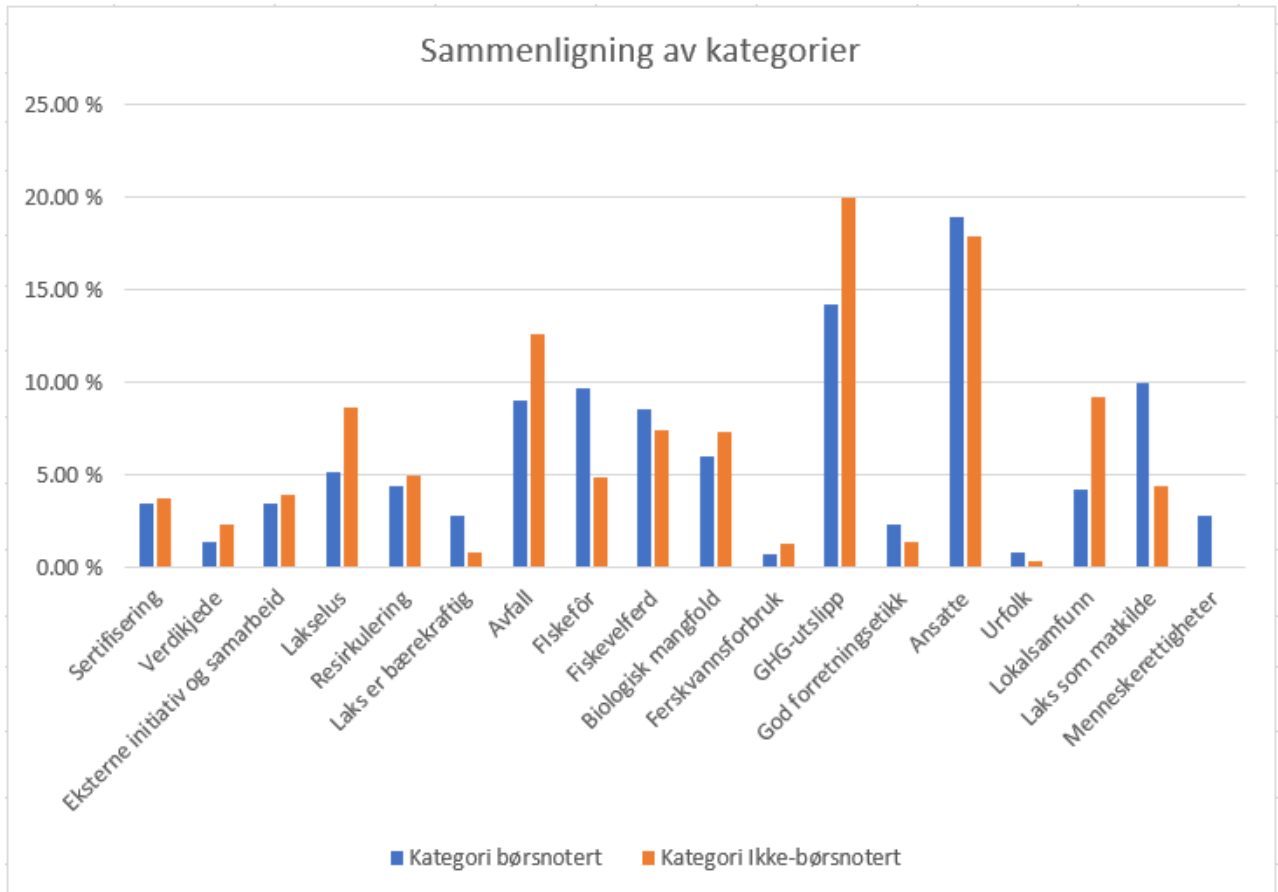
Analysen har enkelte svakheter det er viktig å være klar over. Antall børsnoterte selskaper inkludert i analysen er 4 og antall ikke-børsnoterte selskaper er 7. Et lavt antall i utvalget øker sannsynligheten for at resultatene blir påvirket av tilfeldigheter. Videre er det ikke all informasjon som blir publisert i bærekraftsrapportene, og noen velger å publisere informasjon på egne hjemmesider, noe som kan redusere korrelasjonen mellom selskapene.

5.3 Sammenligning av børsnoterte og ikke-børsnoterte selskaper

Følgende delkapittel tar for seg forskjellene i bærekraftsrapportering mellom børsnoterte og ikke-børsnoterte selskaper. Børsnoterte og ikke-børsnoterte selskaper kan være motivert av ulike faktorer og insentiver når det gjelder bærekraftsrapportering, noe som kan resultere i en varierende rapporteringspraksis. I dette kapittelet diskuteres de mest betydningsfulle forskjellene mellom disse to kategoriene.

Børsnoterte selskaper skiller seg ofte ut ved å være større målt i omsetning, antall ansatte og antall oppdrettsanlegg sammenlignet med ikke-børsnoterte selskaper. Videre har som regel børsnoterte selskaper en mer diversifisert eierkonsentrasjon som følge av offentlig handel av aksjer i selskapene. Som et resultat av dette, opplever børsnoterte selskaper vanligvis økt medieeksponering og et større press fra interessenter for å oppnå gode resultater. Det er nærliggende å tro at det er viktigere for disse selskapene å opprettholde et godt omdømme for å tiltrekke seg aksjonærer og unngå negativ medieomtale. Dette kan motivere dem til å implementere strengere styringssystemer, etiske praksiser og bærekraftige tiltak som igjen kan bidra til en positiv utvikling.

Tabell 5.2 viser gjennomsnittlig rapportering blant børsnoterte selskaper sammenlignet med gjennomsnittlig rapportering blant ikke-børsnoterte selskaper innenfor alle hovedkategoriene, samt ikke-kategoriserte koder. Videre presenteres en kvalitativ analyse av disse funnene for å belyse de mest fremtredende forskjellene.

Tabell 5.2: Sammenligning av kategorier

Generell struktur i rapportene til børsnoterte selskaper er i stor grad standardisert. I disse selskapene utgjør bærekraftskapitlene en del av årsrapporten, og de begynner med en presentasjon av vesentlighetsanalysen. Deretter følger rapporteringen om bærekraft, der fokuset er på klima, etterfulgt av det sosiale aspektet. GRI-indeksen plasseres i slutten av årsrapporten. I gjennomsnitt er det 112 165 tegn kodet i børsnoterte selskapers rapporter, og det er i gjennomsnitt 19 ubenyttede koder. Ubenyttede koder betyr i denne sammenheng at vi ikke har kodet noen tegn innen den bestemte koden ved gjennomføring av innholdsanalysen.

Rapporteringsstrukturen til ikke-børsnoterte selskaper varierer mer. Disse selskapene utarbeider egne bærekraftsrapporter som ofte inneholder økonomisk informasjon og resultater. Vesentlighetsanalysen plasseres alltid før hoveddelen av bærekraftsinformasjonen presenteres og kapitlene har mer varierende struktur med et større antall kapitler. Kapitlene deles gjerne opp i for eksempel fisk, samfunn, klima, havet, de ansatte osv. Blant tre av selskapene blir det først presentert generell bærekraftsinformasjon, etterfulgt av GRI-rapportering der avsnittene er delt opp i henhold til tilhørende GRI-standarder med relevant informasjon under. I ett av selskapene mangler imidlertid GRI-indeksen, og det kan indikeres

at GRI-rapporteringen brukes som en indeks av selskapet. I de andre selskapene blir GRI-indeksen presentert på slutten av rapporten. Gjennomsnittlig antall tegn kodet i rapportene til ikke-børsnoterte selskaper er 50 975, og det er i gjennomsnitt 34 ubenyttede koder.

Det viser seg at børsnoterte selskaper har en bredere rapporteringspraksis enn ikke-børsnoterte selskaper. Videre er det en gjennomgående mer positiv vinkling i bærekraftsrapportene til børsnoterte selskaper sammenlignet med ikke-børsnoterte selskaper. Seks selskaper skiller seg spesielt ut når det gjelder positiv vinkling i overskriftene, og alle fire av de børsnoterte selskapene befinner seg blant disse seks. Denne positive vinklingen gjenspeiles også i rapportenes innhold. Mens tradisjonelle kategorier som lakselus, resirkulering, avfall og klimagassutslipp omfavnes av alle selskaper, skiller børsnoterte selskaper seg ut når det gjelder kategoriene «laks som matkilde» og «laks er bærekraftig».

Andre betydelige forskjeller som kommer frem, inkluderer rapportering om fiskefôr og fiskevelferd. Børsnoterte selskaper bruker 9,68 % av rapportene sine på fiskefôr, men ikke-børsnoterte selskaper bruker 4,89 % på samme tema. Dette støttes av underkategorier som «påvirkning på sjø» og «påvirkning på land», samt bærekraftig fôr, som alle har over dobbelt så høy andel i rapportene til børsnoterte selskaper. Imidlertid rapporteres fôrfaktoren av både børsnoterte og ikke-børsnoterte selskaper. Rapporteringen om fiskevelferd er betydelig mer omfattende hos børsnoterte selskaper, hvor fiskens miljø i merd blir mer fremtredende. Medisinbruk blir det også rapportert bedre om av børsnoterte selskaper, mens det varierer mer hos ikke-børsnoterte selskaper, der to av selskapene for eksempel ikke nevner antibiotikaforbruk i rapportene sine. Alle selskaper rapporterer imidlertid om fiskedødelighet.

Når det gjelder sosiale forhold, har børsnoterte selskaper generelt sett med mer informasjon. Kategoriene som skiller seg spesielt ut er likestilling og menneskerettigheter, der børsnoterte selskaper bruker nesten tre ganger mer av rapportene sine på likestilling, og menneskerettigheter er nærmest fraværende i ikke-børsnoterte selskapers rapporter. Lokalsamfunnet får derimot mye plass i rapportene til ikke-børsnoterte selskaper, noe som kan tyde på at de er mer engasjert i og forankret i lokale forhold sammenlignet med børsnoterte selskaper.

Selv om det finnes tydelige trender på forskjeller mellom børsnoterte og ikke-børsnoterte selskaper er det viktig å være bevisst på at antallet børsnoterte selskaper i studien er 4, men antall ikke-børsnoterte selskaper er 7. Et lite utvalg øker sannsynligheten for at resultatene blir påvirket av tilfeldigheter.

5.4 Selskapene forsøker å fremstå positivt

Selskap forsøker å fremstå positivt
Fokus på tiltak og mål fremfor nåværende status når det gjelder bærekraftsutfordringer
Bruker positivt språk
Prioriterer positive temaer

Tabell 5.3: Selskap forsøker å fremstå positivt

Gjennom analysen av bærekraftsrapportene har det vært en gjennomgående trend at selskapene gir inntrykk av det er viktig å fremstå som gode aktører utad. Dette kan deles opp i tre grep som oppdrettsselskapene gjør for å stille seg selv i et godt lys. For det første så fokuseres det mer på tiltak og mål enn status på selve bærekraftsutfordringene. For det andre så ordlegger de seg positivt i overskrifter og formuleringer. Til slutt så fokuseres det mer på tema som kan oppfattes som å være utelukkende positive for selskapene å rapportere på. Til tross for prinsippet om nøytralitet, som er essensielt i bærekraftsrapportering, kan det dermed oppfattes som at det positive kommer sterkere frem enn det negative.

5.4.1 Fokus på tiltak og mål fremfor nåværende status

Det gis inntrykk av at selskapene er mer opptatt av å skrive om tiltak som er iverksatt og planlagt iverksatt, enn hva som er den nåværende statusen. Resultatet av dette kan være at brukeren av bærekraftsinformasjonen får et mer positivt bilde enn det som er realiteten. Dette gjelder i hovedsak områdene hvor det er store utfordringer knyttet til bærekraft. Fokus på tiltak er selvsagt viktig å fokusere på, men det er samtidig en positiv vinkling som kan bidra til å undergrave den nåværende situasjonen.

Rømming av laks og lakselus og den negative påvirkningen de har på villaks havner under denne kategorien. Til tross for høye investeringer på området så er problematikken langt ifra løst. Oppdrettslaksen er en alvorlig trussel mot villaksen både på grunn av økte mengder lakselus og rømt oppdrettslaks som gyter med villaks. Ifølge innholdsanalysen så bruker selskapene i snitt 7,39 % på lakselus. Likevel så brukes kun 0,1 % til å skrive om biologisk mangfold knyttet til lakselus, som er en underkode til kategorien lakselus. Til sammenligning så tar underkodene medisinsk behandling, ikke-medisinsk behandling, forebygging og rensefisk henholdsvis 0,9 %, 0,8 %, 0,6 % og 0,9 % av plassen. Dette er underkoder som i motsetning til biologisk mangfold handler om tiltak og mål.

Havforskningsinstituttet er tydelig på at det er store utfordringer når det gjelder lakselus og påvirkningen oppdrettslaksen har på villaksen. Det er en tendens at dette ikke kommer like tydelig frem i rapportene i utvalget. Eide Fjordbruk (2022, s. 20) skriver blant annet at «vi forsøker å håndtere lusen gjennom forebygging så langt det lar seg gjøre. Dette er normalt bedre både for fisken og for miljøet. Forebygging er derimot krevende, og krever en rekke ulike tiltak, store investeringer og mye kunnskap og erfaring. Vi nytter en kombinasjon av genetikk, fôr, større smolt, strategisk tid for utsett, luseskjørt, tubenøter og lukka anlegg for å forebygge lusepåslag.» Når det gjelder rapportering på lakselus er de mer opptatt av å formidle at de holder seg innenfor grenseverdiene som er satt av myndighetene, i tillegg til tiltak som gjennomføres og målene med deres. Cermaq rapporterer eksempelvis at (Cermaq 2022, s. 15, egen oversettelse) «I 2021 ble gjennomsnittlige verdier av lakselus kontrollert til å være lavere enn de lokale handlingsnivåene i Cermaq Norge, Cermaq Canada og Cermaq Chile». Å holde seg innenfor disse terskelverdiene betyr ikke nødvendigvis at det bidrar til å løse utfordringene knyttet til lakselus.

Videre har samtlige rapporter bilde av skog eller fjorder, noe som gjerne består av landskapsbilder med oppdrettsmerder som ligger nede i fjorden. Videre forklarer selskapene, gjerne i begynnelsen av rapporten om hvor mye de bryr seg om naturen, lokalsamfunnet, klimaendringer og lignende samt følger ofte opp med at de bidrar og ønsker å bidra positivt til dette. Et eksempel er et ikke-børsnotert selskap som har et bilde av fjord og fjell, med en båt som kjører i horisonten som forsidebilde, og følger opp på neste side med informasjon om at de støtter FNs 17 bærekraftsmål og at de skal drive i tråd med naturens premisser. Et annet eksempel er et børsnotert selskap som starter rapporten med et bilde av sjø med en oppdrettsmerd og båter i, samt tekst hvor de forklarer leser at de er dedikert til å produsere laks på en bærekraftig måte, og at et rent hav er viktig for verden.

5.4.2 Bruker positivt språk

Det kan virke som at positivt ladete overskrifter og formuleringer brukes som et virkemiddel i rapportene. Positive ord fenger leseren og kan være med på å styrke det positive inntrykket selskapene forsøker å oppnå ved bruk av bærekraftsrapportene. Kvarøy bruker for eksempel overskriften «Med hjerte for laksen» når det rapporteres om blant annet fiskevelferd og matsikkerhet og overskriften «Med hjerte for folkene» i kapittelet som omhandler de ansatte. Et annet eksempel er Mowi som kaller bærekraftstrategien deres «The Blue Revolution», som

åpenbart spiller på at laks er viktig for fremtiden. Dette er overskrifter som bidrar til å kommunisere ut til interessentene sine at de er gode aktører som gjør det riktige.

Dessuten er det et tydelig fokus på å vise at selskapene spiller på lag med naturen. Det kan tenkes at dette er bevisst ettersom nordmenn er veldig opptatt av å bevare naturen, og oppdrettselskapene har et viktig ansvar for nettopp det. Den ene overskriften til Nova Sea (2022, s. 5) lyder som følger «Kaldt, friskt vann og vill, vakker natur – den perfekte balansen». Egil Kristoffersen (2022, s. 68) skriver at «Vår produksjon er i samspill med naturen. Vi ønsker å bidra til at miljøet rundt anleggene våre skal være best mulig». NRS (2022, s. 64, egen oversettelse) rapporterer at «I Norway Royal Salmon sier vi at vi er dedikert til naturen; vi produserer bærekraftig i harmoni med naturen og planeten». Grieg Seafood (2022, s. 28, egen oversettelse) sier at «Det er vårt ansvar å beskytte naturen og det biologiske mangfoldet der vi opererer». Disse er alle formuleringer som har til felles at de ønsker å få frem at de er på lag med naturen. Cermaq derimot, som er det eneste ikke-norske selskapet i utvalget, skiller seg ut her ved å ikke ha noen av disse formuleringene i bærekraftsrapporten. «Cermaq erkjenner potensialet oppdrettsoperasjoner har til å påvirke det biologiske mangfoldet, enten direkte eller indirekte. Vi opererer i områder med rikt biologisk mangfold hvor flere planter og dyr samhandler med våre oppdrettsaktiviteter» (Cermaq, 2022, s. 33, egen oversettelse). Denne formuleringen er i større grad nøytral.

Det er også mange ord og formuleringer som går igjen i rapportene. Gjentakelse av ord, handlinger, fraser og ytringer er ett av de mest vanlige litterære virkemidlene (Norsksidene, u.å.). Ved strategisk bruk kan man legge vekt på å understreke budskapet man vil få frem. *Bærekraft* og ord som har bærekraft i seg er svært utbredt blant samtlige i utvalget. Kvarøy bruker det totalt 104 ganger og Mowi 111. Videre brukes ordet *trygg* flittig i flere kontekster. Blant annet når det rapporteres om laks som produkt, fiskevelferd, ansatte og arbeidsplasser. For å beskrive hvordan selskapene jobber mot målene og hvilke holdninger de har brukes ord som *engasjert*, *dedikert* og *ansvar*. Dette er positive ord som er med på å kommunisere utad at selskapene er gode aktører.

5.4.3 Prioriterer positive temaer

En stor andel av den gjennomsnittlige rapporten omfatter rapportering om lokalsamfunnet hvor selskapene opererer. Andelen er på 6,5 %, hvorav 2,6 % gjelder sponing, noe som er svært høyt med tanke på at det kun er to «disclosures» relatert til dette i GRI 413.

Variasjonen mellom selskapene på hvor stor andel som rapporteres på er relativt høy og varierer fra 3 % på det laveste til 16 %, men det utgjør likevel en stor del for samtlige.

Innholdet handler i stor grad om hvordan de oppnår en god relasjon med lokalsamfunnet ved å være en god støttespiller samtidig som de skaper arbeidsplasser og verdiskaping. Det er naturlig at dette vurderes som vesentlig ettersom oppdrettselskapene utnytter naturressursene i distriktene de opererer i, så de er avhengig av støtte blant lokalbefolkningen. Likevel kan det tenkes at det rapporteres mer enn nødvendig på området. En mulig årsak til det er at det er et tema med positive assosiasjoner, som brukes for å stille selskapene i et godt lys.

Grataglaks, som er selskapet som rapporterer mest på lokalsamfunn skriver blant annet at «Grataglaks har et nært forhold til lokalsamfunnene i kommunene der vi opererer. Vi har et langsiktig perspektiv på virksomheten, og er opptatt av å skape samfunn som er gode å bo i. Vi har derfor omfattende arbeid knyttet til våre lokalsamfunn» (*Grataglaks - Bærekraftsrapport 2021, 2022, s. 120*).

En annen vesentlig del av rapporten er sertifiseringer og eksterne samarbeid, som utgjør henholdsvis 4,6 % og 4,4 % av gjennomsnittsrapporten. Dette er også tema som regnes som positive å ha med i en bærekraftsrapport ettersom det er med på å kommunisere utad at driften deres er ordentlig og at de fremstår pålitelige. Sertifiseringer er på mange måter et kvalitetsstempel. Med tanke på plasser disse temaene får i GRI er dette høye verdier.

I likhet med lokalsamfunn, sertifiseringer og eksterne samarbeid fokuseres det også i stor grad på de positive sidene med laks som produkt. Koden laks er bærekraftig dekker 1,57 %, hvorav 1 % handler om sammenligning med andre proteinkilder. I tillegg utgjør koden laks som matkilde 6,45 %. I sum handler altså 8,02 % i gjennomsnitt av rapportene om de positive sidene med laks, som er det eneste produktet. Samtlige selskaper i utvalget, med unntak av Nova Sea har på en eller annen måte beskrevet laks som et bærekraftig alternativ sammenlignet med andre proteinkilder. Som et eksempel skriver NRS (2022, s.64, egen oversettelse) at «Oppdrettslaks har et lavt karbonavtrykk sammenlignet med annen produksjon av kjøtt. Oppdrettslaks er en av de mest energieffektive oppdrettsdyrene og har den laveste førfaktoren blant oppdrettsdyr.»

Det er også svært utbredt blant de fleste selskapene å rapportere på hvor sunn laksen er, samtidig som at den er av høy kvalitet og trygg å spise. Underkodene laks er sunt, trygg matkilde og kvalitet dekker i snitt henholdsvis 2,4 %, 2,9 % og 1,4 % av rapporten, selv om noen selskaper ikke har det med. Å snakke positivt om laks som produkt vil være veldig effektivt for dette utvalget siden det er det eneste produktet de har. NRS (2022, s. 54, egen oversettelse) skriver at «Oppdrettslaks er blant den mest sunne maten man kan spise og er tilgjengelig hele året. Oppdrettslaks er full av vitaminer, mineraler, omega-3 og protein, og helseeffekten for mennesker er dokumentert.» Kvarøy (2022, s. 34) rapporterer at «Vi kategoriserer laksen vår som superior, ordinær og nedgradert, hvor superior har en god kjøttkvalitet og ingen ytre skader eller feil. Vår målsetning er at minst 95 % av laksen vår kan kategoriseres som superior. Vi hadde ingen tilbakekalling av produkter i 2021, og er heller ikke utestengt fra noen markeder.» Dette er utsagn som kan være med på å sette produktet deres i et godt lys.

På den annen side så er det noen tema som til en viss grad er underrepresentert. Hvorvidt dette er bevisst eller ikke er vanskelig å si noe om. Til tross for at Miljødirektoratet er tydelig på at kobber fra notimpregnering er et vesentlig problem i bransjen så får det svært liten plass i rapportene. Bare 0,3 % av rapportene brukes til dette, og det er fire selskaper i utvalget som ikke rapporterer noe om det. Dersom man sammenligner dette med temaene ovenfor så er det veldig lavt.

I likhet med kobber dedikeres bare 0,3 % av rapportene til fagorganisering. Temastandarden GRI 407 har flere «disclosures» relatert til organisering av ansatte. Flertallet av selskapene i utvalget utelukker denne temastandarden. Av de som rapporterer på temaet, har samtlige inkludert at de støtter arbeidernes rettighet til å organisere seg. På den annen side så er det bare tre av selskapene som inkluderer tall på hvor stor andel som er organisert i en fagforening. Sammenlignet med 38 %, som var gjennomsnittet i privat sektor i Norge i 2017 (Arbeidslivet.no), har disse 3 svært lav andel organiserte ansatte. Ifølge Mowi sin rapport er kun 17 % av deres ansatte er fagorganiserte. Det kan tyde på at den manglende rapporteringen på området kan begrunnes av at oppdrettsselskapene helst ikke vil snakke så høyt om organisering.

5.5 Sammenligning med kravene i GRI 13

GRI publiserte den nye bransjestandarden for oppdrett, fiske og jordbruk i 2022. Den vil gjelde for rapporter som publiseres fra og med 1. januar 2024. Dermed vil årsrapporter for 2023 som utarbeides for øyeblikket utformes i henhold til GRI 13 dersom det rapporteres etter GRI. Basert på analysen av bærekraftsrapportene vil vi nå gjøre en kvalitativ vurdering om hvorvidt dagens bærekraftsrapporter allerede samsvarer eller avviker med tanke på den nye bransjestandarden. En slik vurdering vil likevel komme med en rekke begrensninger.

For det første tar ikke denne sammenligningen sikte på å vurdere overholdelse av den nye bransjestandarden. De eksisterende bærekraftsrapportene er utarbeidet før den nye bransjestandarden ble offentliggjort, og det er ikke rettferdig overfor oppdrettsselskapene å vurdere grad av overholdelse i så måte. Med andre ord, avvik som påpekes i det følgende er ikke nødvendigvis å anse som svakheter ved eksisterende bærekraftsrapporter. Videre er kodene opprettet med hensikt å utføre 6.1-6.3, og vil ikke kunne knyttes direkte opp mot temaene i GRI 13. En tredje forutsetning er at standarden ikke bare er laget for selskaper innen oppdrett, men også fiske og jordbruk. Det vil derfor forsøkes å ha søkelys på temaene som er mest relevante for oppdrett og se bort ifra de som er mindre vesentlige. Vurderingen gjøres på grunnlag av hva og hvor mye som er rapportert på, og ikke kvaliteten på det. I de følgende delkapitlene vil vi gi eksempler på både «manglende» og «omfattende» rapportering, uten å gå gjennom alle de 26 temaene.

5.5.1 Temaer som rapporteres på i større grad

Vår analyse av bærekraftsrapportene tilsier at selskapene i utvalget rapporterer relativt mye på flertallet av de 26 temaene i GRI 13. Det betyr ikke at de rapporterer i henhold til kravene, men at vi tenker at de ligger an til å kunne gjøre det når standarden blir gjeldende. Det er ikke alle temaene i standarden som kan vurderes ut ifra kategoriene som er kodet etter. De resterende temaene regnes som å være godt nok dekket til at selskapene er i posisjon til å klare å oppfylle kravene for rapportene som skal publiseres fra 1. januar 2024. Dette gjelder omtrent halvparten av delstandardene. Videre presenteres noen av temaene der den generelle oppfatningen er at selskapene rapporterer tilstrekkelig informasjon.

Et tema som samtlige selskaper i utvalget rapporterer grundig på er helse og sikkerhet som er omfattet i GRI 13.19. Det er også naturlig med tanke på at oppdrettsbransjen er en av bransjene med mest ulykker og et høyt sykefravær. GRI 13.19 tar for seg ulike risikoer

tilknyttet bruk av fartøyer og redskap. I tillegg er mange av arbeidsoppgave fysisk krevende, spesielt når det gjelder sløyting, prosessering og pakking av fisk som er repetitive oppgaver. Selskapene i utvalget bruker i stor grad «disclosures» som er relatert til dette temaet. Herunder er blant annet opplæring og fullstendig rapportering på tall i forbindelse med sykefravær, skader og lignende som det er krav om.

I likhet med helse og sikkerhet rapporterer også alle selskapene betydelig om lokalsamfunn. GRI 13.12 omhandler lokalsamfunn. En av årsakene til at selskapene prioriterer dette temaet er nok ansvaret de får på grunn av avtalen som inngås ved utdeling av konsesjoner. Det er ingen av kravene fra standarden hvor det tyder på at det er store mangler i rapporteringen. Samtlige rapporterer om engasjement og åpenhet med lokalsamfunnene, samt positive tiltak som gjøres. Blant annet sponsing av frivillige organisasjoner. Det er også stort fokus på å rapportere om bruk av lokal arbeidskraft.

GRI 13.1 handler om utslipp og er et av de viktigste punktene. Dette reflekteres av at oppdrettsselskapene i gjennomsnitt bruker 17,91 % av rapportene til det, som er den nest mest brukte hovedkategorien i analysen. Delstandarden tar for seg utfordringer knyttet til forsvinning av regnskap, noe som dekkes av underkoden påvirkning på land under fiskefor. Alle selskapene bortsett fra to rapporterer på dette. Videre rapporterer samtlige om utslipp av klimagasser, både når det gjelder scope 1, 2 og 3, og bruker klimaregnskap.

Rapporteringen som kan relateres til GRI 13.9 og GRI 13.10 vurderes også som omfattende. Disse tar for seg utfordringer knyttet til å dekke det økende behovet for mat i samfunnet og at maten skal være trygg å konsumere. Standarden bruker eksempler som matsvinn, bakterier og medisinbruk på tema som er vesentlige (GRI 13). Begge disse er i stor grad dekket av kategorien *laks som matkilde* hvor *matsikkerhet* og *trygg matkilde* er de mest relevante kodene. Samtlige selskaper rapporterer på matsikkerhet, mens alle utenom en rapporterer på trygg matkilde. Når det gjelder medisinbruk så rapporterer alle bortsett fra ett selskap om det under koden *medisinbruk*.

5.5.2 Begrensninger i rapporteringen

GRI 13.2 omhandler hvordan selskapet justerer driften for å være i stand til å håndtere risikoer tilknyttet klimaendringene. Både med tanke på det som skjer nå og endringer som forventes å komme. Dette er et eksempel på prinsippet om dobbel vesentlighet som er

innarbeidet både i GRI og CSRD. Det skal rapporteres både på hvordan selskapet påvirker omgivelsene sine og hvordan de selv påvirkes av omgivelsene. Investorer er opptatt av klimarisiko ettersom det kan ha store økonomiske innvirkninger som påvirker selskapet. Med unntak av at de fleste rapporterer om den tekniske standarden i merdene, hvor noen også nevner ekstremvær, så har ikke kodingen fanget opp at dette er viktig for dem. Ifølge standarden er det stor risiko for at oppdrettsselskapene vil bli påvirket av blant annet høyere havnivå og økning i temperatur i vannet (Global Reporting Initiative, 2022, s. 16). Dette kan tyde på at oppdrettsselskapene i for liten grad rapporterer om hvordan de påvirkes av klimaendringer, noe som er naturlig med tanke på at dobbel vesentlighet er et sentralt prinsipp for kvaliteten for rapporteringen.

Biodiversitet som GRI 13.3 tar for seg handler blant annet om påvirkning på villaks. Miljødirektoratet regner dette som en av hovedutfordringene til oppdrettsnæringen. Videre skal det beskrives hvilken påvirkning selskapet har på truede arter, hvor det kreves at det listes opp arter som holder til i områder som er påvirket av drift (Global Reporting Initiative, 2022, s. 18). Under hovedkategorien fiskerømming, som i gjennomsnitt dekker 3,4 % av rapportene, ligger blant annet underkategorier tilknyttet truede arter. Disse rommer i sum 1,57 %, hvor to av selskapene i utvalget trekker snittet kraftig opp. Dersom man ser bort fra de to selskapene, så er dette et tema som er nesten helt neglisjert til tross for at det regnes som betydelig informasjon av eksterne kilder.

Tilsvarende kan det tyde på at det er delvis mangelfull rapportering på avfall. GRI 13.8 tar for seg avfall og fokuserer i stor grad på plast og hvordan plastforsøpling påvirker miljøet rundt. (Global Reporting Initiative, 2022, s. 30). Det rapporteres i gjennomsnitt 1,9 %, men også her er det noen som trekker snittet opp. Halvparten av selskapene dedikerer enten under 0,5 % eller ikke i det hele tatt. Standarden peker på at oppdrettsnæringen frembringer betydelige mengder plast ved pakking, til utstyr og annen drift. Her har rapporteringen til selskapene en del å gå på.

Delstandarden GRI 13.15 omhandler diskriminering og likestilling. Det er i større grad samsvar mellom selskapene her, men det er betydelig forskjell blant underkategoriene. Hovedkategorien likestilling tar i snitt opp 2,15 % av rapportene, mens underkategoriene kjønn, etnisitet og organisering dekker henholdsvis 1,8 %, 0,1 % og 0,3 %. Ifølge analysen er kjønnsdiskriminering mye viktigere enn diskriminering basert på etnisitet som havner litt i skyggen. Standarden er tydelig på at også etnisitet er vesentlig ettersom det er utbredt med

arbeidskraft fra andre land i oppdrettsbransjen. Dette kommer av at arbeidere av annen etnisitet blir oftere diskriminert når det gjelder rettigheter, jobbsikkerhet, lønn og andre fordeler (Global Reporting Initiative, 2022). På dette temaet tyder resultatet på at det rapporteres for lite innenfor likestilling når det gjelder etnisitet, mens basert på kjønn rapporteres det relativt mye.

I tillegg så er andelen på organisering relativt lav. GRI 13.18 tar for seg rettigheten arbeidstakere har til å organisere seg. Til tross for at de fleste oppdrettsselskap er representert ved fagforeninger, så er en stor andel av de ansatte uorganiserte. Det gjelder i større grad selskaper som har drift i utlandet, men er også aktuelt for Norge. Selskapene har også ansvar for å rapportere på underleverandører i verdikjeden, hvor forholdene ikke alltid er like gode. Dette er også en del der GRI setter tydelige krav der den nåværende rapporteringen ikke er dekkende nok.

I likhet med organisering er standarden også tydelig på at selskapet som rapporterer også må ta hensyn til underleverandører med tanke på barnearbeid. Ifølge (Global Reporting Initiative, 2022, s. 48) er 70 % av alle barn som driver med barnearbeid involvert i enten fiskeoppdrett, jordbruk eller fiskeoppdrett. I oppdrettsnæringen kan dette være arbeidsoppgaver som sløyting, prosessering og pakking av fisk, som er fysisk krevende oppgaver. I utvalget er det bare ett selskap som kommer inn på dette, og det er derfor ikke opprettet kode for temaet. Det skal også sies at det er lavere risiko for at dette forekommer i Norge, men standarden er tydelig på at det skal rapporteres på når det er vesentlig risiko for at det kan forekomme. Ettersom det er vanskelig å vurdere hvorvidt selskapene i utvalget har vesentlig risiko for at det at barnearbeid i verdikjeden, så er det problematisk å konkludere med noe her.

Kapittel 6: Diskusjon

I diskusjonen vil resultatene drøftes opp mot problemstillingen vår. Først drøftes kategoriene i analysen. Videre trekkes agentteorien og legitimitetsteorien inn i drøftingen. Til slutt diskuteres fremtidsutfordringene oppdrettsselskapene har når det gjelder bærekraftsrapportering.

6.1 Generell diskusjon

Vår vurdering er at selskapene i stor grad rapporterer mye og mer presis informasjon på punkter som er anerkjent som bransjespesifikke utfordringer innen oppdrettsindustrien. Rapporteringen om velkjente utfordringer som lakselus, lakserømning, helse og sikkerhet og bunnforhold gjøres ved spesifikke tall på status og fremdrift i forhold til tidligere år. Det er nærliggende å anta at rapporteringspraksisen blir sterkt påvirket av press fra media, lokale interessenter og myndigheter. Et eksempel som underbygger denne påstanden, er innen avfall der majoriteten av selskapene rapporterer på et bransjespesifikt problem rundt biologisk avfall i sjøen som påvirker bunnforholdene og det biologiske mangfoldet i fjordene. Samtidig er det bare noen få selskaper som rapporterer mengde avfall og materialforbruk.

En annen observasjon vi har gjort oss er at det ofte mangler konkrete sammenlignbare tall innen flere områder, mens andre plasser er de bedre til å rapportere tall. Det er en gjenganger at det rapporteres konkrete tall oftere når det allerede finnes beregninger som er gjort uavhengig av utarbeidelsen av bærekraftsrapporten. En måling av kvaliteten på bunnforholdene rundt anleggene, antall lakselus, antall fiskerømninger, antall fiskedødelighet, antibiotikaforbruk, kvinneandel, fraværsandel, ulykker på arbeidsplassen og fôrfaktor er tall selskapene sannsynligvis har lagret i systemet uavhengig av arbeidet med bærekraftsrapporten. Fôrfaktor og fiskedødelighet er økonomiske nøkkeltall som brukes av ledelsen i selskapet, mens ulykker på arbeidsplassen og fraværsandel er noe de fleste selskaper samler inn i sammenheng med HMS arbeidet i bedriften. Videre er bunnforholdene rundt anleggene, antibiotikaforbruk (Forskrift om fôrvarer, 2002, §32), antall lakselus og antall fiskerømninger strengt regulert av myndighetene og tall de er nødt til å samle inn som følge av dette. Det er ingen konkrete krav om å samle inn tall på kjønnsfordelingen i selskapene, men den omfattende likestillingslovgivningen gjør det nærliggende å anta at

selskapene uansett samler inn disse tallene som følge av lovgivning (Likestillings- og diskrimineringsloven, 2023).

Med unntak av fôrfaktor og bunnforhold rapporterer flertallet av selskapene lite konkret informasjon knyttet til avfall og fiskefôr. I tillegg er det også mangelfull rapportering når det gjelder konkret informasjon relatert til biologisk mangfold og fiskevelferd. Det at selskapene rapporterer mer konkret på emner hvor selskapene allerede sitter på mye informasjon kan tyde på at bærekraftsarbeidet ikke er omfavnet i stor nok grad av selskapene i bransjen. Selskapene presenterer bærekraftsrapporter, men samler ikke inn informasjon om det krever for mye ressurser. Et godt eksempel på dette er rapporteringen på plast. Plastavfall har fått negativ omtale i media i de senere årene og selskapene bruker i gjennomsnitt 1,9 % av rapportene sine på å rapportere om plast. Samtidig er det bare noen få selskaper som oppgir konkrete tall om totalt forbruk og totalt avfall relatert til plast. Videre er bruk av kobberimpregnering noe de bruker 0,3 % av rapportene sine på, mens her er det omtrent halvparten av selskapene som rapporterer konkrete tall. Tallene som blir rapportert på kobberimpregnering omhandler at det ikke er brukt, noe som ikke krever like mye ressurser for å dokumentere.

Videre observerer vi at det er forskjeller i selskapenes rapportering basert på om de er børsnotert eller ikke-børsnotert. Omfanget av rapporteringen i antall tegn er dobbelt så høyt for børsnoterte selskaper, og de benytter seg av et større antall av våre koder i rapportene sine. Dette kan begrunnes med at børsnoterte selskaper har større synlighet enn ikke-børsnoterte selskaper. Selskaper med høy synlighet er vanligvis mer mottakelige for ulike press fra media, frivillige organisasjoner og regulerende myndigheter når det gjelder sosiale og miljømessige spørsmål. I en studie om ESG scoringssystem fant Drempetic et al. (2020) en positiv korrelasjon mellom størrelse på selskaper og tilgjengeligheten av deres ESG data. Av selskapene som er inkludert i vår studie er 4 av de 5 største målt etter omsetning børsnoterte (*Proff® – Nøkkeltall, Regnskap og Roller for norske bedrifter*, u.å.). Videre avdekker Ali et al. (2017) at selskaper med høy sosial synlighet, ser ut til å legge større vekt på sosiale og miljømessige spørsmål. Dette kan for eksempel være store selskaper, selskaper med høy lønnsomhet og bransjer med høy profil, noe som også bygger opp under våre funn om at børsnoterte selskaper har en mer omfattende rapportering enn ikke-børsnoterte.

Korrelasjonsanalysen viste en korrelasjon som er moderat til høy mellom hva selskapene rapporterer om. Dette kan tyde på at alle selskapene blir utsatt for mye av det samme presset

fra media, myndigheter og interessenter. Børsnoterte selskaper har en høyere korrelasjon seg imellom, noe som også kan tyde på at presset på disse selskapene er høyere.

6.2 I lys av agentteorien

Ut ifra prinsippal-agent-teorien så kan bærekraftsrapportering brukes som et redskap for å redusere asymmetrisk informasjon mellom selskapet og interessenter, som igjen reduserer agentkostnader. I denne settingen opptrer selskapet som agenten, mens hvem som er prinsippalen er mer diffust. Oppdrettsselskapene sitter på informasjon som omgivelsene etterspør. Dersom kvaliteten på bærekraftsrapporteringen ikke er høy, vil den ikke bidra til å redusere informasjonsasymmetrien i like stor grad.

Det er flere aktører som er interessert i bærekraftsrapportene til oppdrettsselskapene. Eierne er den mest sentrale prinsippalen i det bedriftsøkonomiske feltet. Samtidig er også investorer, kunder, myndigheter, naturorganisasjoner og lokalsamfunn er viktige interessenter for oppdrettsselskap og kan regnes som prinsippaler ovenfor ledelsen i selskapet. Det er spesielt relasjonene mellom ledelsen og myndighetene, samt lokalsamfunnene som er interessante på grunn av den formelle kontrakten som oppstår ved utdeling av konsesjoner.

Ifølge analysen av selskapene skilte børsnoterte og ikke-børsnoterte seg på flere måter, blant annet ved rapporteringsmengden. De børsnoterte selskapene hadde i gjennomsnitt over dobbelt så mange kodede tegn, samt betydelig mindre ubenyttede koder. Det vil si at de har både større mengde bærekraftsinformasjon og en mer fullstendig rapporteringspraksis. Børsnoterte selskaper har som oftest en mer diversifisert eierstruktur enn ikke-børsnoterte. Dermed kan ikke eierne observere og kontrollere ledelsen på samme måte. Som et resultat av dette er behovet for bærekraftsrapportering større, slik at det kreves en mer fullstendig rapportering med tanke på prinsippal-agent forholdet mellom eierne og ledelsen. Ettersom børsnoterte selskaper er mer eksponert, er også et større press fra andre interessenter. Det kan derfor tyde på at børsnoterte selskaper rapporterer mer fordi de har et større ansvar når det gjelder å redusere den asymmetriske informasjonen.

Til tross for at de børsnoterte selskapene rapporterer mer og inkluderer flere elementer ved rapporteringen, så betyr ikke det nødvendigvis at kvaliteten på rapportene er høyere. Studien

til (Rudyanto & Siregar, 2018, s. 242) kom frem til at eierstruktur ikke påvirker kvaliteten på bærekraftsrapporten og konkluderte med at aksjonærer ikke er godt nok kjent med konseptet bærekraftsrapportering og derfor ikke tok det i betraktning når de skal vurdere å investere i et selskap. Dette var imidlertid i 2018. Kjennskapen til bærekraftsrapportering blant aksjonærer er sterkere i dag, noe som muligens ville kunne påvirket resultatet dersom studien ble gjennomført på nytt.

De børsnoterte selskapene skiller seg også ut ved å dedikere en vesentlig større andel av rapporten til kategorier som omhandler egenskaper med laks som produkt og regnes som positive basert på analysen. Ut ifra tabell 5.2 kan man se at kategoriene *laks er bærekraftig*, *laks som matkilde* og *fiskefôr* regnes som mer vesentlige for de børsnoterte selskapene. Under fiskefôr er det spesielt underkategoriene *påvirkning på land* og *påvirkning på sjø* som utgjør de store forskjellene. I korte trekk handler rapporteringen under disse kategoriene om at laks er et sunt og bærekraftig produkt av høy kvalitet, og brukes for å få frem de positive sidene ved produktet. Gjennom analysen av bærekraftsrapportene kom vi frem til at det kan oppfattes at selskapene bruker rapportene for å fremstille seg positivt. Til tross for at de børsnoterte selskapene rapporterer mindre enn ikke-børsnoterte om lokalsamfunn, som også er en kategori som regnes som positivt i analysen vår. I prinsipal-agent-relasjonene mellom selskapet, hvor ledelsen opptre som agent, mens samfunnet og myndighetene er prinsipaler, kan det være problematisk at bærekraftsinformasjonen ikke er balansert. Det vil svekke bærekraftskvaliteten og dermed vil den ikke redusere informasjonsasymmetrien i like stor grad.

6.3 I lys av legitimitetsteorien

Analysen av bærekraftsrapportene gir oss grunn til å anta at selskapene publiserer bærekraftsrapportene med en klar hensikt å oppnå legitimitet. Vår oppfatning er at innholdet i rapportene er gjennomsyret av et ønske om å oppnå moralsk legitimitet og at det i tillegg er et stort antall publiseringer og egne temaer som kan anses utelukkende som et forsøk på å oppnå kognitiv legitimitet. Videre er det en del publiseringer som kan anses å være rettet mot å oppnå både pragmatisk og regulatorisk legitimitet. Videre i diskusjonen skilles det ikke på Lindbloms strategi 1 og 2 om det ikke åpenbart kommer frem av rapportene.

6.3.1 Moralsk legitimitet

Selskapene forsøker å oppnå moralsk legitimitet ved å forklare fremdrift og hvordan de jobber med de ulike emnene. Slik kan de skape et inntrykk av at de tar grep for å bli mer bærekraftige, noe som er ekstra fremtredende når det gjelder bransjespesifikke emner. Ved bruk av overskrifter og bilder kan man anta at selskapene bruker Lindbloms strategi 1 eller 2 til å informere om fremgang i, eller kaste positivt lys over diverse emner der det mangler fremgang. Dette er gjennomgående i flere av rapportene, og ekstra fremtredende hos de børsnoterte selskapene som kan ha større motivasjon for å oppnå moralsk legitimitet.

Eksempler på dette kan finnes hos et børsnotert selskap som bruker overskriften «embracing diversity» når de presenterer likestillingskapitlet, og følger opp med at de har en skår på 73 på «SHE indeksen», med «high score» i parentes. Et annet eksempel fra et børsnotert selskap er overskriften «sustainable feed» i fiskefôrkapitlet, der de følger opp med en rekke tiltak som er tatt i bruk for å sikre bærekraftig fôr, mens negativ informasjon rundt fiskefôr er så godt som fraværende.

Selskapene forsøker også å overtale leseren om at de er moralske bedrifter gjennom tekst og bilder i rapportene. Dette er ekstra fremtredende i starten av rapportene, hvor naturbilder og positivt vinklet tekst er fremtredende. På denne måten kan selskapene bruke Lindbloms strategi 1, 2 og 3 for å forsøke å danne et bilde fra starten av rapporten om at de er moralske aktører som bryr seg om natur, lokalsamfunn og/eller klima.

Selskapene bruker en betydelig andel av rapportene sine til å rapportere om hvilke sertifiseringsordninger de er en del av. De to ordningene som går igjen er i hovedsak Global G.A.P. og ASC. Tidligere forskning har vist at flere norske oppdrettsselskap mener at de allerede lever opp til kravene i disse sertifiseringsordningene, men at selskapene fortsatt velger å ta kostnaden og den omfattende jobben med å anskaffe dokumentasjon for å få sertifiseringen (Olsen et al., 2021; Amundsen & Osmundsen 2020). Dette kan tyde på at selskapene benytter Lindbloms strategi 1 og tar på seg kostnaden ved å sertifisere seg nesten utelukkende for å oppnå moralsk legitimitet. Disse ordningene gir kunden og andre interessenter en bekreftelse fra en tredjepart på at selskapene er ansvarlige aktører som bidrar til å minske miljøpåvirkninger, sosiale utfordringer og øke mattrygghet.

6.3.2 Kognitiv legitimitet

Selskapene bruker metoder for å forsøke å oppnå både forståelighet og tatt-for-gitt-het ved hjelp av bærekraftsrapportene. Selskapene bruker 1,57 % av rapportene sine på å fortelle leseren om at laks er en bærekraftig matkilde. Videre bruker de 6,45 % av rapportene på laks som matkilde og der 2,4 % av dette handler om at laks er sunt. Ved å rapportere om dette forsøker selskapene å oppnå en forståelse av at oppdrettsbransjen har en nyttig plass i samfunnet. Videre rapporterer selskapene en betydelig mengde informasjon om lokalsamfunnet der majoriteten av dette er knyttet til selskapenes positive påvirkning på lokalmiljøet. De rapporterer om bidrag til økt sysselsetting, betalt skatt og sponsorutbetalinger, noe som kan bidra til å øke den kognitive legitimiteten til selskapene gjennom å skape forståelse av at selskapene er en viktig aktør for lokalsamfunnet. Enkelte selskaper rapporterer også om at de er hjørnesteinsbedrifter i deres distrikt. Dette kan bidra til at selskapene oppnår den høyeste formen for kognitiv legitimitet, tatt-for-gitt-het hos lokalsamfunnet.

Videre forsøker selskapene å oppnå kognitiv legitimitet gjennom å forklare leser at de er uunngåelige i fremtiden. Mowi sin bruk av «leading the blue revolution» (Mowi, 2022) er et eksempel på dette, der de bruker Lindbloms strategi 3 ved å utnytte symbolsk språk for å lede leseren bort fra de negative aspektene ved oppdrettsnæringen, og over til de positive. Et søk på «blue revolution i årsrapporten til Mowi gir 100 treff. Videre forsøker selskapene å oppnå kognitiv legitimitet ved å danne et inntrykk av at de er uunngåelige i fremtiden med argumenter som for eksempel:

- «70 % av kloden består av vann, mens bare 2 % av maten kommer fra havet» (*Grieg Seafood Integrated Annual Report 2021, 2022, s.19*).
- «Laks omdanner fôr til kjøtt mer effektivt enn andre dyr» (*Gratangelaks - Bærekraftsrapport 2021, 2022, s. 22*).
- «Laks har et lavt karbon- og vannavtrykk sammenlignet med andre proteinkilder» (*Salmar Annual Report 2021, 2022, s. 4*).
- «Innen 2050 vil vi trenge dobbelt så mye mat som produseres i dag og potensiale ligger i sjøen» (*NRS Annual Report 2021, 2022, s.49*).

6.3.3 Pragmatisk legitimitet

I motsetning til moralsk og kognitiv legitimitet, hvor selskapenes legitimitet blir vurdert opp mot samfunnet som helhet, så handler pragmatisk legitimitet om legitimitet hos den enkelte person eller interessent. At selskaper rapporterer om hvor bra de arbeider med tema som lakselus og fiskerømming, kan for eksempel være en måte å forsøke å oppnå pragmatisk legitimitet hos hobbyfiskere og veldedige organisasjoner som WWF. Mowi rapporterer om flere samarbeidsprosjekter som blant annet handler om bunnforhold nært oppdrettsanlegg, å gjenopprette bærekraftige laksepopulasjoner i to elver i Skottland og kartlegging av DNA-påvirkning på villaks. Ved slike rapporteringer kan Mowi ikke bare oppnå moralsk legitimitet, men også pragmatisk legitimitet hos lokale fiskermiljøer, hvor Bjørkan & Eilertsen (2020) fant et tydelig legitimitetsgap. Videre rapporterer selskapene en stor del om de positive helseeffektene ved inntak av oppdrettslaks, noe som kan bidra til å øke pragmatisk legitimitet hos kunden.

Rapporteringen om lokalbefolkning og ansatte er sentrale emner i forsøket på å oppnå pragmatisk legitimitet. Selskapene forsøker å overbevise lokalbefolkningen om at det er bra for dem at de opererer i nærmiljøet gjennom en rekke rapporteringer som omhandler skatt, sysselsetting, sponsorbidrag og økonomiske ringvirkninger. Gjennom sin rapportering om ansatte forsøker majoriteten av selskapene å fremstå som en god arbeidsplass. Man får hos noen få selskaper et inntrykk av at man leser en rekrutteringsannonse der selskapene ikke bare informerer om HMS, pensjonsordninger, rettigheter og helsetilbud, men også med positivt språk forsøker å overtale leser om at dette er en plass man virkelig ønsker å være ansatt. Et eksempel på dette er Mowi med overskriften «Providing meaningful jobs» og senere følger opp med at å lede den blå revolusjonen krever en rekke positive verdier og informerer om både utvekslings- og utviklingsmuligheter i bedriften.

6.3.4 Regulatorisk legitimitet

Selskapene er opptatt av å danne et bilde av at de er ansvarlige bedrifter som følger lover og regelverk satt av lokale myndigheter. Flertallet av selskapene nevner at de følger eller er opptatt av å følge lover og regler et tosifret antall ganger i rapportene. Eksempler på rapporteringene er at de oppfyller krav fra Arbeidsmiljøloven, at de systematisk oppfyller lovpålagte bunnundersøkelser, at de oppfyller lovpålagte retningslinjer i henhold til fiskerømming og at de oppfyller regulatoriske krav til mengde lakselus.

At selskapene forsøker å oppnå regulatorisk legitimitet er derimot ikke like synlig i rapportene som andre former for legitimitet. Dette kan tyde på at regulatorisk legitimitetsrisiko ikke er særlig stor hos oppdrettsselskapene, noe som er usannsynlig med tanke på hvor avhengige selskapene er av myndighetenes tillatelse for å drive oppdrett. Det finnes utallige reguleringer som oppdrettsbransjen må følge, i tillegg til at det kreves konsesjoner for å få lov til å opprette nye anlegg, noe som svekker veksten i bransjen. En begrunnelse for dette kan være at selskapene ønsker å fremstå som legitime moralske aktører som gjennomfører bærekraftsarbeid av egen fri vilje. Dermed kan rapportering om at de følger et minimumskrav satt av myndighetene kunne fremstå som negativt for selskapene da det kan svekke moralsk legitimitet. En annen årsak kan være at det finnes få eller ingen legitimitetsgap, noe som reduserer legitimitetsrisiko. Videre kan rapporteringen og innholdet i rapportene i seg selv være et forsøk på å oppnå regulatorisk legitimitet. Dette gjelder spesielt i fremtiden da flesteparten av selskapene i studien må rapportere etter kravene fra CSRD om få år.

6.4 Fremtidsutfordringer

Som tidligere nevnt har bærekraftsrapporteringen vært frivillig frem til nå, mens CSRD vil stille krav om det for de største selskapene fra og med 2024, og de mindre selskapene i de følgende årene. Kvaliteten på den frivillige rapporteringen har blitt kritisert. Ifølge (Fallan et al., 2021) sin studie av de 38 største oppdrettsselskapene i Norge er ikke selskapene i nærheten av å oppfylle kvalitetskriterier for relevant, komplett, nøytral, feilfri, sammenlignbar, verifiserbar og forståelig informasjon og er dermed ikke brukernyttig. For å styrke kvaliteten kreves det bedre regulering og strengere håndheving av rapporteringskravene. Selskapene i utvalget vårt som rapporterer etter GRI Core oppfyller altså ikke kravene i GRI. Det vil bli interessant å se hvordan kvaliteten på bærekraftsinformasjonen påvirkes av kravene som kommer.

Ved å sammenligne hva oppdrettsselskapene rapporterer om med innholdet i GRI 13 fant vi ut at det er store forskjeller når det kommer til rapporteringen som kan knyttes til de ulike delstandardene i GRI 13. En tenkelig konsekvens av at noen tema får mye plass kan være at andre områder i bærekraftsrapporteringen nedprioriteres. Om man summerer den gjennomsnittlige rapporteringen på kategoriene GHG-rapportering, lokalsamfunn, helse og sikkerhet, laks som matkilde og laks er bærekraftig så får man 42,26 %. Det vil si at nesten

halvparten av den gjennomsnittlige rapporten brukes til å rapportere på GRI 13.1, GRI 13.9, GRI 13.10 og GRI 13.11. Dette kan gjøre det utfordrende å oppfylle kravene til de 22 andre delstandardene. Ifølge GRI så skal bærekraftsrapporten gi et komplett bilde av selskapets påvirkning på sosiale og miljømessige forhold. Dersom noen av temaene i GRI 13 blir neglisjert vil det være et brudd med rammeverket.

Gjennom analysen vår fant vi også ut av oppdrettsselskapene forsøker å fremstille seg positivt ved bruk av bærekraftsrapportene. Prinsippet *balansert* i GRI krever at bærekraftsinformasjonen skal gi en nøytral og rettferdig presentasjon av både de positive og negative sidene påvirkningene har. Når den ene blir vektlagt i betydelig større grad kan man ikke påstå at dette prinsippet overholdes. Videre vil det også kunne svekke hvor verifiserbar den er. Når informasjonen ikke er nøytral eller ikke viser hele bildet, vil det være utfordrende å verifisere den.

Kapittel 7: Konklusjon

I oppdrettsbransjen er det en spesiell situasjon hvor økt fokus på bærekraftig drift kan fungere både som en mulighet og en utfordring. Oppdrettslaks er en bærekraftig kilde til protein i forhold til konkurrerende proteinkilder når det gjelder utfordringer som vannforbruk og klimagassutslipp. Samtidig står oppdrettsbransjen ovenfor omfattende bransjespesifikke bærekraftsutfordringer som begrenser veksten og har ført til negativ medieomtale for selskapene. For å adressere dette har selskapene tatt i bruk bærekraftsrapporter som et kommunikasjonsverktøy slik at de kan informere offentligheten om ulike tiltak som er iverksatt, nåværende status og fremdrift.

Tidligere forskning har undersøkt hvorvidt rapporter samsvarer med GRI og konkludert med lav kvalitet på bærekraftsrapporteringen (Fallan, 2021). I studien vår har vi valgt en annen tilnærming. I tråd med problemstillingen vår: *Hva inneholder bærekraftsrapportene til norske oppdrettsselskaper, og hvilke motiver ser ut til å ligge bak?* har vi brukt innholdsanalyse til å analysere teamene som rapporteres om, og i hvilken grad de blir behandlet i rapportene. Videre har vi utforsket hvordan disse temaene blir presentert og forsøkt å gi mening til innholdet ved hjelp av anerkjente teorier. I tillegg har vi inkludert kravene fra GRI 13-standarden i vår studie og undersøkt utfordringene selskapene står overfor når de skal rapportere i henhold til denne nye standarden.

Ved å bruke denne tilnærmingen kan vår studie bidra til en dypere forståelse av bærekraftsrapporteringen i oppdrettsbransjen på en ny og mer nyansert måte. Gjennom vår forskning håper vi å kunne bidra til kunnskapsutviklingen innen bærekraftsrapportering og legge grunnlag for videre diskusjon.

I studien kommer det frem at selskapene i stor grad rapporterer mer informasjon rundt anerkjente bransjespesifikke utfordringer. Dette kan tyde på at rapporteringen blir påvirket av press fra eksterne interessenter som media, myndigheter, ideelle organisasjoner og lokalbefolkningen. Videre ble det observert at det er ulikheter i rapporteringen mellom børsnoterte og ikke-børsnoterte selskaper. Børsnoterte selskaper har generelt sett en mer omfattende rapporteringspraksis som både inneholder flere elementer, mer tekst samt en mer positiv språkbruk.

Mye kan tyde på at informasjonsasymmetri er et problem i bransjen ettersom selskapene i stor grad bruker rapportene for å fremstå positivt. Dette gjøres blant annet ved bruk av

symboler, bilder, positivt vinklet språk, samt et positivt vinklet innhold. Det kan antas at denne aktiviteten gjennomføres av selskapene for å oppnå ulike former for legitimitet.

Våre funn indikerer at det er rom for forbedring når det gjelder selskapenes rapportering av nøytral og konkret informasjon. Flere temaer mangler konkrete og sammenlignbare tall, og presentasjonen av selskapenes fremdrift er også utilstrekkelig. Måten informasjonen blir presentert på av flere selskaper kan også bli bedre. Når selskapene forsøker å vinkle rapportene for å fremstå i et positivt lys, opprettholder de en asymmetri i bærekraftsinformasjonen som blir presentert. Informasjonsasymmetrien kan reduseres ved å rapportere informasjon på en mer nøytral måte.

Det er viktig å merke seg at den frivillige bærekraftsrapporteringen har blitt kritisert for sin kvalitet, og det er behov for strengere regulering og håndheving av rapporteringskravene for å forbedre kvaliteten. Selskapene har en betydelig vei å gå for å oppfylle kravene i GRI 13, som vil bli obligatorisk for rapportering etter GRI-standardene fra 2024. Å oppnå et tilfredsstillende samsvar med GRI 13 vil være en viktig forberedelse for å møte de kommende rapporteringskravene i EU sitt nye bærekraftsdirektiv.

Vår studie har fokusert på å undersøke den generelle rapporteringspraksisen blant selskapene i oppdrettsbransjen som rapporterer etter GRI. Resultatene av studien gir grunnlag for flere anbefalinger til videre forskning innen dette området.

En fremtidig forskningsretning kan være å vurdere interessentenes perspektiver og identifisere hvilke temaer de anser som mest vesentlige i bærekraftsrapporteringen. En slik analyse kan sammenligne interessentenes synspunkter med det faktiske innholdet i rapportene for å identifisere eventuelle avvik eller mangler i rapporteringspraksisen. Videre vil det være interessant å gjennomføre en grundig analyse av innholdet i bærekraftsrapportene over tid. En slik analyse kan bidra til å vurdere utviklingen til oppdrettsselskapene fra et bærekraftsperspektiv og undersøke om det har vært endringer i rapporteringen og selskapenes bærekraftsprestasjoner over tid.

Vår studie gjennomfører en generell vurdering av overenstemmelse med GRI 13-standarden og fremtidsutfordringene selskapene står ovenfor for å samsvare med den. Derimot kan en spissformulert innholdsanalyse som utelukkende vurderer samsvar med GRI 13-standarden og identifiserer mangler i rapportene i henhold til den, være en verdifull tilnærming. Dette vil bidra med enda bedre innsikt i hvor langt oppdrettsselskapene er fra å oppfylle de nye kravene og identifisere områder som krever forbedring for å oppnå samsvar.

I tillegg kan det være interessant å sammenligne rapporteringspraksiser på tvers av bransjer og landegrenser. En slik sammenligning vil kunne avdekke eventuelle sektorspesifikke forskjeller eller beste praksis og bidra til en bedre forståelse av hvordan ulike kontekster påvirker rapporteringen og resultatene som oppnås.

Litteraturliste

- Akbar, S. (2018). *Responsibility and accountability for workplace safety in the Bangladesh garments industry*.
- Ali, W., Frynas, J. G., & Mahmood, Z. (2017). Determinants of Corporate Social Responsibility (CSR) Disclosure in Developed and Developing Countries: A Literature Review. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 24(4), 273–294. <https://doi.org/10.1002/csr.1410>
- Amundsen, V. S., & Osmundsen, T. C. (2020). Becoming certified, becoming sustainable? Improvements from aquaculture certification schemes as experienced by those certified. *Marine Policy*, 119, 104097. <https://doi.org/10.1016/j.marpol.2020.104097>
- Arbeidsskader / Bærekraft i havbruk—BarentsWatch*. (u.å.). Hentet 13. juni 2023, fra <https://www.barentswatch.no/havbruk/arbeidsskader>
- ASC International. (u.å.). *Aquaculture Stewardship Council*. Hentet 21. mai 2023, fra <https://asc-aqua.org/>
- Attestasjon av bærekraft på Oslo Børs / Revisjon og Regnskap*. (2022). https://www.revregn.no/journal/2022/7/m-1056/Attestasjon_av_bærekraft_på_Oslo_Børs
- Attia, S. (Regissør). (2020, mars 1). *Content Analysis*. <https://www.youtube.com/watch?v=sOt1FOWKGKA>
- BDO. (u.å.). *Attestasjon av bærekraftsrapporter*. Hentet 13. juni 2023, fra <https://www.bdo.no/nb-no/tjenester/baerekraft/baerekraftsrapportering/attestasjon-av-baerekraftsrapporter>

- Bjørkan, M., & Eilertsen, S. M. (2020). Local perceptions of aquaculture: A case study on legitimacy from northern Norway. *Ocean & Coastal Management*, 195, 105276. <https://doi.org/10.1016/j.ocecoaman.2020.105276>
- Cermaq. (2022). *Sustainability report 2021*. <https://www.cermaq.com/assets/Cermaq-GRI-Report-2021.pdf>
- Christensen, H. E., & Johansen, E. B. (2022). *GRI-rapportering blant Norges 200 største selskaper – bare for syns skyld?* [Master thesis, Nord universitet]. <https://nordopen.nord.no/nord-xmlui/handle/11250/3024232>
- Deegan, C. (2002). Introduction: The legitimising effect of social and environmental disclosures – a theoretical foundation. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 15(3), 282–311. <https://doi.org/10.1108/09513570210435852>
- Deegan, C. M. (2018). Legitimacy theory: Despite its enduring popularity and contribution, time is right for a necessary makeover. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 32(8), 2307–2329. <https://doi.org/10.1108/AAAJ-08-2018-3638>
- Den norske Revisorforeningen. (u.å.). *Barekraft for revisor*. Hentet 27. april 2023, fra <https://www.revisorforeningen.no:443/fag/barekraft/barekraft-for-revisor---kunnskapsportalen/barekraft-for-revisor/>
- Dooley, K. J. (2016). Using manifest content analysis in purchasing and supply management research. *Journal of Purchasing and Supply Management*, 22(4), 244–246. <https://doi.org/10.1016/j.pursup.2016.08.004>
- Drempetic, S., Klein, C., & Zwergel, B. (2020). The Influence of Firm Size on the ESG Score: Corporate Sustainability Ratings Under Review. *Journal of Business Ethics*, 167(2), 333–360. <https://doi.org/10.1007/s10551-019-04164-1>

Eide Fjordbruk. (2022). *Berekrafttrapport 2021* [Bærekraftsrapport]. https://assets.website-files.com/5e787d7d1ede365effbcdf51/631a08077e41c13520931dc5_20220711_Eide_B%C3%A6rekrafttrapport_2021%20-%20Compressed.pdf

Egil Kristoffersen. (2022). *Bærekrafttrapport*.

<http://www.jennskaret.no/uploads/2/9/8/2/29820567/egilkristoffersenreport.pdf?fbclid=I>

European Commission. (u.å.) *Corporate sustainability reporting*. Hentet 13. juni 2023, fra https://finance.ec.europa.eu/capital-markets-union-and-financial-markets/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en

Fallan, E. (2016). Environmental Reporting Regulations and Reporting Practices. *Social and Environmental Accountability Journal*, 36(1), 34–55.

<https://doi.org/10.1080/0969160X.2016.1149300>

Fallan, E., Granrud, H. R., Litlabø, E. A., & Rønning, J. E. (2021). Miljørapportering i oppdrettsforetak: Fast i fisken? *121-130*. <https://nordopen.nord.no/nord-xmlui/handle/11250/2987085>

Fallan, L., & Pettersen, I. J. (2016). *Bedriftsøkonomiske Atferdsteorier*. Fagbokforlaget.

Flagship Impact. (2022). *What's new in the new GRI standards valid from 2023?* Hentet 13. juni 2023, fra <https://flagshipimpact.com/tpost/0jzfciey1-whats-new-in-the-new-gri-standards-valid>

Fiskeridirektoratet. (u.å.) *Tildelingsprosessen*. Hentet 13. juni 2023, fra

<https://www.fiskeridir.no/Akvakultur/Tildeling-og-tillatelser/Tildelingsprosessen>

Fôrvareforskriften (2002). *Forskrift om fôrvarer*. (FOR-2002-11-07-1290). Lovdata.

https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2002-11-07-1290/*#*

Global G.A.P. (2022, 29. september). *Integrated Farm Assurance (IFA)*.

https://www.globalgap.org/export/sites/default/.content/.galleries/Documents_Other/20511_IFA-v6-AQ_presentation_EN.pdf

Global G.A.P. (u.å.). *GLOBAL G.A.P. History*. Hentet 1. juni 2023, fra

https://www.globalgap.org/uk_en/who-we-are/about-us/history/

Global Reporting Initiative. (2021a). *GRI 1: Foundation 2021*. Hentet 5. mai 2023, fra

<https://www.globalreporting.org/how-to-use-the-gri-standards/gri-standards-english-language/>

Global Reporting Initiative. (2021b). *GRI 2: General Disclosures 2021*. Hentet 5. mai 2023, fra

<https://www.globalreporting.org/how-to-use-the-gri-standards/gri-standards-english-language/>

Global Reporting Initiative. (2021c). *GRI 3: Material Topics 2021*. Hentet 6. mai 2023, fra

<https://www.globalreporting.org/how-to-use-the-gri-standards/gri-standards-english-language/>

Global Reporting Initiative. (2022.) *GRI 13: Agriculture, Aquaculture and Fishing Sectors*

2022. Hentet 8. mars 2023 fra <https://www.globalreporting.org/how-to-use-the-gri-standards/gri-standards-english-language/>

Global Reporting Initiative. (u.å.). *GRI - Mission & history*. Hentet 13. mars 2023, fra

<https://www.globalreporting.org/about-gri/mission-history/>

Gratanglaks—Bærekraftsrapport 2021. (2022). [Bærekraftsrapport].

<https://www.gratanglaks-baerekraft.no>

Grieg Seafood Integrated Annual Report 2021. (2022). [Årsrapport].

<https://investor.griegseafood.com/reports-&-presentations>

- Guthrie, J., & Abeysekera, I. (2006). Content analysis of social, environmental reporting: What is new? *Journal of Human Resource Costing & Accounting*, 10(2), 114–126.
<https://doi.org/10.1108/14013380610703120>
- Guthrie, J., Petty, R., Yongvanich, K., & Ricceri, F. (2004). Using content analysis as a research method to inquire into intellectual capital reporting. *Journal of Intellectual Capital*, 5(2), 282–293. <https://doi.org/10.1108/14691930410533704>
- Hammersley, M. (2013). What is qualitative research? *Bloomsbury Academic*.
<https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/58723/9781849666077.pdf;jsessionid=D6491F9EA11CEA4BBD9CEFCF0082048C?sequence=1>
- Havforskningsinstituttet. (2023, 7. februar). *Rømt oppdrettslaks – risikovurdering og kunnskapsstatus 2023*. <https://www.hi.no/hi/nettrapporter/rapport-fra-havforskningen-2023-5>
- Hvordan bruke Excel til å beregne Variasjonskoeffisient*. (u.å.). Hentet 10. juni 2023, fra <http://www.datamaskin.biz/Software/microsoft-access/137393.html>
- Jensen, B.-A. (2022, 12. januar). *I fjor omkom 14 arbeidere og dykkere i Chiles laksenæring*. IntraFish.No | De Siste Nyhetene Om Oppdrettsnæringen.
<https://www.intrafish.no/arbeidsliv/i-fjor-omkom-14-arbeidere-og-dykkere-i-chiles-laksenaring/2-1-1143089>
- KPMG. (2022a, 6. januar). *Revised system of the GRI Standards*.
<https://kpmg.com/ch/en/blogs/home/posts/2022/01/gri-standards-revised-system.html>
- KPMG. (2022b, 1. oktober). *Big shifts, small steps—KPMG Global*.
<https://kpmg.com/xx/en/home/insights/2022/09/survey-of-sustainability-reporting-2022.html>
- Krippendorff, K. (2018). *Content analysis: An introduction to its methodology* (Fourth Edition). SAGE.

- Kvarøy Fiskeoppdrett. (2022). *Bærekraftsrapport 2021*. <https://kvaroyfiskeoppdrett.no/wp-content/uploads/2022/06/baerekraftsrapport-kvaroy.pdf?fbclid=IwAR0nlsbE1zaElYzfkVEE8itqOSsaSOOSG6vSstUYp5nxopnwy-tSUKiTHVE8>
- Lov om likestilling og forbud mot diskriminering (likestillings- og diskrimineringsloven)*—
Lovdata. (2023). <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-06-16-51?q=likestilling>
- Miljødirektoratet. (2022, 8. juni). *Fiskeoppdrett—En næring i vekst*.
<https://miljostatus.miljodirektoratet.no/tema/hav-og-kyst/fiskeoppdrett/>
- M. Shamil, M., M. Shaikh, J., Ho, P.-L., & Krishnan, A. (2014). The influence of board characteristics on sustainability reporting: Empirical evidence from Sri Lankan firms. *Asian Review of Accounting*, 22(2), 78–97. <https://doi.org/10.1108/ARA-09-2013-0060>
- Mowi. (u.å.). *Policy on freshwater use and wastewater discharge*. Hentet 18. mai 2023, fra <https://mowi.com/wp-content/uploads/2022/07/220713-Mowi-Freshwater-use-Policy.pdf>
- Mowi. (2022). *Mowi Annual Report 2021*. [Årsrapport]. <https://mowi.com/blog/mowi-annual-report-2021/>
- Nilsen, M., Amundsen, V. S., & Olsen, M. S. (2018). Swimming in a slurry of schemes: Making sense of aquaculture standards and certification schemes. I S. Haugen, A. Barros, C. Van Gulijk, T. Kongsvik, & J. E. Vinnem, *Safety and Reliability – Safe Societies in a Changing World* (1. utg., s. 3149–3156). CRC Press.
<https://doi.org/10.1201/9781351174664-394>
- Norges Sjømatråd. (2021, 9. desember). *Laks, etterspørsel og transport—Hvordan blir det fremover?* <https://seafood.no/aktuelt/Fisketanker/laks-etterspørsel-og-transport-hvordan-blir-det-fremover/>

- Norsk Fiskerinæring. (2022, 27. juni). *Norges 45 største oppdrettsfirma*.
<https://norskfisk.no/2022/06/27/norges-45-storste-oppdrettsfirma-3/>
- Norsksidene. (u.å.). *Språklige virkemidler*. Hentet 9. april 2023, fra
<https://norsksidene.no/web/PageND.aspx?id=99713>
- Nova Sea. (2022). *2021 bærekraftsrapport* [Bærekraftsrapport]. <https://novasea.no/wp-content/uploads/Baerekraftsrapport-2021.pdf?fbclid=IwAR1tRo7y6UIRpPS0sYVQ0MAIEinLj-bYCuPay9o6NRd3SQHnan9GdUIXz-E>
- NRS Annual Report 2021. (2022). [Årsrapport].
http://norwayroyalsalmon.com/files/9/NRS_Annual%20report_2021%20Full%20size.pdf
- Olsen, M. S., Thorvaldsen, T., & Osmundsen, T. C. (2021). Certifying the public image? Reputational gains of certification in Norwegian salmon aquaculture. *Aquaculture*, 542, 736900. <https://doi.org/10.1016/j.aquaculture.2021.736900>
- Osmundsen, T. C. (2020). The operationalisation of sustainability: Sustainable aquaculture production as defined by certification schemes. *Global Environmental Change*, 60, 102025. <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2019.102025>
- Pavlopoulos, A., Magnis, C., & Iatridis, G. E. (2017). Integrated reporting: Is it the last piece of the accounting disclosure puzzle? *Journal of Multinational Financial Management*, 41, 23–46. <https://doi.org/10.1016/j.mulfin.2017.05.001>
- Patten, D. M. (1992). Intra-industry environmental disclosures in response to the Alaskan oil spill: A note on legitimacy theory. *Accounting, Organizations and Society*, 17(5), 471–475. [https://doi.org/10.1016/0361-3682\(92\)90042-Q](https://doi.org/10.1016/0361-3682(92)90042-Q)
- Pérez, J., Díaz, J., Garcia-Martin, J., & Tabuenca, B. (2020). Systematic literature reviews in software engineering—Enhancement of the study selection process using Cohen’s

- Kappa statistic. *Journal of Systems and Software*, 168, 110657.
<https://doi.org/10.1016/j.jss.2020.110657>
- PricewaterhouseCoopers. (2023a, 25. mai). *Nå blir bærekraftsrapporteringen likestilt med finansiell rapportering*. PwC. <https://www.pwc.no/no/pwc-aktuelt/enighet-om-baerekraftsdirektivet-csr.html>
- PricewaterhouseCoopers. (2023b, 1. juni). *Hva er ESG?* <https://www.pwc.no/no/pwc-aktuelt/hva-er-esg.html>
- Proff® – Nøkkeltall, Regnskap og Roller for norske bedrifter. (u.å.). Proff. Hentet 4. juni 2023, fra <https://proff.no/>
- Redaksjonen. (u.å.). *Organisasjonsgrad i Norge og Europa*. Hentet 13. juni 2023, fra <https://www.arbeidslivet.no/lonn/organisering/organisasjonsgrad-i-norge-og-europa>
- Riksrevisjonen. (2023) *Myndighetenes arbeid med fiskehelse og fiskevelferd i havbruksnæringen*. Riksrevisjonen. https://www.riksrevisjonen.no/globalassets/rapporter/NO-2022-2023/myndighetenes-arbeid-med-fiskehelse-og-fiskevelferd-i-havbruksnaringen.pdf?fbclid=IwAR1dkB5Mp-5iMFlv5ooK3UkTqbREOfBAe1cBphtrtP_pv4dG7_6VAofJwGY
- Rudyanto, A., & Veronica Siregar, S. (2018). The effect of stakeholder pressure and corporate governance on the sustainability report quality. *International Journal of Ethics and Systems*, 34(2), 233–249. <https://doi.org/10.1108/IJOES-05-2017-0071>
- Salmar Annual Report 2021. (2022). [Årsrapport]. Salmar. <https://ml-eu.globenewswire.com/Resource/Download/3781f230-d728-4a34-9ba3-53d59a8db537>
- Saunders, M. N. K., Lewis, P., & Thornhill, A. (2019). *Research methods for business students* (Eighth Edition). Pearson.

- Schaltegger, S., & Hörisch, J. (2017). In Search of the Dominant Rationale in Sustainability Management: Legitimacy- or Profit-Seeking? *Journal of Business Ethics*, 145(2), 259–276. <https://doi.org/10.1007/s10551-015-2854-3>
- SSB. (2023, 15. mai). *Utenrikshandel med varer*.
<https://www.ssb.no/utenriksokonomi/utenrikshandel/statistikk/utenrikshandel-med-varer>
- Suchman, M. C. (1995). Managing Legitimacy: Strategic and Institutional Approaches. *Academy of Management Review*, 20(3), 571–610.
<https://doi.org/10.5465/AMR.1995.9508080331>
- Veterinærinstituttet. (2022, 8. mars). *Fiskehelse rapporten 2021: Betydelige helse- og velferdsutfordringer i norsk fiskeoppdrett*.
<https://www.vetinst.no/nyheter/fiskehelse rapporten-2021-betydelige-helse-og-velferdsutfordringer-i-norsk-fiskeoppdrett>
- Waterman, R. W., & Meier, K. J. (1998). Principal-Agent Models: An Expansion? *Journal of Public Administration Research and Theory*, 8(2), 173–202.
<https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.jpart.a024377>
- Weber, R. P. (1990). *Basic content analysis* (2nd ed). Sage Publications.
- Wilmshurst, T. D., & Frost, G. R. (1997). *Corporate environmental reporting*.
- WWF Aquaculture. (2023). [Nettsted]. WWF Seafood Sustainability.
<https://seafoodsustainability.org/aquaculture/>
- Young, M. (2018, november 19). *Integrert rapportering—Bygg tillit og skap verdi gjennom årsrapporteringen*. PwC. <https://blogg.pwc.no/styringogkontroll/integrert-rapportering-bygg-tillit-og-skap-verdi-gjennom-arsrapporteringen>
- Zaiontz, C. (2023). *Weighted Cohen`s Kappa* [Opplæring]. Real Statistics Using Excel.
<https://real-statistics.com/reliability/interrater-reliability/weighted-cohens-kappa/>

Vedlegg 1: Kodedata

Her presenteres de kvantitative dataene.

- Alle hovedkategorier er skrevet med overskrift 1. Eksempel: "Annet".
- Alle kategorier er skrevet med overskrift 2. Eksempel: "lakselus".
- Alle underkategorier er skrevet med overskrift 3. Eksempel: "Maritimt organisk avfall".
- Alle ikke kategoriserte koder er skrevet med overskrift 3. Eksempel "sertifisering".

All data er kalkulert i en hierarkisk struktur. Det betyr at for eksempel under kategori "Avfall" er kodene rydding av maritimt avfall, utstyr og redskap, biologisk/organisk avfall, plast, kobber og maritimt organisk avfall inkludert. Brakklegging blir indirekte inkludert da den er kalkulert inn i underkoden "maritimt organisk avfall".

Code System	Mowi	Grieg Seafood	NRS
Annet	10,60 %	7,50 %	13,40 %
Sertifisering	3,50 %	3,40 %	7,40 %
Verdikjede	2,20 %	1,10 %	5,10 %
Eksterne Initiativ og samarbeid	4,90 %	3,00 %	0,90 %
Klima	57,50 %	65,80 %	57,40 %
Lakselus	4,00 %	5,20 %	6,30 %
Mengde lakselus	0,60 %	0,20 %	2,60 %
Biologisk mangfold	0,20 %	0,30 %	0,00 %
Medisinsk behandling	1,20 %	0,50 %	0,20 %
Ikke-medisinsk behandling	0,70 %	0,50 %	0,50 %
Forebygging	0,10 %	0,50 %	1,40 %
Rensefisk	0,20 %	2,70 %	1,20 %
Resirkulering	3,60 %	3,90 %	1,30 %
Laks er bærekraftig	4,40 %	2,50 %	2,60 %
Sammenligning med andre proteinkilder	1,40 %	1,50 %	2,00 %
Avfall	7,80 %	12,80 %	6,60 %
Rydding av maritimt avfall	0,00 %	0,10 %	1,30 %
Utstyr og redskap	0,00 %	0,60 %	0,70 %
Biologisk/organisk avfall	1,40 %	0,20 %	0,60 %
Plast	3,10 %	4,70 %	0,00 %
Kobber	0,00 %	0,30 %	0,00 %
Maritimt organisk avfall	2,20 %	6,20 %	2,40 %

Brakklegging	0,20 %	1,30 %	0,00 %
Fiskefôr	8,50 %	9,90 %	9,90 %
Fôrfaktor	0,30 %	0,60 %	0,00 %
Påvirkning på sjø	2,60 %	1,20 %	0,00 %
Påvirkning på land	1,30 %	2,10 %	2,00 %
Bærekraftig fôr	0,80 %	4,70 %	3,70 %
Fiskevelferd	7,90 %	6,20 %	14,20 %
Miljø i merd	1,00 %	1,30 %	1,40 %
Alger	0,50 %	0,10 %	1,40 %
Fisketettet i merd	0,30 %	0,20 %	0,00 %
Større organismer	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Vannkvalitet	0,10 %	0,40 %	0,00 %
Skadelige mikroorganismer	0,10 %	0,60 %	0,00 %
Fiskedødelighet	1,80 %	0,60 %	1,60 %
Medisinbruk	2,30 %	1,50 %	4,50 %
Vaksiner	0,10 %	0,00 %	1,00 %
Antibiotika	0,00 %	1,50 %	2,10 %
Biologisk mangfold	8,70 %	7,50 %	2,10 %
Fisk	1,20 %	0,50 %	0,00 %
Pattedyr	0,00 %	0,10 %	0,00 %
Fugler	0,10 %	0,00 %	0,00 %
Fiskerømning	3,90 %	2,00 %	2,10 %
Antall rømninger	0,70 %	0,10 %	0,30 %
Gyting med villaks	0,70 %	0,70 %	0,00 %
Forebygging av fiskerømning	2,50 %	0,90 %	1,60 %
Truede arter	0,00 %	1,60 %	0,00 %
Fugl	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Pattedyr	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Fisk	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Ferskvannsforbruk	2,90 %	0,90 %	2,10 %
GHG-utslipp	9,70 %	16,90 %	12,30 %
Scope 3	2,40 %	6,90 %	3,40 %
Scope 1 & 2	3,50 %	5,60 %	7,50 %
Kompenserende tiltak	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Sosialt	44,50 %	43,80 %	36,40 %
God Forretningsetikk	1,50 %	0,50 %	3,60 %
Code of conduct	1,50 %	0,40 %	0,50 %
Korrupsjon	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Varsling	0,30 %	0,30 %	1,80 %
Ansatte	20,90 %	22,40 %	17,30 %

Jobb/fritid balanse	0,00 %	0,10 %	0,00 %
Helse og sikkerhet	8,80 %	8,80 %	6,30 %
Turnover	0,60 %	1,00 %	0,00 %
Ansettelsesform	1,10 %	0,80 %	0,00 %
Lærlinger	0,10 %	0,80 %	0,50 %
Bedriftskultur	1,10 %	1,30 %	1,00 %
Opplæring/utvikling	3,90 %	0,40 %	1,00 %
Diskriminering	0,20 %	0,50 %	1,00 %
Rettigheter	0,10 %	1,00 %	0,00 %
Lønn	0,10 %	1,00 %	0,00 %
Likestilling	2,50 %	5,00 %	3,40 %
Etnisitet	0,00 %	0,30 %	0,00 %
Kjønn	1,20 %	3,30 %	3,30 %
Organisering	0,40 %	1,10 %	0,80 %
Urfolk	0,20 %	1,50 %	0,30 %
Lokalsamfunn	3,70 %	6,60 %	3,00 %
Sponsing	2,70 %	4,20 %	0,40 %
Laks som matkilde	15,20 %	6,50 %	8,80 %
Kvalitet	1,40 %	0,90 %	0,50 %
Matsikkerhet	0,40 %	0,40 %	1,50 %
Trygg matkilde	5,10 %	4,80 %	2,60 %
Laks er sunt	7,00 %	0,30 %	2,90 %
Menneskerettigheter	2,70 %	6,00 %	1,60 %
I egne operasjoner	0,70 %	2,40 %	0,00 %
I verdikjeden	0,30 %	1,10 %	0,00 %
CODED	192 856	110 243	60 083

Code System	salmar	Cermaq	Egil Kristoffersen
Annet	20,00 %	11,20 %	6,80 %
Sertifisering	4,60 %	5,60 %	3,10 %
Verdikjede	3,30 %	2,80 %	1,00 %
Eksterne Initiativ og samarbeid	12,10 %	2,80 %	2,70 %
Klima	63,90 %	63,80 %	78,50 %
Lakselus	5,10 %	10,20 %	7,10 %
Mengde lakselus	1,40 %	3,40 %	1,50 %
Biologisk mangfold	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Medisinsk behandling	0,00 %	3,40 %	0,50 %
Ikke-medisinsk behandling	0,10 %	0,80 %	1,20 %

Forebygging	0,20 %	0,70 %	0,70 %
Rensefisk	1,20 %	0,00 %	0,00 %
Resirkulering	4,30 %	2,10 %	11,30 %
Laks er bærekraftig	1,70 %	0,30 %	0,10 %
Sammenligning med andre proteinkilder	0,90 %	0,30 %	0,10 %
Avfall	9,10 %	8,30 %	23,00 %
Rydding av maritimt avfall	0,20 %	1,10 %	0,80 %
Utstyr og redskap	0,00 %	2,40 %	2,90 %
Biologisk/organisk avfall	2,70 %	0,90 %	4,20 %
Plast	1,90 %	1,30 %	1,90 %
Kobber	0,20 %	0,20 %	0,00 %
Maritimt organisk avfall	1,60 %	0,80 %	5,80 %
Brakklegging	0,00 %	0,80 %	1,50 %
Fiskefôr	10,40 %	7,60 %	2,10 %
Fôrfaktor	2,40 %	2,30 %	1,70 %
Påvirkning på sjø	1,20 %	0,00 %	0,00 %
Påvirkning på land	0,90 %	0,20 %	0,00 %
Bærekraftig fôr	2,60 %	1,70 %	0,30 %
Fiskevelferd	6,10 %	12,40 %	2,70 %
Miljø i merd	0,60 %	0,40 %	0,00 %
Alger	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Fisketettet i merd	0,60 %	0,40 %	0,00 %
Større organismer	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Vannkvalitet	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Skadelige mikroorganismer	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Fiskedødelighet	1,70 %	2,30 %	0,80 %
Medisinbruk	1,30 %	7,10 %	0,00 %
Vaksiner	0,10 %	3,00 %	0,00 %
Antibiotika	1,20 %	3,70 %	0,00 %
Biologisk mangfold	6,00 %	5,90 %	11,10 %
Fisk	0,00 %	0,00 %	0,30 %
Pattedyr	0,10 %	0,00 %	0,00 %
Fugler	0,10 %	0,00 %	0,10 %
Fiskerømning	5,20 %	3,40 %	2,70 %
Antall rømninger	0,40 %	1,50 %	0,10 %
Gyting med villaks	0,50 %	0,00 %	0,40 %
Forebygging av fiskerømning	1,70 %	1,90 %	2,00 %
Truede arter	0,00 %	0,30 %	5,80 %
Fugl	0,00 %	0,00 %	3,70 %
Pattedyr	0,00 %	0,00 %	0,70 %
Fisk	0,00 %	0,00 %	0,50 %

Ferskvannsforbruk	3,10 %	0,00 %	2,30 %
GHG-utslipp	18,10 %	17,00 %	18,80 %
Scope 3	5,60 %	2,90 %	2,10 %
Scope 1 & 2	7,70 %	9,00 %	13,00 %
Kompenserende tiltak	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Sosialt	30,60 %	34,00 %	29,70 %
God Forretningsetikk	1,30 %	1,80 %	0,30 %
Code of conduct	1,30 %	0,00 %	0,00 %
Korrupsjon	0,00 %	0,30 %	0,00 %
Varsling	0,00 %	1,10 %	0,00 %
Ansatte	15,30 %	11,30 %	17,70 %
Jobb/fritid balanse	0,00 %	0,00 %	0,20 %
Helse og sikkerhet	6,00 %	9,30 %	9,00 %
Turnover	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Ansettelsesform	0,60 %	0,00 %	0,80 %
Lærlinger	0,00 %	0,60 %	0,70 %
Bedriftskultur	0,60 %	0,30 %	0,00 %
Opplæring/utvikling	0,00 %	0,00 %	1,20 %
Diskriminering	0,00 %	0,00 %	0,20 %
Rettigheter	0,00 %	0,00 %	0,20 %
Lønn	0,00 %	0,00 %	0,40 %
Likestilling	3,40 %	0,80 %	1,10 %
Etnisitet	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Kjønn	3,10 %	0,80 %	0,40 %
Organisering	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Urfolk	0,00 %	1,80 %	0,20 %
Lokalsamfunn	3,50 %	16,00 %	8,80 %
Sponsing	1,20 %	1,60 %	1,70 %
Laks som matkilde	9,40 %	2,00 %	2,70 %
Kvalitet	3,50 %	0,00 %	0,50 %
Matsikkerhet	0,10 %	0,00 %	0,50 %
Trygg matkilde	2,70 %	2,00 %	0,00 %
Laks er sunt	2,00 %	0,00 %	1,70 %
Menneskerettigheter	1,10 %	0,00 %	0,00 %
I egne operasjoner	0,00 %	0,00 %	0,00 %
I verdikjeden	0,20 %	0,00 %	0,00 %
CODED	479	616	722
	85	64	63

Code system	Eide Fjordbruk	Grataglaks	kvarøy
Annet	8,90 %	7,90 %	16,20 %
Sertifisering	2,30 %	4,90 %	8,00 %
Verdikjede	0,80 %	1,10 %	4,20 %
Eksterne Initiativ og samarbeid	5,80 %	1,90 %	4,00 %
Klima	88,90 %	62,80 %	53,40 %
Lakselus	11,30 %	3,90 %	6,50 %
Mengde lakselus	1,30 %	1,50 %	0,50 %
Biologisk mangfold	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Medisinsk behandling	1,60 %	0,00 %	1,10 %
Ikke-medisinsk behandling	1,10 %	0,00 %	1,60 %
Forebygging	1,80 %	0,20 %	0,90 %
Rensefisk	1,70 %	0,00 %	0,90 %
Resirkulering	1,60 %	6,50 %	2,90 %
Laks er bærekraftig	2,20 %	1,00 %	1,00 %
Sammenligning med andre proteinkilder	0,70 %	0,90 %	1,00 %
Avfall	9,30 %	12,90 %	10,50 %
Rydding av maritimt avfall	0,20 %	0,00 %	0,20 %
Utstyr og redskap	0,70 %	0,80 %	0,20 %
Biologisk/organisk avfall	1,40 %	0,20 %	1,00 %
Plast	0,00 %	0,60 %	0,30 %
Kobber	2,00 %	0,00 %	0,20 %
Maritimt organisk avfall	3,50 %	6,30 %	3,70 %
Brakklegging	1,30 %	1,80 %	0,20 %
Fiskefôr	3,90 %	2,70 %	9,50 %
Fôrfaktor	0,20 %	2,00 %	0,20 %
Påvirkning på sjø	0,00 %	0,10 %	0,70 %
Påvirkning på land	0,70 %	0,00 %	0,50 %
Bærekraftig fôr	1,20 %	0,00 %	1,70 %
Fiskevelferd	9,60 %	4,60 %	7,20 %
Miljø i merd	0,40 %	0,00 %	1,50 %
Alger	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Fisketettet i merd	0,00 %	0,00 %	0,40 %
Større organismer	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Vannkvalitet	0,40 %	0,00 %	0,00 %
Skadelige mikroorganismer	0,00 %	0,00 %	1,10 %
Fiskedødelighet	4,30 %	2,00 %	0,10 %
Medisinbruk	2,80 %	0,50 %	1,00 %
Vaksiner	0,00 %	0,50 %	0,00 %

Antibiotika	0,30 %	0,00 %	1,00 %
Biologisk mangfold	7,90 %	8,10 %	4,70 %
Fisk	4,10 %	0,00 %	0,00 %
Pattedyr	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Fugler	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Fiskerømning	3,80 %	4,00 %	1,80 %
Antall rømninger	0,70 %	3,30 %	0,20 %
Gyting med villaks	0,20 %	0,60 %	0,00 %
Forebygging av fiskerømning	0,40 %	0,00 %	1,00 %
Truede arter	0,00 %	2,40 %	0,00 %
Fugl	0,00 %	0,80 %	0,00 %
Pattedyr	0,00 %	0,10 %	0,00 %
Fisk	0,00 %	0,70 %	0,00 %
Ferskvannsforbruk	0,00 %	0,50 %	0,00 %
GHG-utslipp	43,10 %	22,60 %	11,10 %
Scope 3	13,30 %	7,00 %	4,50 %
Scope 1 & 2	14,30 %	10,40 %	2,30 %
Kompenserende tiltak	6,70 %	0,00 %	0,00 %
Sosialt	19,10 %	38,80 %	44,00 %
God Forretningsetikk	2,60 %	0,00 %	0,70 %
Code of conduct	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Korrupsjon	0,30 %	0,00 %	0,20 %
Varsling	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Ansatte	10,50 %	20,40 %	27,80 %
Jobb/fritid balanse	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Helse og sikkerhet	6,00 %	12,30 %	13,90 %
Turnover	0,00 %	0,10 %	1,00 %
Ansettelsesform	0,90 %	0,00 %	0,20 %
Lærlinger	0,40 %	0,00 %	0,00 %
Bedriftskultur	0,60 %	0,20 %	3,20 %
Opplæring/utvikling	0,00 %	0,20 %	1,40 %
Diskriminering	0,00 %	0,00 %	1,30 %
Rettigheter	0,10 %	0,80 %	0,10 %
Lønn	0,00 %	0,60 %	1,20 %
Likestilling	1,00 %	1,80 %	2,20 %
Etnisitet	0,40 %	0,00 %	0,00 %
Kjønn	0,60 %	1,80 %	2,10 %
Organisering	0,10 %	0,20 %	0,00 %
Urfolk	0,00 %	0,60 %	0,00 %
Lokalsamfunn	4,10 %	15,30 %	5,10 %
Sponsing	0,50 %	11,60 %	0,40 %

Laks som matkilde	1,90 %	2,50 %	10,20 %
Kvalitet	0,50 %	0,00 %	4,80 %
Matsikkerhet	1,00 %	0,80 %	1,60 %
Trygg matkilde	0,40 %	0,70 %	1,70 %
Laks er sunt	0,00 %	0,70 %	0,00 %
Menneskerettigheter	0,00 %	0,00 %	0,20 %
I egne operasjoner	0,00 %	0,00 %	0,00 %
I verdikjeden	0,00 %	0,00 %	0,00 %
	58	59	74
CODED	971	571	469

Code System	Nova Sea	Salten Aqua
Annet	4,60 %	15,20 %
Sertifisering	0,80 %	1,90 %
Verdikjede	3,80 %	2,60 %
Eksterne Initiativ og samarbeid	0,00 %	10,70 %
Klima	68,90 %	61,30 %
Lakselus	14,30 %	7,40 %
Mengde lakselus	1,10 %	2,60 %
Biologisk mangfold	0,00 %	2,70 %
Medisinsk behandling	0,90 %	0,50 %
Ikke-medisinsk behandling	3,80 %	1,20 %
Forebygging	1,60 %	0,00 %
Rensefisk	1,80 %	0,00 %
Resirkulering	3,20 %	7,30 %
Laks er bærekraftig	0,00 %	1,50 %
Sammenligning med andre proteinkilder	0,00 %	0,60 %
Avfall	13,40 %	11,20 %
Rydding av maritimt avfall	0,00 %	0,00 %
Utstyr og redskap	0,80 %	0,00 %
Biologisk/organisk avfall	0,00 %	0,00 %
Plast	0,00 %	0,00 %
Kobber	1,00 %	0,00 %
Maritimt organisk avfall	7,10 %	3,90 %
Brakklegging	0,00 %	0,00 %
Flskefôr	5,40 %	3,00 %
Fôrfaktor	1,40 %	2,60 %
Påvirkning på sjø	0,00 %	0,00 %
Påvirkning på land	0,00 %	0,40 %

Bærekraftig fôr	1,40 %	0,00 %
Fiskevelferd	11,80 %	3,90 %
Miljø i merd	0,00 %	0,30 %
Alger	0,00 %	0,00 %
Fisketettet i merd	0,00 %	0,30 %
Større organismer	0,00 %	0,00 %
Vannkvalitet	0,00 %	0,00 %
Skadelige mikroorganismer	0,00 %	0,00 %
Fiskedødelighet	3,90 %	1,20 %
Medisinbruk	0,00 %	1,60 %
Vaksiner	0,00 %	0,00 %
Antibiotika	0,00 %	0,00 %
Biologisk mangfold	3,80 %	10,10 %
Fisk	0,00 %	0,00 %
Pattedyr	0,00 %	0,00 %
Fugler	0,00 %	0,00 %
Fiskerømming	3,80 %	4,70 %
Antall rømminger	0,10 %	4,20 %
Gyting med villaks	0,00 %	0,50 %
Forebygging av fiskerømming	3,70 %	0,00 %
Truede arter	0,00 %	0,60 %
Fugl	0,00 %	0,00 %
Pattedyr	0,00 %	0,00 %
Fisk	0,00 %	0,00 %
Ferskvannsforbruk	6,10 %	0,40 %
GHG-utslipp	10,90 %	16,50 %
Scope 3	1,30 %	1,50 %
Scope 1 & 2	0,70 %	3,40 %
Kompenserende tiltak	0,00 %	0,00 %
Sosialt	31,20 %	38,40 %
God Forretningsetikk	4,50 %	0,00 %
Code of conduct	0,00 %	0,00 %
Korrupsjon	0,00 %	0,00 %
Varsling	0,00 %	0,00 %
Ansatte	10,10 %	27,70 %
Jobb/fritid balanse	0,00 %	0,00 %
Helse og sikkerhet	6,60 %	10,10 %
Turnover	0,00 %	0,00 %
Ansettelsesform	0,00 %	0,00 %
Lærlinger	0,00 %	2,50 %
Bedriftskultur	0,00 %	0,60 %

Opplæring/utvikling	0,00 %	2,70 %
Diskriminering	0,00 %	0,10 %
Rettigheter	0,00 %	0,00 %
Lønn	0,00 %	0,00 %
Likestilling	0,00 %	2,40 %
Etnisitet	0,00 %	0,00 %
Kjønn	0,00 %	1,20 %
Organisering	0,00 %	0,00 %
Urfolk	0,00 %	0,00 %
Lokalsamfunn	6,60 %	9,00 %
Sponsing	2,70 %	1,40 %
Laks som matkilde	10,00 %	1,70 %
Kvalitet	0,00 %	0,50 %
Matsikkerhet	0,00 %	1,20 %
Trygg matkilde	6,60 %	0,00 %
Laks er sunt	3,40 %	0,00 %
Menneskerettigheter	0,00 %	0,00 %
I egne operasjoner	0,00 %	0,00 %
I verdikjeden	0,00 %	0,00 %
	16	19
CODED	026	450

Code System	Gjennomsnitt	Variasjonskoeffisient
Annet	11,12 %	38
Sertifisering	4,40 %	46
Verdikjede	2,40 %	55
Eksterne Initiativ og samarbeid	4,60 %	76
Klima	65,65 %	14
Lakselus	7,39 %	40
Mengde lakselus	1,30 %	69
Biologisk mangfold	0,10 %	737
Medisinsk behandling	0,90 %	99
Ikke-medisinsk behandling	0,80 %	118
Forebygging	0,60 %	96
Rensefisk	0,90 %	94
Resirkulering	4,10 %	66
Laks er bærekraftig	1,57 %	76
Sammenligning med andre proteinkilder	1,00 %	56

Avfall	11,35 %	36
Rydding av maritimt avfall	0,30 %	146
Utstyr og redskap	0,70 %	126
Biologisk/organisk avfall	1,30 %	91
Plast	1,90 %	75
Kobber	0,30 %	188
Maritimt organisk avfall	3,95 %	49
Brakklegging	0,60 %	108
Fiskefôr	6,63 %	45
Fôrfaktor	1,00 %	92
Påvirkning på sjø	1,00 %	78
Påvirkning på land	1,00 %	70
Bærekraftig fôr	1,80 %	76
Fiskevelferd	7,87 %	43
Miljø i merd	0,63 %	84
Alger	0,20 %	197
Fisketettet i merd	0,20 %	98
Større organismer	0,00 %	0
Vannkvalitet	0,10 %	146
Skadelige mikroorganismer	0,20 %	164
Fiskedødelighet	1,60 %	74
Medisinbruk	2,05 %	94
Vaksiner	0,40 %	207
Antibiotika	0,90 %	121
Biologisk mangfold	6,90 %	36
Fisk	0,70 %	161
Pattedyr	0,00 %	0
Fugler	0,00 %	0
Fiskerømming	3,40 %	30
Antall rømminger	0,80 %	161
Gyting med villaks	0,40 %	67
Forebygging av fiskerømming	1,50 %	68
Truede arter	0,97 %	168
Fugl	0,40 %	255
Pattedyr	0,10 %	192
Fisk	0,10 %	225
Ferskvannsforbruk	1,70 %	101
GHG-utslipp	17,91 %	47
Scope 3	4,70 %	68
Scope 1 & 2	6,90 %	58
Kompenserende tiltak	0,50 %	369

Sosialt	35,50 %	20
God Forretningsetikk	1,53 %	89
Code of conduct	0,60 %	86
Korrupsjon	0,10 %	116
Varsling	0,30 %	180
Ansatte	18,31 %	31
Jobb/fritid balanse	0,00 %	0
Helse og sikkerhet	8,90 %	27
Turnover	0,40 %	95
Ansettelsesform	0,60 %	68
Lærlinger	0,30 %	223
Bedriftskultur	1,00 %	83
Opplæring/utvikling	1,40 %	84
Diskriminering	0,30 %	137
Rettigheter	0,30 %	107
Lønn	0,40 %	102
Likestilling	2,15 %	61
Etnisitet	0,10 %	131
Kjønn	1,80 %	61
Organisering	0,30 %	116
Urfolk	0,50 %	117
Lokalsamfunn	7,43 %	56
Sponsing	2,70 %	108
Laks som matkilde	6,45 %	65
Kvalitet	1,40 %	102
Matsikkerhet	0,60 %	88
Trygg matkilde	2,90 %	70
Laks er sunt	2,40 %	83
Menneskerettigheter	1,05 %	162
I egne operasjoner	0,50 %	134
I verdikjeden	0,30 %	102
CODED	Total 805 486	

Vedlegg 2: Kodregler

Annet:

- Ikke kodet: Om ingen av kodene passer og det ikke blir opprettet ny kode skal vi kode det som «ikke kodet». Denne blir senere slettet, men er opprettet for å passe på at så mye som mulig av innholdet blir kodet.
- Sertifisering: Alle setninger som handler om at det oppfylles krav til sertifisering eller at de er sertifisert.
- Eksterne initiativ og samarbeid: Her skal alle setninger som handler om eksterne initiativ og samarbeid som har med oppdrett av laks å gjøre. Det kan være samarbeid med universiteter, miljøorganisasjoner eller strandrydding i samarbeid med lokalbefolkningen.
- Verdikjede: Her skal alle setninger hvor rapporten opplyser om aktiv påvirkning på verdikjeden være med.

Klima:

- Lakselus: Her skal alle setninger som handler om lakselus være med. Lakselus er lagt som egen hovedkategori da vi ikke greier å skille det fra hverken fiskevelferd og biologisk mangfold samtidig som det er en viktig del av bærekrafts arbeidet til oppdrettsselskaper.
- Lakselus → Mengde lakselus: Her skal alle setninger som handler om mengde lakselus være med.
- Lakselus → Biologisk mangfold: Her skal alle setninger som handler om lakselus sin påvirkning på biologisk mangfold være med.
- Lakselus → Medisinsk behandling: Her skal alle setninger som handler om medisinsk behandling av lakselus være med.
- Lakselus → Ikke medisinsk behandling: Her skal alle setninger som handler om ikke medisinsk behandling av lakselus være med.
- Lakselus → Forebygging: Her skal alle setninger som handler om hvordan det jobbes med forebygging av lakselus være med.
- Lakselus → Rensefisk: Her skal alle setninger som handler om rensefisk i arbeidet mot lakselus være med.
- Resirkulering: Her skal alle setninger som handler om resirkulering være med. Resirkulering dobbelkodes alltid med kategorien avfall.
- Laks er bærekraftig: Her skal setninger som handler om at rapporten prøver å fortelle leser at oppdrettslaks er bra for miljøet være med

- Laks er bærekraftig → Sammenligning med andre proteinkilder: Her skal alle setninger som handler om at rapporten omtaler at laks er bærekraftig i forhold til andre proteinkilder eventuelt direkte sammenligninger være med.
- Avfall: Her skal alle setninger som handler om avfall inn. Det som omtales som resirkulering skal også alltid inn under avfall slik at det blir dobbeltkodet.
- Avfall → Rydding av maritimt avfall: Her skal alle setninger som handler om rydding av maritimt avfall være med.
- Avfall → Utstyr og redskap: Her skal alle setninger som handler om utstyr og redskap være med. Det kan være resirkulering av utstyr, gjenbruk av utstyr, utstyr laget av miljøvennlig materiale o.l.
- Avfall → Biologisk/organisk avfall: Her skal all informasjon som omhandler biologisk og organisk avfall være med. Dette gjelder avfall på land, da det finnes egen kode for maritimt avfall.
- Avfall → Plast: Her skal alle setninger som handler om plast være med.
- Avfall → Kobber: Her skal alle setninger som handler om kobber være med.
- Avfall → Maritimt organisk avfall: Her skal alle setninger som handler om maritimt organisk avfall være med. Dette handler i stor grad om havbunn, men også annet organisk avfall som havner i sjøen. Avfall på havbunn kan også passe inn under kategoriene «biologisk mangfold» og «fiskevelferd», men vi har valgt å legge det til under «avfall».
- Avfall → Maritimt organisk avfall → Brakklegging: Her skal alle setninger som handler om brakklegging være med.
- Fiskefôr: Her skal alt som omhandler fiskefôr være med.
- Fiskefôr → fôrfaktor: Her skal alle setninger som handler om fôrfaktor være med.
- Fiskefôr → Påvirkning på sjø: Her skal alle setninger som handler påvirkningen ved maritimt fiskefôr være med. Det kan være en omtalelse om utfasing av en type fiskefôr eller fôrets påvirkning på biologisk mangfold i sjø.
- Fiskefôr → Påvirkning på land: Her skal alle setninger som handler om fiskefôrets påvirkning på miljøet på land tas med. Dette er i hovedsak utslipp av CO₂ og avskoging knyttet til produksjon.
- Fiskefôr → Bærekraftig fôr: Her skal alle setninger som handler om bærekraftig fôr være med. Det kan være hvordan det jobbes med bærekraftig fôr eller at fôret deres er mer bærekraftig.
- Fiskevelferd: Her skal alle setninger som handler om fiskevelferd være med.

- Fiskevelferd → Miljø i merd: Her skal alle setninger som handler om miljøet i merd være med.
- Fiskevelferd → Miljø i merd → Alger: Her skal alle setninger som handler om algers påvirkning på miljø i merd være med.
- Fiskevelferd → Miljø i merd → Fisketetthet i merd: Her skal alle setninger som omhandler fisketetthet i merd være med.
- Fiskevelferd → Miljø i merd → Større organismer: Her skal alle setninger som handler om større utenforstående organismers påvirkning på miljøet i merd være med. Eks maneter.
- Fiskevelferd → Miljø i merd → Vannkvalitet: Her skal alle setninger som handler om vannkvaliteten i merd være med.
- Fiskevelferd → Miljø i merd → Skadelige mikroorganismer: Her skal alle setninger som handler om skadelige mikroorganismer som kan føre til sykdom o.l være med.
- Fiskevelferd → Fiskedødelighet: Her skal alle setninger som handler om fiskedødelighet/overlevelse være med.
- Fiskevelferd → Medisinbruk: Her skal alle setninger som handler om medisinbruk på laksen være med. Unntaket er behandling av lakselus.
- Fiskevelferd → Medisinbruk → Antibiotika: Her skal alle setninger som handler om bruk av antibiotika være med.
- Fiskevelferd → Medisinbruk → Vaksiner: Her skal alle setninger som handler om bruk av vaksiner være med.
- Biologisk mangfold: Her skal alle setninger som handler om biologisk mangfold være med.
- Biologisk mangfold → Fisk: Her skal alle setninger som omhandler fisk være med. Obs! Gjelder ikke om det handler om truede dyrearter.
- Biologisk mangfold → Pattedyr: Her skal alle setninger som omhandler pattedyr være med. Obs! Gjelder ikke om det handler om truede dyrearter.
- Biologisk mangfold → Fulger: Her skal alle setninger som omhandler fugler være med. Obs! Gjelder ikke om det handler om truede dyrearter.
- Biologisk mangfold → Fiskerømning: Her skal alle setninger som omhandler fiskerømning være med.
- Biologisk mangfold → Fiskerømning → Gyting med villaks: Her skal alle setninger som handler om gyting mellom villaks og oppdretts laks samt påvirkning dette har/kan ha på villaksens DNA.
- Biologisk mangfold → Fiskerømning → Antall rømninger: Her skal alle setninger som omhandler antall fiskerømninger være med.

- Biologisk mangfold → Fiskerømning → Forebygging av fiskerømning: Her skal alle setninger som handler om forebygging av fiskerømninger være med.
- Biologisk mangfold → Truede arter: Her skal alle setninger som handler om truede arter være med.
- Biologisk mangfold → Truede arter → Fisk: Her skal alle setninger som handler om truede fiskearter være med.
- Biologisk mangfold → Truede arter → Pattedyr: Her skal alle setninger som handler om truede pattedyr være med.
- Biologisk mangfold → Truede arter → Fugl: Her skal alle setninger som handler om truede fugler være med.
- Ferskvannsforbruk: Her skal alle setninger som handler om ferskvannsforbruk være med.
- GHG utslipp: Her skal alle setninger som handler om GHG utslipp være med.
- GHG utslipp → Scope 1 og 2: Her skal alle setninger som handler om scope 1 og scope 2 utslipp være med. Her gjøres det vurderinger undervegs. For eksempel om det skrives om elektrifisering av anlegg eller redusert bruk av diesel på brønnbåter har vi vurdert disse som scope 1 og scope 2 utslipp.
- GHG utslipp → Scope 3: Her skal alle setninger som handler om scope 3 utslipp være med. Her gjøres det vurderinger undervegs og vi legger for eksempel alt utslipp knyttet til fôr og transport inn som scope 3 utslipp.
- GHG utslipp → Kompenserende tiltak: Her skal alle setninger som omhandler kompenserende tiltak i henhold til GHG utslipp være med.

Sosialt:

- God forretningsetikk: Her skal alle setninger som omhandler god forretningsetikk være med
- God forretningsetikk → Code of conduct: Her skal alle setninger som omhandler code of conduct i relasjon til god forretningsetikk være med.
- God forretningsetikk → Korrupsjon: Her skal alle setninger som omhandler korrupsjon være med.
- Ansatte: Her skal alle setninger som handler om de ansatte i bedriften være med.
- Ansatte → Jobb/fritid balanse: Her skal alle setninger som handler om de ansattes jobb/fritid balanse være med.
- Ansatte → Helse og sikkerhet: Her skal alle setninger som handler om helse og sikkerhet være med. Dette inkluderer tilbud om behandling hos eksterne aktører utover det som dekkes av staten.

- Ansatte → Ansettelsesform: Her skal alle setninger som omhandler ansettelsesform være med. Dette gjelder rapportering om vikarbruk o.l
- Ansatte → Lærlinger: Her skal alle setninger som omhandler lærlinger være med.
- Ansatte → Bedriftskultur: Her skal alle setninger som omhandler bedriftskulturen i selskapet være med.
- Ansatte → Opplæring/utvikling: Her skal alle setninger som omhandler opplæring/utvikling være med. Opplæring som gjelder enkel opplæring om HMS, i arbeidet osv tas ikke med her. Det må være opplæring/utvikling som bidrar med å utvikle den ansatte, og noe den kan ta med seg videre i arbeidslivet.
- Ansatte → Diskriminering: Her skal alt som omhandler diskriminering være med. Dette gjelder ikke kjønnsdiskriminering som kommer inn under likestilling.
- Ansatte → Rettigheter: Her skal alt som omhandler rettighetene til de ansatte være med. Det kan være rettigheter relatert til sykepenger, foreldrepermisjon o.l.
- Ansatte → Lønn: Her skal alle rapporteringer om lønn være med.
- Ansatte → Likestilling: Her skal alle rapporteringer som omhandler likestilling være med.
- Ansatte → Likestilling → Kjønn: Her skal alle rapporteringer som omhandler likestilling basert på kjønn være med.
- Ansatte → Likestilling → Etnisitet: Her skal alle rapporteringer som omhandler likestilling basert på etnisitet være med.
- Ansatte → Organisering: Her skal alle rapporteringer som omhandler retten til å organisere seg eller samarbeid med arbeiderorganisasjoner være med.
- Urfolk: Her skal alle rapporteringer som omhandler urfolk være med.
- Lokalsamfunn: Her skal alle rapporteringer som omhandler lokalsamfunnet selskapene opererer i være med. Dette gjelder også generelle rapporteringer om at selskapene tar vare på lokalsamfunnet eller bidrar til verdiskapning i områdene de har produksjon i.
- Lokalsamfunn → Sponsing: Her skal alle rapporteringer som omhandler sponsing være med.
- Laks som matkilde: Her skal alle rapporteringer som omhandler laks som matkilde være med.
- Laks som matkilde → Kvalitet: Her skal alle rapporteringer som omhandler kvaliteten til laksen til det gitte selskapet være med. Må ikke forveksles med «trygg matkilde».
- Laks som matkilde → Matsikkerhet: Her skal alle rapporteringer om matsikkerhet være med. Dette gjelder rapporteringer om at selskapene bidrar med å redusere sult, generelle rapporteringer om mangel på mat og selskapenes bidrag for å øke matsikkerheten i verden/landet.

- Laks som matkilde → Trygg matkilde: Her skal alle rapporteringen som omhandler laksen som trygg matkilde være med. Dette gjelder kundeklager, at laksen er trygg å spise, bakterievekst i laksen o.l.
- Laks som matkilde → Laks er sunt: Her skal alle rapporteringer om at laks er sunt være med. Dette inkluderer rapporteringer om omega 3 innhold o.l.
- Menneskerettigheter: Her skal alle rapporteringer om menneskerettigheter være med.
- Menneskerettigheter → I egne operasjoner: Her skal alle rapporteringer om menneskerettighetsbrudd, tiltak for å unngå menneskerettighetsbrudd, samt at selskapene ikke bryter med menneskerettigheter i egne operasjoner være med.
- Menneskerettigheter → I verdikjeden: Her skal alle rapporteringer om brudd på menneskerettigheter i verdikjeden, tiltak for å unngå brudd på menneskerettigheter i verdikjeden samt at det ikke har vært brudd på menneskerettigheter i verdikjeden være med.